

איצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ה'תשפ"ב

מאמרים ובהורים משכיות המדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם ומלשונם מתוך הספרים הקדושים

וישב

זתר המבאר
הקתה והקמוד

מחוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאור שמחה" נהריה
על שם ב"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זצ"ל

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

וישב

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

נודע המעשה מהבעל שם טוב ז"ל אשר לא
היה יכול להשיב כהלכה במלי דעלמא בליל שבת קדש
– מחמת גדל עצם התקשורתו בתכלית הבטול האמתי,
והתפלל על זה שיתעלה ויגבה למעלה להיות לו מחין
דגדלות כל כך עד שיוכל להשיב כהלכה אף במלי
דעלמא בליל שבת (מאמרי אדמו"ר חזקון תקס"ח)

אוצר פנימי החסידות

א בוצינא דנהורא | פֿרשיות וַעֲבַד מַקְצֵי וַעֲבַד בחינת ראש השנה יום כפור וסכות . . . . . א

א ישועות משה | אַת אַחֵי אֲנֹכִי מִבְּשֵׁשׁ - על יְדֵי אֲהַבַת רַעִים מִתְחִיל הָאָדָם לְהִזִּית דּוֹרֵשׁ וּמִבְּשֵׁשׁ . . . . . א

א עֲקֻדַת יַעֲקֹב | מַעֲלַת אֲהַבַת רַעִים . . . . . א

ב מאור עינים | לאַחַר שֶׁהֲצַדִּיקִים שָׁבְרוּ אֶת הַמִּנְיָעוֹת נִתְּן לְהַתְעַלּוֹת כָּלל מִצֵּב . . . . . ב

ב שארית ישראל | הַצַּדִּיקִים מִשְׁפִּילִים עַצְמָם כְּדֵי לַעֲשׂוֹת טוֹבָה . . . . . ב

ב בית ישראל | יוֹסֵף הַצַּדִּיק סָלַל דָּרָךְ לְדוֹרוֹת שְׂוִיכָל כֵּל אֲדָם לְקַבֵּשׁ אֶת יִצְרוֹ . . . . . ג

ג שנית יעקב יוסף | מִמְּעַרְבֵי עַל דִּין שְׂמִימִים וְאִינוּ מַצַּדִּיק אֶת קַעֲשׁ עַל חֲטָאֵי נִמְתַּחַת עֲלָיו מִדַּת הַדִּין בְּהַשְׁאָנָה לְגִדּוּלֵי עוֹלָם . . . . . ג

ג מאור וְשֵׁשׁ | יוֹסֵף הַצַּדִּיק הַחֲזִיק מַעֲמָד בְּנִסְיוֹנָתוֹ הַקָּשִׁים עַל יְדֵי שֶׁהֲדַבִּיק מִחֲשַׁבְתּוֹ תְּמִיד בְּאֹר אֵין סוֹף . . . . . ג

ד שם משומאל | יוֹסֵף הַצַּדִּיק מֵאֵן חֲסָא לֵאלָא לֵיל טַעַם וְרַק עֲבֹר אֶשֶׁת פּוֹטִיפֵר הַצִּיעַ טַעֲנוֹת . . . . . ד

ד ייטב לב | יְהוֹבֵנוּ שֶׁבָּל רַגַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁפִּיעַ חַיִּית וְכֵן וְהֵיחָף יֵאָח אֶת כַּחוֹ יִתְבָּרַךְ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ חִלְיָה לְנִגְדֵי רַצוֹנוֹ . . . . . ד

ד קְדֻשַׁת הַיְיָוִד | הַיְיָרָר מִתְעַנֶּה אֶת הָאָדָם לְהַנּוֹת מַעֲוֹלִים הֵנָּה בְּתוֹאֲנָה שֶׁכָּבֵר לֹא תוֹעִיל לוֹ תְּשׁוּבָה, וְיֵשׁ לְבָרְחַם מִטְּעֻנָּתוֹ וְלִשְׁוֹב בְּתְשׁוּבָה, וְלֹא לְהַשְׁגִּיעַ עַל הַעֵבֶר . . . . . ה

ה פתוחי חותם | יַעֲקֹב אֲהַב אֶת יוֹסֵף כִּינּוּ שֶׁנֶּחֱשֵׁב כְּמוֹ הָאֲבֹת . . . . . ה

ה חֲמֻדַת יוֹד | אַחֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַתְּחַדֵּשׁ שִׁישׁ לְלַמֵּד דָּרָךְ לַעֲבֹדַת ה' מֵרַב אַחַר חוּץ מִהֵרֵב הַמְלַמְדוֹ תוֹרָה . . . . . ו

ו פתוחי חותם | יוֹסֵף זָכֵה לְמַלְכוּת מַפְנֵי שַׁעֲמַד בְּנִסְיוֹן . . . . . ו

ו תורה אור | בְּשִׁבְרֵית הַכְּלִים יַפְלוּ כְּמֵה וְכְמֵה חֲבִינִית . . . . . ו

ו מאורי אור | וַיִּפְשִׁטוּ אֶת יוֹסֵף - הַחֲזִיקָהוּ לְאִישׁ פְּשׁוּט . . . . . ז

ז פתוחי חותם | הַשׁוֹפֵר דְּמַיִם אֵין תְּפִלְתּוֹ נִשְׁמַעַת . . . . . ז

ז דברי שמואל | רְמֵז הַפּוֹסֵק עַל כֶּךָ שֶׁהוֹבֵרֵא יִתְבָּרַךְ מִבְּקֵשׁ מִקָּל אֲדָם לְהַכִּינּוּ לוֹ חֲדָר נְאֻה כְּלָבוֹ וְלִשְׁכֵּן בְּקִרְבּוֹ . . . . . ז

ז לקוטי שירות | בְּאֹר דְּבָרֵי הַסֵּפֶר הַגְּדוֹרֵי שְׁנֵיחַ וּפְרָץ הֵם שֶׁשֵׁם וְלִבְנָה . . . . . ז

יא תורת אבות | יוֹסֵף הֵיךְ עוֹמֵד תְּמִיד לִפְנֵי ה' וְלֹא הִחְשִׁיב אֶת פּוֹטִיפֵר אֶלְאָ לְסַבָּה חִיצוֹנִית . . . . . יא

יא דברי חיים | דְּמֻת זְיוּקָנוּ שֶׁל אֲבִיו נִרְאָתָה לוֹ - יִשְׂרָהּ בְּעֵינָיו דְּמֻת זְיוּקָנוּ שֶׁל יַעֲקֹב הַמְאִירָה בְּאֹר הַשְּׂכִינָה . . . . . יא

יב דברי יחזקאל | הַסְתִּירָה אִם בִּטּח יוֹסֵף כְּרֵאִי . . . . . יב

יב וידבר משה | הִכְנֵה לְקַבְּלַת אֹרוֹת הַגְּרוֹת . . . . . יב

יג מכתב קדש | הִכְנֵה לְקַלִּיטַת הַקְּדוּשָׁה וְטִהָרָה בְּיַמֵּי הַחֲנֻכָּה . . . . . יג

יג בת עין | רְמֵז לְדְבָרֵי הַגָּר"י הַקְּדוֹשׁ שֶׁעָבַר גְּמִיר הַחֲתִימָה הוּא בְּחֻנְיָה | בִּיאֹר הַכְּתוּבִים עַל פִּי הַמְלַצֵּת זְכוֹת עַל עַם יִשְׂרָאֵל . . . . . יג

יד דברות חיים | מֵהַ 'בְּבִשְׁשׁ' - מֵהַ מַּנְתְּרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה . . . . . יד

יד שפת אמת | כֵּל מַעֲדָי וְהַלְכֵי הָאָדָם בְּהַשְׁנָה וּבְשִׁלּוּחַת מֵאֲתוֹ יִתְבָּרַךְ . . . . . יד

טו אמרי נעם | פְּנַעֲמִים שְׂדוּנָא עַל יְדֵי הַתְּנַגְּדוֹת עוֹמַחַת טוֹבַת הָאָדָם . . . . . טו

טו קדשת לוי | 'פְּרָץ וְנָרַח' - פְּרִיצַת הַמַּסְכִּים הַשְּׂמַיִים וְזוּרִיחַת אֹר ה' . . . . . טו

טו בית אהרן | וַיִּנְסֵי וַיִּצְאֵי הַחֻצָּה - הַתְּרַחֲקוּת מִתְּאֵלוֹת עַל יְדֵי מַסִּירוֹת נֶפֶשׁ לְמַעְלָה מִהַשְּׁבַע . . . . . טו

טו טל חיים | הַנְּכַשֵׁל בְּרֵאָנָה אֲסוּרָה עֲלָיו לְהַתְּדוֹת כְּאֵלוֹ חֲטָא בַּפַּעַל . . . . . טו

טו בית אברהם | יְמֵי הַנְּעוּרִים הַכִּי מִבְּחֻרֹת בְּתֵיב הָאָדָם . . . . . טו

טו תפארת שלמה | הַצַּדִּיקִים אֵינִים שׁוֹמְעִים כָּלל מִקָּל עֵינָיו עוֹלָם הַזֶּה . . . . . טו

טז תפארת שמואל | הַמִּתְחַבֵּר לַצַּדִּיק זוֹכֵה לְתְשׁוּבָה . . . . . טז

אוצרות גאונים הדורות

טז קהלת יצחק | בְּקֵשׁ יַעֲקֹב לִשְׁכַת בְּשִׁלּוֹה בְּזֻכוֹת מַצּוֹת כְּבוֹד אָב וְאִם וְיִשְׁבִּית אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל . . . . . טז

טז משפיל לוד | קִפְצֵי רְגֻזוֹ שֶׁל יוֹסֵף עַל יַעֲקֹב לִפֵּי שְׂאִין שֶׁכֵּר הַמַּצּוֹת נִפְרַע בְּעוֹלָם הַזֶּה . . . . . טז

יז צמח צדקה | הַתְּנַפֵּזת יוֹסֵף לְכַבּוֹד קוֹנוֹ . . . . . יז

יז קרא משה | הַדְּבָרָה שְׁהוֹצִיא יוֹסֵף עַל אַחֵיו הִתְנַהֵר רַעַה לַיעֲקֹב . . . . . יז

יח מעיני ישועה | כֵּל אֲחַד מִהֶאֱחָיִים קִנְאָ לְכַבּוֹד אַחֵיו אִף לֹא עַל עַצְמוֹ . . . . . יח

יח קהלת יצחק - פרחי ניסן | דְּנִינוּ הַשְּׂבָטִים אֶת יוֹסֵף עַל פִּי הַכְּרַעְתּוֹ וּפִסַּק דִּינוֹ . . . . . יח

יט חמדת ישראל | הוֹכַחַת תְּמַר שִׁישׁ לֵה דִין יִשְׂרָאֵל וְלֹא מִגִּיעַ לֵה שְׂרָפָה . . . . . יט

יט נדיו משה | יְהוּדָה וּבְנָיו לֹא הָיוּ רְאוּיִים לִשְׂאֵר בַּת כְּהֵן . . . . . יט

כ צרו החיים | שְׂמִירַת יוֹסֵף מִקָּל נְדָנָד חֲטָא . . . . . כ

כ מטעם המלך | יִלְךְ לְמִקּוֹם שְׂאִין מִזִּירִים אוֹתוֹ וְלִכְבֵּשׁ שְׁחִירִים . . . . . כ

כ משמרת אלעזר | הַשְׁתַּתֵּף יוֹסֵף כָּכָל עֲבֹדַת הָאֲסִירִים שְׂאֵל יִשְׁכַח צַעַר אֲבִיו . . . . . כ

כא נחלת יעקב | הֵיךְ לְיוֹסֵף לְהַמְתִּין מִלְּבַקֵּשׁ מִשֵּׁר הַמִּשְׁקִים עַד יוֹם הַשְּׁלִישִׁי . . . . . כא

כא פלא יועץ | יִהְיֶה שֵׁם שְׂמִים שְׁגוּר תְּמִיד בְּפוֹי . . . . . כא

כא שני לוחות הברית | כָּכָלל מַצּוֹת הָאֲמִנוּהַ שִׁיחָהּ שְׁגוּר בְּפוֹי לְהַזְכִּיר שֵׁם שְׂמִים כָּכָל מַעֲשֵׂה וּפְעֻלָּה . . . . . כא

כב שני לוחות הברית | כָּכָל פְּעֻלוֹתָיו יוּדָה וְיִשְׁבָּח לְקוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ . . . . . כב

כב שני לוחות הברית | עַל פִּי ה' יִסְעֵ - יִהְיֶה שֵׁם שְׂמִים שְׁגוּר בְּפוֹי שֶׁל הָאָדָם כָּכָל פְּעֻלוֹתָיו . . . . . כב

כג ספר זכריה | סְלוּק הַחִיצוֹנִים שְׂאֵל יִשְׂרוֹ עַל מַעֲשָׂיו . . . . . כג

כג ימלט נפשו | סְלוּק הַחִיצוֹנִים מַעֲלָיו . . . . . כג

כג תהלת ה' | הַזְכָּרַת שֵׁם שְׂמִים כָּכָל מַעֲשָׂיו סִגְלָה לְבָרְכָה וְהַצְלָחָה . . . . . כג

כג שערי שמה | הַזְכָּרַת שֵׁם שְׂמִים אִף כֶּשֶׁמֶשׁ הַבְּחָלָה זוֹרַחַת עֲלָיו . . . . . כג

כד אבקת ריכל | נְדָרוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אֲבִינוֹ לְהַזְכִּיר כָּכָל עֲסָקָיו שֵׁם שְׂמִים . . . . . כד

כה מעשי צדיקים . . . . . כה

לג ספרי ויהלים | הָאֵרָה חֲסִידִית מִן הַפְּרֵשָׁה . . . . . לג

לו זוהר הקדוש | עַם פְּרוּשׁ הַכַּתֵּר וְהַכְּבוֹד . . . . . לו

נושאים בפרשת וישב

מעלת הפרשה

בוצינא דנהורא

רבי ברוך ממזיבוב זיע"א

פרשיות וישב מקץ ויגש בחינת ראש השנה
יום כפור וסכות

מרגלא בשם הרב הקדוש רבי ברוך נ"ע
ממעזיבוב, כי השבועות בהם קוראים
את הפרשיות וישב מקץ ויגש, שמתחילים
ממחצית כסלו עד תחלת טבת, הם בבחינת
ראש השנה, יום הכפורים, סכות.

והרמוז לכך הוא, בהפטרת וישב נאמר (עמוס
ג ו) 'אם יתקע שופר בעיר' [רמז
לראש השנה], בפרשת מקץ (בראשית מא ט) 'את
חטאי אני מזכיר היום' [רמז ליום הכפורים],
ובהפטרת ויגש (יחזקאל לו יז) 'והיו לאחדים
בידך' [רמז לארבעת המינים]:

אחזה ורעות

ישועות משה

רבי משה יהושע מוויז'ניץ זיע"א

'את אחי אנכי מבקש' – על ידי אהבת רעים
מתחיל האדם להיות דורש ומבקש

בתורה הקדושה בפרשת וישב פתיב את אחי
אנכי מבקש (לו טז), בארתי פעם,
שכאשר יושב האדם בודד בלי חברותא לעבודת
ה', מעלה בלבו לומר, כי התנהגותו ועבודתו
את ה' – הנם רצויים, שכן מניין יזכה שיעדין
איננו שלם.

אך אם מתחבר האדם בצוותא לחברים
מקשיבים, התפצים בקרבת ה', והם

מתועדים יחדיו ומשוחחים בעניני תכלית -
נכח הוא לדעת כי עדין לא הגיע לתכלית
הנרצה.

וזהו את אחי – כאשר נטפל האדם לאחים
ורעים, אזי – **אנכי מבקש**, מתחיל הוא
לבקש עוד, כי רואה הוא את מחסורו אשר
יחסרו לו. איננו עוד מרצה מתפלתו, אלא
דורש מעצמו יקוד אש יותר, ודבקות מרבה
בהשתפכות הנפש בעבודה שכלב זו תפלה:

עקדת יצחק

רבי יצחק מנחם מאלכסנדר זיע"א הי"ד

מעלת אהבת רעים

הנה כל העצלות והקריירות בא, על ידי שאין
שלום בעולם ואין אחדות בישראל, רק
שיש מחלוקת וישנאת חנם ותרעומות של הכל
בין כל אחד ואחד.

אכל אם יש אהבה ואהבה ושלום ורעות אז
הוא שפך את כל מרירות לבו ושברון
נפשו לפני חברו ואוהבו, ויחברו מחזיקו בעבודת
השם ויחברו ויכל ענינים, ולא יתן לו לבוא
חס ושלום לידי יאוש, ואיש את רעהו יעזרו
וילאחיו יאמר חזק.

וכדברי רבנו הרבי טען הרבי רבי יצחק
זצ"ל זי"ע מווארקע על הפתוב
וישלה יהודה את גדי העזים ביד רעהו הערלמי
כו' (לה ט), אף שגלה לו כל מצפוני לכו
ואותו מעשה, אף על פי כן היו באהבתם
ונקרא 'רעהו' (תנוכה):

ואם פן לזכות יחשב, שיוכלו לעבד בנגל (מאור עיניים ישמח לב מסכת יומא):

שיארת ישראל

רבי ישראל דב מוויילעדינק זיע"א

הצדיקים משפילים עצמם כדי לעשות טובה

נמצא הלל מתיב את העניים (יומא לה:).
לכאורה קשה שיאמר הגמרא על הלל שהוא יתיב את העניים, וכן בכל התנאים שחושב שם שיחבו את העולם, והאיך יתכן זה. אף הפרוש הוא, 'הלל מתיב את עצמו עם העניים' בשביל לעשות להם טובה, פרוש שהוא משפיל את עצמו במדרגתם.

או יאמר 'הלל מתיב', שמכניס בהעניים שיהיו חייבים בעיני עצמם ונכנעים, ואז יתקנו, וכן הפרוש בשארי הצדיקים, שחושב שם שמתיבין את העולם, והמשפיל יבין (שער התקשרות ליקוטים):

בית ישראל

רבי ישראל מגור זיע"א

יוסף הצדיק סלל דרך לדורות שיוכל כל אדם לכבש את יצרו

נסיון של יוסף הצדיק למוד לדורות שיכול כל אדם לכבש את יצרו, וכאשר יוסף הראה הדרך יכול כל אדם להאחז בזכותו ולהתגבר על היצר. וכן הגיד פבוד קדשת אבי אדוני ו"ל ואיתא בספרים שזה הפנה בגמרא (יומא לה:): 'יוסף מתיב את הרשעים' – שיוכלו להתגבר על יצרם, וזה הכח נתן לבני ישראל.

מכח זה התגברו החשמונאים למסר נפשם

ואיתא במדרש (ב"ר פו ה) למוד הוא לבחר מאהובי בית אבא לעולה וכו', וזה

יוסף מתיב את הרשעים

מאור עיניים

רבי מנחם נחום מטשורנוביל זיע"א

לאחר שהצדיקים שכרו את המגיעות נתן להתעלות בכל מצב

הלל מתיב את העניים, רבי אלעזר פן חרסום מתיב את העשירים, יוסף הצדיק מתיב את הרשעים (יומא לה:). לכאורה, מה זה שצדיקים גדולים כמוהם יחבו את העולם, ואדרבה, מצינו ברבי שמעון שאמר יכולני לפטר את העולם מן הדין (סוכה מה:). ועוד, קדם בא הגדולים ההם מה היה.

אך הענין הוא, כי כל בחינה מאלו הבחינות, דהיינו המגיעות שיש בעולם, הן עני או עשירות, או שאר מניעות המונעים את האדם מעבודת אלהות, בכל אחת שורה הקלפות שמכחה יתדמה לאדם למגיעה.

כי באמת אין שום מניעה, ואדרבה כי בכל דבר ודבר יש עבודה, כמו שיתבאר בעזרת השם, אף מלח הקלפה השורה על הדבר, מכביד על האדם עד שיחשב לו למגיעה.

אך בזמן הקדום, קדם בואם לעולם, היה בנגל לעבד את הבורא ברוך הוא, שלא היה התפשטות הקלפה כל פה. אף ברבות השנים נתמעטה הלבבות, ונתפשטה הקלפות בכל דבר, עד שבאו אלו הצדיקים, וכל אחד מהן שבר את הקלפיות שיש בדבר ההוא, ואדרבה גברו על הקלפיות, ומזה באו לעבודת השם יתברך.

ובכח זה היה בנגל לבאין אחריהם שידקו בכל אחד מהן אל הבורא, כי כבר נשברה הקלפה. נמצא הלל מתיב כו', מתיבם, כי חוב על דורות הבאין שיעבדו את ה' מעני או מעשר או משאר, פיון שנשברה הקלפה,

חטאתי, יתכן שיתחשבו במצבו שהיה עני אני עשיר וכדומה, אף אם מיד יתחכם ויטען עני הייתי, עשיר הייתי, אז יקהו לו שניו.

ועל זה אומר הנביא (ירמיה ב לה) 'הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי, לכאורה מהו הלשון 'הנני נשפט', היה לו לומר שופט. ומפרש הבינה לעתים, דכשהאדם מערער על משפט השם יתברך וטוען לא חטאתי, נמצא שהוא כשופט את הכפאיכול, אם עשה כהגון או לאו.

וזה בא הנביא להזהיר את האדם 'הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי, דכשהאדם לא נכנע ומתחיל לחשב אמאי הגיע לו כל זאת, גם הקדוש ברוך הוא נשפט עמו יחד, וגורם בזה לדינים קשים, וצריך לקבל עליו דין שמים באהבה (דרשות ב' סיון תשל"א):

מאור ושמש

רבי קלונימוס סלמן עפ"ט טייך זיע"א

יוסף הצדיק החזיק מעמד בנסיונותיו הקשים על ידי שהדביק מחשבתו תמיד באור אין סוף

יוסף הצדיק, בהיותו בין הערלים השטופים בזמה, בפרט במצרים שהוא ערות הארץ, והוא היה בנעוריו ברתחת הדמים, כדאיתא במדרש רבה (כ"ד פ"ו ו) ששאלה מטרוניתא את רבי אפשר היה ליוסף לעמד על נסיונו ברתחת הדמים נגד אשת אדוניו, עין שם.

מה עשה אותו צדיק, הדביק את מחשבתו תמיד לעולמות העליונים בחכמה העליונה - עד שהיה דבוק באין סוף ברוך הוא בדבקות גמור, ואז לא הדיק אותו כלל הגם שהיה בין הערלים שטופי זמה.

הרמוז על עקרת יצחק גם כן למוד לדורות שיוכלו לעמד בנסיונות. ויש לנו הכח מהם הרי זה בא ללמד ונמצא למד, למד הוא ולמד לנו בזה, ומזה הכח נתגברו החשמונאים והלכו במסירת נפש.

ואיתא בשם הרבי רבי פנחס מקארין, שירידת יוסף למצרים מקור הטמאה, והוא צמד בנסיון וכבש את היצר, בזה הראה מקום שיוכלו בני ישראל להחזיק מעמד בגלות מצרים אחר כך, וכן לכל לדורות נתן הכח הזה, עד שהיה הגאולה השלמה, על ידי משיח בן דוד.

שיכות משיח בן יוסף ומשיח בן דוד

וכתיב 'ערכתי גר למשיחי' (תהלים קלב יז) רמז על חנפה, ויש שיכות משיח בן יוסף למשיח בן דוד, יוסף המתחיל ודוד הגומר, ועל כל אדם להתחזק בזכות ובכח הדורות הראשונים שעשה נסים לאבותינו, ולעמד בנסיונות, ויש לאדם להתעורר לימי החנפה, כתיב 'ערכתי גר למשיחי' ו'לאדם מערכי לב' (משלי טו א), כפי שאדם מכין עצמו לזה יש לו הסייע (וישב תשי"ט ערב חנוכה):

טיח יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מספינקא זיע"א

המערער על דין שמים ואינו מצדיק זאת כענש על חטאיו נמתחת עליו מדת הדין בהשואה לגדולי עולם

הדבר קצת קשה, איך מביאין ראיה מצדיקים הללו יחידי סגולה, שכמעט לא היו כמותם, כמה יוסף איבא בשוקא, וכמה הלל, וכמה רבי אלעזר בן חרסום, והאם משל על כל אחד ואחד להדמות אליהם.

והבאור הוא, דכששואלין לאדם מפני מה לא עסקת בתורה, ויאמר אמנם

וּכְמוֹ שְׂאֵמְרָנוּ בַּמָּה פְּעָמִים שָׁהָ רְמוֹז בְּש"ס
(חולין צא.) פְּתִלְמִיד חָכָם נִדְמָה לוֹ.

וְהָרִי בְיוֹסֵף הִיא רֵאָתָה בְּאֵיצְטְרָלּוֹגִין שְׁלָה,
וּמִסְתַּמָּא גַם יוֹסֵף רֵאָה, וְהֵיכָר הָרַע
בְּוִדְאֵי הָרֵאָה לוֹ לַעֲשׂוֹת מַעֲבָרָה מְצוּהָ, וְאִם
הַמְּאוֹן הִיָּה עַל יְדֵי טַעֲנוֹת שְׁכָלִיּוֹת הִיָּה מְקוּם
לְיִצְרָר הָרַע לְמַשְׁכוֹ בְּרִשְׁתּוֹ, אֲבָל הַמְּאוֹן הִיָּה
מִצַּד עֲצָם נַפְשׁוֹ בְּלִי שׁוּם טַעֲנוֹת וְהִתְחַכְּמוֹת.
וְזֶה לְמוֹד לְדוֹרוֹת.

יוסף הצדיק הביא בכל בני ישראל לסרב
ליצור בלא שום טענות שכליות, והיא שעמדה
לישראל בימי היונים

וַיֵּשׁ לומר עוד שיוסף הביא זו המדה בכל
ישראל, כי כל ישראל נקראו בני יוסף,
וּכְמוֹ שְׂאָב מוֹרִישׁ טָבְעוּ לְבָנָיו כֵּן הִטְבִּיעַ יוֹסֵף
דְּרָכּוֹ בַקִּדְשׁ לְכָל יִשְׂרָאֵל.

וְהִיא שְׁעֵמְדָה לְיִשְׂרָאֵל בְּיַמֵּי יוֹנִים שְׁהִיוּ
פִּילוֹסוֹפִים וְגַם הֵם מְאַסּוּ בְּגִשְׁמִיּוֹת,
אֲבָל הִנֵּה זֶה עַל פִּי חֲקִירָה, וְאִין לְזֶה קִיּוּם,
כִּי אַחַר כָּל חֲכָמָתָם וְחֲקִירָתָם נִשְׁאָרוּ מִזֵּהָמִים,
כִּידוּעַ מַעֲנִינָם וּמַגְוִירוֹתֵיהֶם שְׁתַּבְּעַל לְטַפְסָר
תַּחֲלָה, אֲבָל יִשְׂרָאֵל הֵם מִצַּד הַטַּעֲנוֹת, נַפְשָׁם
מוֹאֲסִים בְּרַע, עַל כֵּן כָּחַם גְּדוֹל מִכַּח הַיּוֹנִים
בְּרוֹחַנִיּוֹת וְקָמָה אֲלֵמְתֵי וְגַם נִצְבָּה:

ייטב לב

כבי יקותיאל יהודה מסינעט זיע"א

יחבונן שבכל רגע הקדוש ברוך הוא משפיע
חיות וכח והיאך יקח את כחו יתברך להשתמש
בו חלילה לנגד רצונו

הַנְּרָאָה לִי בְּהַקְדָּם לְפָרֵשׁ וַיִּכְבַּד הַבֵּיתָה לַעֲשׂוֹת
מְלֶאכֶתָהּ וְאִין אִישׁ מְאַנְשֵי הַבֵּית שֵׁם
בְּבֵית' (לט יא), וְאִיתָא בְּמִדְרָשׁ (ב"ר פז ט) — בְּרַק
אֵת עֲצָמוֹ וְלֹא מִצָּא עֲצָמוֹ אִישׁ.

באור דמות דיוקנו של אביו נראתה לו'

כְּרֵאִיתָא בְּשֵׁם הָרַב הַקְדוּשׁ בּוֹצִינָא קְדִישָׁא
מורנו הרב דב בער ז"ל על מאמרם
(סוטה לו): וַיִּכְבַּד הַבֵּיתָה לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶתָהּ שְׁנִרְאִיתָ
לוֹ דְמוֹת דְּיוֹקְנוֹ שֶׁל אָבִיו, כִּי הִיא קִשְׁטָה אֵת
עֲצָמָה בְּפָנָיו, וּבְגָדִים שֶׁלִּבְשָׁה שְׁחָרִית לֹא
לְבִשָׁה עֲרִבִית, וּבְכָל פַּעַם בְּקִשְׁוֹטֵין אַחֲרִים
קִשְׁטָה אֵת עֲצָמָה כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ אֵת לְבוֹ אֱלִיוֹ.

וְהוּא יוֹסֵף הַצַּדִּיק, כְּרֵאוֹתוֹ הַתְּכַשִּׁיטִין וְהַתְּפָאֶרֶת
שֶׁהִיא עוֹשָׂה בְּכָל יוֹם, אֲזִי דְבַק אֵת
עֲצָמוֹ לְמַדַּת תְּפָאֶרֶת יִשְׂרָאֵל, וְלֹא הַשְׁגִּיחַ עַל
גִּשְׁמִיּוֹת הַדְּבָר אֲלֵא עַל רוֹחַנִיּוֹת הַדְּבָר כִּידוּעַ
מַדְבְּרֵי קְדוֹשִׁים עֲלִיּוֹנִים. וְזֶה חַד אֲמַר לַעֲשׂוֹת
צְרָכָיו כּוֹ' אֲלֵא שְׁנִרְאִיתָ לוֹ דְמוֹת דְּיוֹקְנוֹ שֶׁל
אָבִיו - שֶׁהוּא מַדַּת תְּפָאֶרֶת יִשְׂרָאֵל, עַד כָּאֵן
דְּבָרֵי קְדוּשׁוֹ זְכוּק"ל:

שם משמואל

כבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

יוסף הצדיק מאן בחטא ללא כל טעם ורק
עבור אשת פוטיפר הציע טענות

וַיִּמְאָן וַיֹּאמֶר אֵל אֵשֶׁת אֲדֹנָיו וְגו' (לט ט). תַּבַּת
'וַיִּמְאָן' הִיא בְּשִׁלְשֻׁלַת וּבְכַפְסִיק כְּדֵי
לְהַפְרִידָהּ מִן הַתְּבוּת וַיֹּאמֶר אֵל אֵשֶׁת אֲדֹנָיו,
וְזֶה לְהוֹרוֹת שְׁמָאן לֹא מִצַּד הַטַּעֲנוֹת, אֲלֵא
שְׁמָאן בְּפִשְׁטוּת בְּלִי שׁוּם טַעַם וּבְלִי שׁוּם
הִתְחַכְּמוֹת, וְהָא שְׁהִצִּיעַ לְפָנֶיהָ טַעֲנוֹת לֹא הִיָּה
צְרִיף לְזֶה אֲלֵא לְהַרְגִיעַ אוֹתָהּ.

הלמוד לכל אדם בעת הגיע נסיון לידוי

וְזֶה לְמוֹד גְּדוֹל לְכָל אִישׁ וְאִישׁ, בְּהַגִּיעַ שׁוּם
מַעֲשָׂה אֲשֶׁר בְּלֵתֵי רְאוּי תַּחַת יְדוֹ, לֹא
יְדַחֵה הַדְּבָר בְּטַעֲנוֹת שְׁכָלִיּוֹת, שֶׁהַפֶּל אֵינְנוּ
בְּהִיר וּמְאִיר תְּמִיד לְנִגְדַּ עֵינָיו וְהָרִי הַשְּׁחַד
יַעוֹר, וְאִין לָךְ שְׁחַד גְּדוֹל מִיִּצְרָר הָרַע שֶׁהוּא
מַחְלִיק הַדְּבָר בְּעֵינָיו וְעָשָׂה מַעֲבָרָה מְצוּהָ,

קדשת היהודי

רבי נחמיה מביכוב זיע"א

היצר מתעה את האדם להנות מעולם הזה כתואנה שכבר לא תועיל לו תשובה, ויש לברח מטענותיו ולשוב בתשובה, ולא להשגיח על העבר

והתפשהו בכגדו וינס ויצא החוצה (לט יב).
הפונה שהיצר הרע יתפש אֶת האדם בכגדו הינו מלשון בגידה, פי יאמר אליו, הלא בגדת הרבה מאד ולא יועיל שום תשובה, לאמר שככה עמי להנות בהאי עלמא למלא תאות יצרך.

והעצה לזה, ויעזב כגדו בידה וינס ויצא החוצה, שינוס מעצת היצר ויצא החוצה מחטאיו ויתחרט וישוב אל אלהיו. שישב אל לבו שהעבר אין ומעפה קבל על עצמו שלא ישוב עוד לכסלה, ולא ישמע לעצת היצר:

הנה מפרש ואין איש על עצמו, שהוא לא היה איש, ולפי זה קשה אם כן מאי זה נסיון, כיון שלא היה בגדר בחירה, שלא היה ביכולתו להפק רצונו.

והנראה לי לפרש הפתוב על דרך המדרש על פי מה שכתוב בספר תמר דבורה פרק א' לפרש 'מי אל כמוך', פי הקדוש ברוך הוא נקרא מלך נעלב, פי הרי אין דבר נסתר מהשגחתו, ואין רגע שלא יהיה אדם נזון ומתקיים מכת עליון השופע עליו, והאדם חוטא בכת ההוא, והקדוש ברוך הוא לא מנעו ממנו אלא סובל עלבון כזה להשפיע בו כח ותנועות אברים, והוא מוציא אותו כח בחטא ועון כו'.

וזהו שאמרו 'בדק את עצמו', הינו כח עצמו, ולא מצא בו כי אם כח אלקי הנשפע, וזה לא מצא עצמו איש, הינו שאין כח באיש זולת חלק אלקי, ואיך יקח כח אלקי לחטא בו להמרות עיני כבודו. אבל היה בגדר אנושי ובכת בחירתו, אף בשכלו שפט להתגבר על יצרו מכת שאין בו זולת כח אלקי, כאמור:

פרשת וישב

וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי כן זקנים הוא לו (לו א)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

יעקב אהב את יוסף כיון שנחשב כמו האבות

אפשר לרמוז הטעם דאהב את יוסף מכל בניו, משום דצפה יעקב ברוח הקדוש דיוסף יהיה נמנה משבעה כותמי ברית, ויהיה בכלל האבות כאחד מהם.

והנה מצינו הבחנה גדולה שיוסף יחשב בכלל האבות, במה שמצינו (וזהו ח"א

ספ.) שדוד המלך עליו השלום לא היו לו חיים כלל, והאבות הם שנתנו לו חיים מתייהם, דמצינו יצחק חי ק"פ שנה, ואברהם היה ראוי שיחיה גם הוא ק"פ שנה כמו יצחק, ולא חי רק קע"ה שנה, חסרו לו חמש שנים, הם שנתנו לדוד המלך עליו השלום.

ויעקב היה ראוי שיחיה קע"ה שנה כמו אברהם, ולא חי רק קמ"ז שנה, חסרו לו כ"ח שנים, הם שנתנו לדוד. ויוסף היה ראוי שיחיה קמ"ז שנים כמו יעקב, ולא חי רק ק"י, חסרו לו ל"ז שנים, הם שנתנו לדוד.

והנה 'פסיים' עם ארבע אותיות גימטריא 'יוסף' עם הפולל, ול"ז יתרים, לרמז על ל"ז שנים שנתן מחייו לדרך, דבשבילם יזכה לחלוקא יתרה בעולם הבא:

כי בן זקנים הוא לו (ואנולוקוס תרגם 'כר חכים הוא ליה', כל מה שלמד משם ועבר מסר לו, רש"י) (לו a)

חמדת דוד

רבי דוד צבי מנייטטאדט זיע"א

אחר הבעל שם טוב התחדש שיש ללמד דרך לעבודת ה' מרב אחר חוץ מהרב המלמדו תורה

שמעתי מאבי אדוני מורי ורבי רבנו הקדוש זצלה"ה (מקומיה), שקדם הבעל שם טוב היו נוהגים שאצל אותו הרב שלמד אצלו תורה היה לומד עבודת הבורא ויראת שמים, ולאחר שביא הבעל שם טוב נתחלק, שלומדין עבודת השם יתברך מרב אחר.

הרמז בדברי רש"י

ובאמת לקבל עבודת מן למוד התורה צריך אף רב מיוחד לחזקו. ונרמז ב"ש"י ו"ל בפ' וישב וישב כי בן זקנים הוא לו' – כל מה שלמד משם ועבר מסר לו.

ואינו מוכן, כי איך יכול להיות שכל מה שלמד משם ועבר ב"ד שנה מסר ליוסף בזמן קצר, שיוסף היה אז רק בן י"ז שנה. רק יש לומר הפרוש – שמסר לו הפנימיות של הלמוד והתועלת היוצא ממנו כפ"ל (פרשת האזינו):

והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נצבה והנה תסכינה אלמתיכם ותשתחווין לאלמתי (לו ז-ט)

נמצא בין שלשתם אברהם יעקב ויוסף הם שנתנו ע' שנה לדרך, ויוסף לבדו נתן יותר משניהם, כי אברהם ויעקב לא נתנו לו שניהם רק ל"ג שנים, ויוסף לבדו נתן לו ל"ז שנים.

ומצינו (שם ח"ג רסב:) דוד המלך ע"ה הוא רגל רביעי למרפכה, ולפיכך חסרו האבות משנותיהם ונתנו לו, כדי שלא תהיה המרפכה פגומה חס ושלום. ולהכי יוסף שנתן גם הוא מחייו, בכלל האבות שהם המרפכה יחשב, שהרי אלמלא לא נתן הוא היה רגל רביעי חסר.

ואפשר גם פן דבשביל השנים האלו שנתנו האבות לדרך יזכו באותו עולם לחלוקא יתרה על שאר הצדיקים, ולפיכך יעקב עשה ליוסף כתנת יתרה על אחיו, לרמז על החלוקא שנטל יתרה עליהם באותו עולם בשביל השנים שנתן מחייו לדרך.

יוסף נתן משנותיו לדרך והשלים את המרפכה

וזהו פונת הפסוק וישראל אהב את יוסף מכל בניו, ונתן טעם למה, כי בן זקנים הוא לו, דהינו מה שעשו הזקנים שהם אברהם ויעקב שנתנו מחייהם לדרך, פן עשה גם הוא.

והנה ב'ן זקנים הוא ראשי תבות גימטריא 'דוד', לרמז מה שכתבנו, ו'לו' עם הכולל גימטריא ל"ז, הם ל"ז שנים שנתן יוסף לדרך, וזהו בן זקנים הוא לו, לרמז על דוד שנתן לו יוסף ל"ז שנים ועשה מעשה זקנים שהם אברהם ויעקב כאמור.

ולפיכך אהב אותו מכל בניו, כי זה משרש המרפכה יחשב לפי שהוא השלים רגל הרביעי. ובשביל זה ועשה לו כתנת פסים, לרמז על החלוקא יתרה שנטל לעולם הבא כאמור.

מלאכים, והן בחינת כחות אלקיים עצמם, פלם נשברו ונפלו למטה בבריאה יצירה עשייה. והכחות אלקים נפילתן הינו שיירי להחיות בריאה יצירה עשייה כו'.

כאור ענין שבירת הכלים והניצוצות

ופרוש וענין השבירה של הכלים ושל הניצוצות כו', הוא ענין התפרדותן לחלקים רבים, כמו על דרך משל תבת ברוך, כשאותיותיה מצרפות בתבה זו מתלבש בהן השפלה שהוא ענין הברכה, אבל כשיתפרדו הד' אותיות אלו זה מזה להיות הבי"ת בפני עצמה וכן הרי"ש וכו', אזי לא ימצא בהן התלבשות השפלה זאת כלל.

ועל דרך זה הוא שבירת הכלים דתהו, שנתפרדו הכלים לחלקים רבים מפרדים זה מזה עד שנסתלק מהם האור שהיה מתלבש בתוכן קדם פרוד זה. ומצד זה ירדו במדרגה בבחינת בריאה יצירה עשייה ונתהוו מזה עולמות הנפרדים בראים רבים מינים ממינים שונים.

'מה רבו מעשיך ה' - בחינת הרבוי שנעשה על ידי שבירת הכלים

והנה כתיב 'מה רבו מעשיך ה' פלם בחכמה עשית' (תהלים קד כד), פרוש שבחינת הרבוי שנעשה על ידי שבירת הכלים הנ"ל בנבראים שבבריאה יצירה עשייה, ובפרט בעשייה, הרבוי והפרוד גדול יותר, שכל אחד מבדל מחברו ובחינת יש ונפרד, וזהו 'מה רבו מעשיך ה' כו'.

'כלם בחכמה עשית' - תקונם וברורם על ידי החכמה - על ידי הכטול להכליל אליו יתברך | עבודת האדם היא לברר הברורים ולהעלותם מהפרוד לאחדות הבורא

ו'כלם בחכמה עשית', עשית' הוא לשון תקון, ש'על ידי החכמה הם מתתקנים

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

יוסף זכה למלכות מפני שעמד בניסיון

יש לךדק למה הראו לו בתלום כי אם האלמות. ואפשר לרמוז, דהכל מאתו יתברך בהשגחה פרטית וברמז ברור להראות על העתיד להיות, והוא, כי יוסף לא זכה למלכות ולאותה מעלה כי אם כשנתנסה בעריות באשת פוטיפר ועמד בצדקו ושמר את ברית קדש כהלכתו, ובשביל זה עלה לגדלה.

לפיכך בתלום הראוהו תחלה שהוא לבדו מפל אחיו יתנסה בברית יעמד על עמדו, ואחר כך יעלה לגדלה ויבואו אחיו ואביו וישתחוו לו.

והנה 'אלומות' יש בה אותיות 'מולות', ו'אלומים' יש בה אותיות 'מולים', ו'אלומתי' יש בה אותיות 'מילתי', והכי רמזו לו בתלום, דכל מילות השבטים ישתחוו למילתו, דהינו שהם לא יתנסו בברית והוא לבדו יתנסה ויעמד בצדקו.

ולפיכך, כששמעו אחיו התלום הנה הבינו הרמז, ואמרו שאם יהיה הדבר כך זה גרמא שיעלה לגדלה ויהיה מלך עליהם, לפיכך אמרו לו 'המלך תמלך עלינו'. והינו גם כן כשחלם תלום השני, מאחר שקדם תלום נסיון הברית בא תלום הגדלה והמלכות, ולפיכך חלם 'השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי':

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

בשבירת הכלים נפלו כמה וכמה בחינות

הנה בשבירת הכלים נפלו כמה בחינות, דהינו הן בחינת נשמות, והן בחינת

הרי אז הוא בבחינת אלם שאינו יכול לדבר ולהשפיע לזולתו שזהו בחינת יש.

וכיון שעקר העלאת זו הוא בחינת הבטול, על פן הוא הפוך ההשפעה, ונקרא 'אלמים' מלשון אלמים, שאינו יכול לדבר ולהשפיע לזולתו מצד עצם הבטול. מה שאין פן קדם העלאת זו הנה בבחינת יש לדבר ולהשפיע בו, אלא שעל ידי העלאת זו נעשה בבחינת אלמים.

עבודת השבטים כבוד הניצוצות

והנה כל זה הנה עבודת השבטים שהן בעולם הבריאה (לכד מיוסף שהוא מאצילות גדלקמן א"ה), והם מרפכה לבחינת מלכות דאצילות. ולזאת עקר עבודתם והעלאת מ"ן מהברורים שבחרו בבריאה יצירה עשיה הנה מגיע עד המלכות דאצילות, ולשם הנה נכלל בבחינת מ"ן. וזהו מאלמים אלמים בתוך השדה כנ"ל.

אמנם ידוע שהמ"ן, אף על פי שפבר נכלל בבחינת מלכות, עדין הוא צריך ברור שני על ידי המין דוכרין. והוא שנמשך מין דוכרין דזעיר אנפין לברר המ"ן דנוקבא, וזהו ענין יחוד זעיר אנפין ונוקבא.

והענין, פי אף על פי שנתבררו הניצוצות ונכללו בבחינת מ"ן שהוא בחינת בטול לאלקות כנ"ל, עם כל זה אי אפשר להם להתחדד ממש באלקותו ותברך (כמו שהיו קדם שבירת הכלים שהיו בחינת אלקות ממש מי' ספירות דתהו) עד שימשך עליהם גלוי שם מ"ה דאצילות.

ועל ידי זה ותבררו ברור שני והוא העקר. יען בכמה דוקא אתברירו, שהוא בחינת המין דוכרין. פי הברור הראשון הנה רק שיהיה

בבחינת עולם התקון, דהינו שעל ידי החכמה מגיע ונמשך בהם הבטול להיות בטלים ונכללים אליו ותברך ולהיות מתחברין יחד על ידי זה, ולא יהיו מפרדים. וזהו עבודת הישרא, וזאת תורת האדם – לברר ברורין ולהעלותן מבחינת הפרוד לאחדות ה'.

באר והנה אנו מאלמים אלמים בתוך השדה על דרך הנ"ל

וזהו והנה אנו מאלמים אלמים בתוך השדה. שזה הנה גם פן עבודת השבטים ראובן ושמעון כו', שהיו מבררים הניצוצין שנפלו בבחינת פרוד בשבירת הכלים, והיו מעלים אותן בבחינת מ"ן להתפלל במלכות דאצילות, ועל ידי זה היו מתחברים שם יחד והיו לאחדים, שהרי נכללו באחדות ה' בבחינת מדת מלכותו ותברך.

וזהו פרוש מאלמים אלמים, על דרך משל כמו שקושרין העמרים שמקבצין כמה שבילים רבים מאד ומחברין אותן וקושרין אותן באגדה אחת, וזהו הנקרא אלמה כידוע. והרי מתחלה היו השבילים מפרדים זה מזה, ועל ידי קשירה זו היו לאחדים.

כמו כן ממש הוא ענין הברורים והעלאת הניצוצות הנ"ל, כשמעלין אותן מטורי הפרודי להתפלל בבחינת מ"ן באחדות ה', שנמצא נעשו ונכללו בבחינת אחד ממש ממה שהיו בתחלה בבחינת פרוד ורבויו כנ"ל.

טעם נוסף לכך שנקרא העלאת המ"ן מאלמים אלמים

ועוד זאת מה שנקרא העלאת מ"ן בלשון מאלמים אלמים, מלשון אלם שאינו יכול לדבר. הואיל וענין העלאת מ"ן הוא בחינת בטול היש שנתבטל ממש להכלל בה',

מדרגת הברורים של יוסף הצדיק למעלה
ממדרגת הברורים של השבטים

ונמצא מדרגת הברור דיוסף הוא למעלה
מעלה מהברור של השבטים. שברור
של השבטים הוא שמעלים מ"ן במלכות
דאצילות ועדין לא נהפך לאלקות ממש, עד
שיוסף ממשיך המין דוכרין שהוא הארת אור
אין סוף שמלבש בתכמה, שזהו ו'נהר יצא
מעדין כו', ובחכמה אתברירו ברור ב'. ואז
נכלל המ"ן באלקות ממש שהיא התפללות
יחודא תתאה ביחודא עלאה.

והיגו מה שנאמר והנה אנחנו מאלמים אלמים
בתוך השדה, שהוא הברורים מבריאה
יצירה עשיה להעלותן בבחינת מ"ן במלכות
כו"ל.

ויוסף עצמו ברר ברור זה הראשון גם כן
אף ששרשו משם מ"ה דאצילות שהוא
בחינת המין דוכרין, אף על פי כן מאחר
שנתלבש למטה בגוף הי"ה צריך לברר ברור
זה התחתון גם כן כשאר אחיו. וזהו והנה
אנחנו מאלמים כו' שכלנו שוים בזה להעלות
מ"ן במלכות.

באור והנה קמה אלמתי

אלא שלאחר ברור זה והנה קמה אלמתי כו',
שנמצא בו מעלה תרה מצד שרשו
בשם מ"ה דאצילות, שעל ידי זה מדרגתו הוא
להוריד מין דוכרין לברר ברור שני את המ"ן
שכבר העלו במלכות. וברור זה אין ככת שאר
השבטים שהן בבריאה כו' שלמטה מטה
מאצילות.

וזהו תסובנה אלמתיכם ותשתחווין לאלמתי
בבחינת בטול ממש, כי בלעדי המין
דוכרין דיוסף לא נכלל המ"ן שלהם באלקות
ממש, רק שעל ידי המין דוכרין דיוסף שמכררם
ברור ב' שיקללו בבטול אלמתי דמ"ה. וזהו
ותשתחווין כו' ואז הוא שנכללו באלקות כו"ל:

בהם בבחינת בטול היש, וזהו רחוק עדין
מאלקות מאד דאיהו וגרמוהי חד שהם בבחינת
בטול אלמתי, אלא על ידי שנמשך בהן בבחינת
מין דוכרין שהוא הארת שם מ"ה לבררם אז
נכללו בבטול אלמתי באלקות.

וכמשל באדם שמברר ברורים על ידי שאוכל
ושותה, ואחר כך מתפלל באהבה
ויראה על ידי כח זה שאכל ושתיה, שנמצא
נכללו החיות של המאכלים והמשקים שנפלו
בשבירת הפלים בבחינת האהבה ויראה שלו,
ועם כל זה הוא עדין רחוק ממהות אחד
האלמתי.

אלא כשעל ידי העלאת מ"ן דאהבה ויראה
שלו נמשכו לו דחילו ורחימו למעלה
מאת ה' שתפל עליו אימה כו', אז יכללו
באהבה ויראה זו שנמשכים למעלה מבחינת
אלקות ממש. ועל דרך זה הוא ברור שני
דמין דוכרין.

בחינת הברורים של יוסף הצדיק

ובחינת מין דוכרין זה הנמשך לברר המ"ן
דנוקבא זהו מדרגת יוסף הצדיק,
שהוא בבחינת ו'נהר יצא מעדין להשקות את
הגן, שהגן הוא בבחינת מלכות, ועד שם נמשך
בבחינת נהר הנביעה מאור אין סוף ברוך הוא,
והוא בבחינת הארת הקו וחוט, ושם מסתים
ואינו נמשך בבריאה יצירה עשיה. לך הם
עלמא דפרודא ומשם יפרד כו'.

אלא שיוסף הוא צדיק שמקשר וממשיך
הארת אור אין סוף בבריאה יצירה
עשיה. והיגו על ידי שהגבראים נכללים בבחינת
מ"ן בהמלכות דאצילות כו"ל, ויוסף ממשיך
הארת אור אין סוף ברוך הוא במלכות לברר
את המ"ן ברור שני שיהיו נכללים באלקותו
ממש כו"ל. והארה זו היא בבחינת הארת הקו
וחוט דאור אין סוף.

**וַיִּפְשִׁטוּ אֶת יוֹסֵף אֶת כְּתָנָתוֹ אֶת כְּתָנֵת הַפְּסִים
אֲשֶׁר עָלָיו (לו כב)**

וַיֵּט אֵלָיָה אֶל הַדֶּרֶךְ וַגּוֹ' (לח טז)

דְּבָרֵי שְׂמוּאֵל

רבי שמואל שְׂמַעֲלֵקָא מניקלשבורג זיע"א
רמז הפסוק על כך שהבורא יתברך מבקש
מכל אדם להכין לו חדר נאה בבלו ולשכן
בקרבו

וַיֵּט אֵלָיָה אֶל הַדֶּרֶךְ. הִנֵּה צָרִיף לומר מן
הַדֶּרֶךְ. אֵלָּא הַשֵּׁם בְּרוּךְ הוּא בְּרַחֲמֵי יֵט
אֵלָיָה לְהִיּוֹת צָדִיק בְּתָמָר יִפְרַח אֶל הַדֶּרֶךְ הַלְשָׁר,
עַל דֶּרֶךְ יְהוּדָעָה לְהֵם אֶת הַדֶּרֶךְ יִלְכוּ בָּהּ כּוּי'
(שמות יח כ).

וַיֹּאמֶר הוּא אֶהְבֵּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרוּךְ הוּא,
הֵבָה נָא אָבּוּא אֵלַיךְ הִיגוּ שְׂתַכִּין לְבָךְ
וְתִתְעוֹרֵר מִלְתַּתָּא, כִּי הוּא טוֹב יוֹתֵר מִהַתְעוֹרְרוֹת
מִלְמַעְלָה.

אִם כֵּן יֵשׁ לָנוּ תּוֹכַחַת מְגָלָה. הַמְלִיךְ מִלְכּוֹ
שֶׁל עוֹלָם מְבַקֵּשׁ מֵאֲתָנוּ לְהַכִּין לוֹ חֶדֶר
הִיגוּ הֵלֵב לְבָא אֵלֵינוּ, וְאִין קָשָׁב, אִין לָךְ
פְּתִיּוֹת גְּדוֹל מְזָה.

לֹו יִהְיֶה הַמְלִיךְ בְּשׂוֹר וְדָם מְבַקֵּשׁ מֵאָחָד מֵעַבְדֵי
לְהַזְמִין לוֹ בֵּית מְלִיךְ אֲצִלוֹ, בְּדוּאֵי הִנֵּה
חוֹקֵר לְהַמְצִיא לוֹ מְקוֹם מְכוּן לְשִׁבְתָּהּ, וְהַמְלִיךְ
בְּכַבּוּדוֹ בְּכִיכּוֹל בְּעֲצָמוֹ מְבַקֵּשׁ מֵאֲתָנוּ לְטַהֵר
לְבָנוּ וּמַחְשְׁבוֹתֵינוּ, כְּדִי לְבּוֹא אֵלֵינוּ וְאִין אִישׁ
שֵׁם עַל לֵב (חנוכה):

**וַיְהִי בְּלִדְתָהּ וַיִּתֵּן יָד גּוֹ' וַיְהִי כַּמְשִׁיב יָדוֹ וַהֲנֶה
יֵצֵא אָחִיו גּוֹ' וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פְּרִיץ, וְאַחֵר יֵצֵא אָחִיו
אֲשֶׁר עַל יָדוֹ הַשְּׂנִי וַיִּקְרָא שְׁמוֹ זָרַח (לח כחפ'ל)**

לְקוּטֵי שִׁיחוֹת

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
באור דברי הספר הבהיר שזרחה ופרץ הם
שמש ולבנה

אֵיתָא בְּסֵפֶר הַבְּהִיר (סימן קצו), ש'זָרַח' ו'פְּרִיץ'
הֵם שְׁמֵשׁ וְלִבְנָה. עַגְיָנָם שֶׁל שְׁמֵשׁ

מְאוּרֵי אוּר

רבי יצחק מסקוויץ זיע"א
'ויפשיטו את יוסף' - החזיקוהו לאיש פשוט

וַיִּפְשִׁטוּ אֶת יוֹסֵף וַגּוֹ'. רָצָה לוֹמַר שְׁחָטָא
הַשְּׁבָטִים הִנֵּה שְׁהַעֲבִירוּ מִיוֹסֵף אֶת
כְּתָנֵת הַפְּסִים, רָצָה לוֹמַר מֵעֲשִׂיו הַטּוֹבִים וְחִלּוּקָא
דְּרַבְּנָן שְׁלוֹ, וְהַחֲזִיקוּ אוֹתוֹ לְאִישׁ פְּשוּט (אדני
שן עמ' 86):

**וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל אָחָיו מַה בָּעֵצָה כִּי נִהְרַג אֶת
אָחֵינוּ וְכִסִּינוּ אֶת דָּמוֹ (לו כו)**

פְּתוּחֵי חוֹתָם

רבי ישעיה אביחצירא זיע"א
השופך דמים אין תפלתו נשמעת

אֲפֹשֶׁר לְרַמּוֹ בְּמָה שְׁכַתּוֹב (ישעיה א טו) 'גַּם
כִּי תִרְבּוּ תִפְלֵה אֵינֶנִּי שְׁמַע דִּיכֶם
דְּמִים מְלֹאוֹ, הַמּוֹבֵן מְזָה דְהַשּׁוֹפֵף דְּמִים אִין
תִּפְלֵתוֹ נִשְׁמַעַת, דְּהֵכִי קָרָא צְרוּחַ וְאָמַר 'גַּם כִּי
תִרְבּוּ תִפְלֵה אֵינֶנִּי שְׁמַע' מִשּׁוּם דִּיִּדְיֶכֶם דְּמִים
מְלֹאוֹ שְׁהִיא שְׁפִיכוֹת דְּמִים.

וְהִנֵּה פְּשוּט דְהַשְּׁבָטִים הָיוּ מִתְּפַלְלִים שְׁלֵשׁ
תְּפִלוֹת, מִשּׁוּם דְתִפְלוֹת אָבוֹת תִּקְנוּם
(ברכות כו:), וּמִכְרַח לוֹמַר דְבְּנֵיהֶם הָיוּ מִתְּפַלְלִים.
וְהִנֵּה 'בָּעֵצָה' רֵאשִׁי תְבוֹת בְּכָךְ צְהַרִים עָרַב,
רוֹמֵז עַל שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת.

וַיְזַהוּ שְׂאֵמֶר לְהֵם יְהוּדָה, מַה נִּשְׂאָר לָנוּ
לְהַתְּפַלֵּל שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת כְּכֹל יוֹם הָרְמוּזִים
בְּרֵאשֵׁי תְבוֹת 'בָּעֵצָה', אִם נִהְרַג אֶת אָחֵינוּ
וְכִסִּינוּ אֶת דָּמוֹ, דְהַשּׁוֹפֵף דְּמִים אִין תִּפְלֵתוֹ
מִתְּקַבֵּלַת כְּאָמּוֹר:

אכל על ידי זה שיצא ממנו עֶכָן, הַצָּרָה להתגלות מעלת התשובה [וכפשוטו של עֶנָן, שְׁעָנָן הִיָּה בעל תשובה, שהתורה על חטאיו ויש לו חלק לעולם הבא] – וְהוּ מְעַנְּנוּ שֶׁל פָּרָץ – 'פּרֻצַת עֲלִיף פָּרָץ', תקונו של 'עֶכָן' על ידי פריצת הגדר, על ידי עבודת התשובה (חלק ל עמ' 188-189)

וַיֵּרָא אֲדֹנָיו כִּי ה' אִתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה ה' מְצַלִּיחַ בְּיָדוֹ (לט ג)

תורת אבות

רבי משה מידנר זיע"א

יוסף היה עומד תמיד לפני ה' ולא החשיב את פוטיפר אלא לסכה חיצונית

וַיֵּרָא אֲדֹנָיו כִּי ה' אִתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה ה' מְצַלִּיחַ בְּיָדוֹ. פרוש שראה כי יוסף דבוק תמיד בה' ועומד בלבו לפני ה', ואינו משים לב כלל לאדוניו פוטיפר, כי אין הוא חושב אותו רק כסכה חיצונית, ועקר מגמת נפשו אל סבת כל הסבות. וְהוּא כִּי ה' אִתּוֹ וְלֹא זוּלָתוֹ? תַּבְרָךְ, וְעַל יָדֵי זֶה כָּל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה ה' מְצַלִּיחַ בְּיָדוֹ:

ויהי כהיום הזה ויבא הכיתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם בבית (נראית לו דמות דיוקנו של אביו וכו', רש"י) (לט יא)

דבר חיים

רבי חיים מרדכי מנדבורנא זיע"א

'דמות דיוקנו של אביו נראתה לו' – ישרה בעיניו דמות דיוקנו של יעקב המאיריה באור השכינה

יש לפרש על פי לשונם ו"ל בכמה מקומות בש"ס נראין דברי פלוני, כלומר שאלו

ולבנה בעבודת ה' – 'שמש' מרמוז על עבודת הצדיקים, שעבודתם היא תמידים כסדרם, בלי שנוי (כמו אור השמש שאין בו שנויים), ולבנה מרמזת על בעלי תשובה (כמו מולד ומלוי הלבנה שבא לאחרי חסרונה).

מלכות בית דוד שענינה תשובה – יצאה מפרץ שהוא כנגד ה'לבנה'

ולכן מפרץ (שנגד) לבנה יצאה מלכות בית דוד – שְׁדוּד ה'קַיִם עֲלֶיהָ שֶׁל תְּשׁוּבָה' (ע"ז ה), עד למלך המשיח – שאחד מהחדושים של משיח הוא, כמאמר הוהר, משיח אתא לאתבא צדיקא בתיובתא, שגם צדיקים יגיעו למעלת התשובה.

'פרץ' רמוז לתשובה בחילא סני

וזה מרמוז בשם 'פרץ' – על שם 'פרצת עליך פרץ', המורה על ענין של פריצת הגדר, שזהו ענינה של עבודת התשובה, שהיא 'בחילא' בכלל ו'בחילא יתיר', למעלה ממדידה והגבלה ('בכל מאדך').

הטעם שפרץ הכבוד

והטעם שפרץ יצא תחלה והוא הבכור – כי עבודת התשובה היא למעלה מעבודת הצדיקים, וכמאמר 'מקום שפעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמד בו' (ברכות לד:).

הרמוז בספור אפן לנת פרץ ונרח על דרך ה"ל

ובזה מוכן גם הרמוז בספור אפן לנת פרץ ונרח: מִיָּוֶן שְׁנֹרַח (מצד עצמו) ענינו עבודת הצדיקים, לכן התחיל הוא לצאת תחלה, כי התחלה וראשית הפונה היא, שכל אחד ואחד יהיה במדרגת צדיק.

ומחמת ההתעוררות שבא ללבו על ידי הבעל שם טוב זי"ע קם האיש תכף ממטותו והלך החוצה לראות מי זאת, ויגן אחריו והשיגו. ויאמר לו, אם יצטרך על צרכי שבת למה יברח ולא ימתין עד שימתן לו. ונהאיש הנ"ל לא ידע אם הוא הבעל שם טוב, כי לא הפירו מעולם].

והשיב לו הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, שלעולם עם כל איש הנולד בעולם נולד עמו פרנסתו, אף מחמת שהחטא גורם צריך לעמל על פרנסה, כמאמר הכתוב (לעיל ג יט) 'בזעת אפיקך תאכל לחם'.

אכל יש חלוק, שכל אחד לפי ערך הקלוקל קף צריך לעמל על הפרנסה, יש שפרנסתו בביתו, ויש מי שצריך לבקש ממרחק לחמו, וכדומה. ואני כפי שגמרתי בדעתי, איני צריך לעמל רב רק לעשות איזה עשייה בלבד, וכאשר עשיתי מה שמשל עלי לעשות איזה סבה לפרנסתי בודאי יעזר לי ה' ותברך, ואין לי שום נפקותא אם אתה תתן לי או לאו. עד כאן דבריו הקדושים.

ליוסף לא היה ראוי להשתדל

והנה בטחון נקרא שבטת בה' בלי שום סבה, ומבטח נקרא הסבה בעצמה, ויוסף הצדיק לפי רוממות גדלת קדשתו היה צריך לבטח בהשם לבד, שיעזר לו בלי שום סבה כלל, רק כגמל עלי אמו.

אך לפי שהיה שפל ערך בעיני עצמו ולא היה נחשב בעיני עצמו לכולם, לכן חשב שצריך לעשות לעזרתו איזה סבה גם כן, הינו שיאמר לשר המשקים 'כי אם זכרתני אתך וגו' והזכרתני אל פריעה'.

ואמר המדרש אשרי הנבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף ולא פנה אל רהבים, רצה לומר

הדברים ישרו בעיני החכמים ונמצאו נאים והגונים.

וזהו אמרם שגראית לו דמות דיוקנו של אביו – כלומר ישרה בעיני יוסף דמות דיוקנו של יעקב אביו אשר היתה מאירה ומבהיקה באור צח של השכינה הקדושה החופפת עליו.

וכבר אמרו רז"ל והובא ברש"י, שהיה זיו איקונין של יוסף דומה לו, לכן זאת המחשבה שלא יפסיד את דמות דיוקנו הקדושה חס ושלום סיעה לו להתגבר על יצרו ונמנע מן העברה:

כי אם זכרתני אתך כאשר ייטב לך ועשית נא עמדי חסד והזכרתני אל פריעה והוצאתני מן הבית הזה (אשרי הנבר אשר שם ה' מבטחו' (תהלים מ ה) זה יוסף, ולא פנה אל רהבים, על ידי שאמר לשר המשקים 'זכרתני והזכרתני' נתוסף לו ב' שנים, כ"ד פ"ט ג) (מ יד)

דברי יחזקאל

רבי יחזקאל משינובה זי"ע א"

הסתירה אם בטח יוסף כראוי

המדרש הנה צריך באור, דבתחלה אמר שיוסף שם ה' מבטחו, ואחר כך אמר על ידי שאמר זכרתני והזכרתני נתוסף לו ב' שנים.

דברי הבעש"ט שהנני מקלוקל לא ישתדל

ויש לפרש, על פי דברי קדשו של הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, שפעם אחת לא היה לו על צרכי שבת, ובערב שבת קדש באשמרת הבקר הלך ונגע על החלון אצל איש אחד, ואמר לו שצריך על צרכי שבת, ותכף הלך לדרך.

בתורתו וישיים בלבנו כו', והעקר שלא נטרד
בעניני עולם הזה המפריעים לעבודות השם
(קובץ זכרון צבי מאיר):

בת עין

רבי אברהם דב מאבריש זיע"א

רמז לדברי האר"י הקדוש שעקר גמר החתימה
הוא בחנכה | ביאור הכתובים על פי המלצת
זכות על עם ישראל

**ויהי כמשלש חדשים ויגד ליהודה לאמר זנתה
תמר וגו' (לח כד).** הנה איתא בכתבי האר"י
ו"ל שעקר סוף גמר החתימה היא בחנכה, אם
כן נוכל לומר שנה מרמז בפסוקים אלו על
דרך זה:

ויהי כמשלש חדשים — הינו מראש השנה
עד חנכה שאז עקר גמר חתימה, על
כן בא המקטרג על בני האדם לפני בורא
עולמים ברוך הוא, שהוא מרמז בתבת 'יהודה'
(עי' זוהר ח"א פט:), לומר זנתה תמר כלתך.

הינו כנסת ישראל שדמתה לתמר (שמור"ר לו
א), שהיא מכנה בשם כלה (פסיקתא לז),
זנתה וסרה ממך, והלכה אחר זנונה, ולא די
לה בזה שהלכה אחר תאנות לפה הרע, אלא
שגם היא הרה לזנונים, 'הרה' היא בחינת
דבקות, הינו שמעצמה היא דבוקה תמיד
בתאנות בלי שום גורם לזה.

ויאמר יהודה — הוא הבורא ברוך הוא,
הוציאנה ותשרף — עבור זה שבלא
שום גרמא ומניעה היא הרה לזנונים, רק
מעצמה היא הרה ודבוקה לתאנות לפה הרע.
היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה לאמר —
בהתנצלות של אמת, ששקר ענה השטן

שיוסף הצדיק היה גדול, רצה לומר שהיה
יכול לשום מבטחו שהיא הסבה גם כן בה'
לכד, שלא היה צריך לחשב שצריך לעזרתו
איזה סבה, רק לבטח בה' לכד שיושיע לו
בלא שום סבה, ולא היה צריך לפנות אל
רִבִּים. ולכן על ידי שאמר לשר המשקים
'זכרתי והזכרתי', שתלה בטחונו שיעזור לו
ה' ותברך על ידי סבה של שר המשקים, היה
בזה לפי ערכו הגדול קצת פגם, ולכן נתגספ
לו ב' שנים:

הכנה לחנוכה

וידבר משה

רבי משה יחיאל אלימלך מלברטוב זיע"א

הכנה לקבלת אורות הגרות

לאשר הימים הקדושים ימי הנסים ממשמשים
ובאים, ובקש כל אחד ואחד מישאל
שיזכה להאציל ברכה אליו שיטיב הגרות
בגשמי ורוחני, כלומר באור המצוה יאיר אור
ישועה עליו ועל כל ישראל גם היום בישועת
המקום ברוך הוא, למען תגלה ותראה הניצוץ
אשר בתוך ההסתר, כלומר גם כי אשב בחשך
ה' אור לי' (מיכה ז ח):

מכתב קדש

רבי ישראל מגור זיע"א

הכנה לקליטת הקדשה וטהרה בימי החנכה

קבלתי מכתבך, ואף שאין לי מה לכתב, רק
בהתקרב ימי חנכה הימים המסגלים
לקלט קדשה וטהרה, ומתגלים אורות גדולות,
יעזר השם ותברך ויפתח לבנו ויאיר עינינו

• לשונות של אור •

הוא משיח צדקנו שיבוא במהרה בימינו אמן
כן יהי רצון:

• לשונות של אור •

**ספר בראשית - מעשה אבות
סימן לבנים**

דרך חיים

דברות חיים

רבי עמנואל מפשעוֹדבוֹרז זיע"א

'מה תבקש' - מה מנמתך בעולם הזה

'מה תבקש', כלומר מה חפצך ומשאלתך בזה העולם, ועל מה כל מגמתך וישעך. ויאמר לו יוסף 'את אחי אנכי מבקש', על פי מאמרם ו'ל (ירושלמי ברכות ט, ז) אתין וגמין רבויים הם, והיגנו אני עם אחי מבקשים להכיר את מי שאמר אנכי ה' אלקיך:

אמונה ובטחון

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

כל מצערי ומהלכי האדם בהשגחה ובשליחות

מאתו יתברך

וכן צריך להיות איש ישראל לידע ולהאמין כי הכל בהשגחת הבורא ולא במקרה, וגם כשירד למצרים ולבית הסהר, ידע שזהו שליחות הבורא יתברך, ובכל מקום שרצונו יתברך לשלח האדם צריך לעשות שליחותו ולעשות רצון המלך

(תרט"א):

בזה שמקטרג על בני האדם שהמה דבוקים בגדל תשוקה לתאוות רעות.

כי האמת הוא כף, שרק לאיש אשר אלה לו אנכי הרה - פרוש שאנחנו עמו דבוקים רק בבורא עולמים ברוך הוא שהוא מקור החסד, וג'מטריא 'אלה', לו'.

ומה שאנחנו עושים לפעמים נגד רצון הבורא ברוך הוא הוא רק מחמת רב טרדת הזמן וטרדת הפרנסה וישאר מארעות של בני האדם, אבל באמת בפנימיות הלב דבוקים אנחנו בגדל חבה ותשוקה רק לבורא עולמים ברוך הוא.

ותאמר עוד לבורא עולמים ברוך הוא ראיה אמיתית לזה, הכר נא למי החתמת - מרמו על השמן של גרות חנכה שהיה חתום בחתמו של כהן גדול (שבת כ"א); והפתילים מרמו על הפתילות של נר חנכה, והמטה מרמו על הפלי של נר חנכה פידוע, כי תבת המטה עם הכולל ג'מטריא כלי.

פרוש, מהמצות נר חנכה שאנו מקיימים כמצות רצונך הקדוש, היא ראיה מפרשת שאנחנו הולכים רק אחר רצונך וחסושים ודבוקים רק בך ולא חס ושלום וכו', רק מה שאנחנו עושים לפעמים נגד רצונך הוא רק מחמת הנ"ל.

ויאמר יהודה - הוא הבורא ברוך הוא, צדקה ממני - כפיכול אני חייב בזה, הינו הבורא ברוך הוא מודה להם שהמה צודקים, כי אני רואה שהאמת הוא שהמה דבקים רק בי.

ומה שהמה עושים לפרקים נגד רצוני חס ושלום, הוא רק מחמת כי על כן לא נתתיה לשלה בני - רצה לומר תבת 'שלה' מרמו על משיח צדקנו, כמאמר הפתוב (בראשית מט י) 'עד כי יבא שילה', הינו מחמת שזה זמן רב שלא נתתיה ומסרתי אותם לרעה נאמן,

שמירת עינים

טל חיים

רבי חיים מאטיניא זיע"א

הנכשל בראיה אסורה עליו להתודות כאלו חטא בפעל

'איה הקדשה' – למה לי להתודות ולהכות על לבי על דברים אלה, 'על חטא שקטאנו לפניך בגלוי עריות, בנעירת זנות וכו', וחף אני מפשע, ועל זה בא תשובתו בצדו, אמנם פן, מעשה רע ממש לא עשית, אבל 'הוא בעינים על הדרך' – הינו אם נשלט בהסתכלות בעיניך על הדרך:

ימי הנעורים

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

ימי הנעורים השנים הכי מבחרות בחיי האדם

ימי הילדות הם הימים והשנים הכי מבחרים בחיי האדם, מה שיכולים להשיג בשעה אחת בימי הילדות אי אפשר להשיג לעת זקנה בכמה שנים, אבל אם הילד איננו – שימי הילדות עברו לדיק ולבטלה, 'אנה אני בא':

מעלת הצדיקים

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

הצדיקים אינם שומעים כלל מכל עניני עולם הזה

'יהי' בדברה אל יוסף יום יום ולא שמע אליה. פרוש כי עשה עצמו כמו חרש

אמרי נעים

רבי מאיר מדז'קוב זיע"א

פעמים שדוקא על ידי התנגדות צומחת טובת האדם

מפלאות תמים דעים, אשר באם רצונו יתברך לגזר איזה טובה על האדם, הוא לפעמים על אפן כזה דיקא כשאחד מתנגד נגד טובה הלזו ורודף את האדם בתחבולות כדי למנעו מן הטובה הנגזר עליו, זהו גופא הוא הסבה שעל ידי זה התנגדותו מסכב עליו הטובה שהוא קיום גזרותיו יתברך (ד"ה בפסוק הבא נבא):

מסירות נפש

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

'פרץ ורח' – פריצת המסכים הנשמיים וזריחת אור ה'

'ותאמר מה פריצת עליך פריץ, הרמז שצריך האדם להתאמץ ולפריץ גדרים והמסכים הנשמיות מעצמו המונעים אותו חס ושלום וכו', כיון שמקשר ומדבק עצמו ביראת ה' ופריץ כל הגדרים והמסכים, אז זרחה עליו יראת ה' הבורא ברוך הוא ומורה לו הדרך הטוב, וזהו 'יתקרא שמו ורח' (פרשת בראשית ד"ה א"י אלה):

בית אהרן

רבי אהרן מסקלין זיע"א

'וינס ויצא החוצה' – ההתרחקות מתאוות על ידי מסירות נפש למעלה מהטבע

'וינס ויצא החוצה' וכו', כל בר ישראל אשר הוא רוצה להתקרב לעבודת השם יתברך ולהתרחק מתאוות הגשמיות רחמנא ליצלן, אזי צריך לצאת ולעלות למעלה מכפת הרקיע ומדרך הטבע:

באִפְשָׁרֵי לְהִיּוֹת קִיּוּם לְעוֹלָם (ד"ה וילכו):

תפארת שמואל

רבי שמואל צבי מאלכסנדר זיע"א

המתחבר לצדיק זוכה לתשובה

וּכְמוֹ שְׂדֵכֵךְ בְּקִדְשׁוֹ הֵרֵב הַקְדוֹשׁ מְרוֹזֵן וְצ"ל
לְכ"ק אֵיתָן אֲדָמוּר מְוֹאֲרָקִי וְצִלְה"ה
 – כשָׂבָא אֵלֵי אָדָם שֶׁהוּא מְלַכְלֵךְ בְּחֻטָּאִים וְצָרִיךְ
 לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, אֵין אֲנִכִי עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה עַל חֻטָּאֵי
 וּבִזָּה אֵין גּוֹרֵם לְפָתַח שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה וְלִהְיוֹת כָּל
 הָעוֹלָם בְּתְּשׁוּבָה, וּבְתוֹכָם גַּם זֶה הָאִישׁ (ד"ה וישב):

בְּלִתִּי שׁוֹמֵעַ לְדַבְרֵיךָ, כְּמוֹ שְׂמַצִּינוּ כְּמֵה צְדִיקִים
 שְׁלִפְנֵינוּ שֶׁהָיוּ חֲרָשִׁים לְבִלְתִּי שְׁמַע מְכַל עֲגִינֵי
 עוֹלָם הַזֶּה, רַק בְּדַבְרֵךְ שֶׁהָיָה נוֹגֵעַ לְעִבּוּדַת הַבוֹרָא
 נִתְפָּתְחוּ (ד"ה א"י ויה):

חדוש הכעש"ט שאי אפשר ללא דבקות בצדיקים

וְתִשְׁתַּחֲוֶינִי לְאַלְמֵתִי, שֶׁהִיָּה מְרַמֵּז לָהֶם אָף
 כִּי הִמָּה פֶלֶם קְדוֹשִׁים, אָף עַל
 פִּי כֵן הֵם צָרִיכִים לוֹ לְהִיּוֹת לָהֶם לְרֹאשׁ
 וּלְמַנְהִיג וְכו', וְדַבְרֵךְ זֶה גִּלְהֵה לָנוּ הַבַּעַל שֵׁם
 טוֹב וְזָכוּתוֹ יִגָּן עֲלֵינוּ שֶׁהַפִּיץ אוֹרוֹ עַל פְּנֵי
 תְּבֵל, כִּי בְּלִתִּי דְבוּק חֻטָּמִים שְׂבִדוֹר אֵינְנוּ

אוצרות גאוני הדורות

תֹּאמֵר שֶׁהוּא בָּא עָלֵי מַלְחַת כְּבוֹד אָב וְאָם,
 ע"כ, עֵינֵן שָׁם.

וְזֹאת הִיא פְּנֵת הַפְּתוּב, וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב, רְצָה
 לֹאמַר שֶׁבִקֵּשׁ יַעֲקֹב לֵישֵׁב עִתָּה בְּשִׁלְוָה
 מִפְּנֵי שְׁנֵי דְבָרִים הַנִּזְ"ל. א. מִפְּנֵי שֶׁהִיָּה עִתָּה
בְּאַרְצֵי מְגוּרֵי אָבִיו אֲצֵל הוֹרְיוֹ וְקָיָם כְּבוֹד אָב,
 וְהוּא מֵהַדְּבָרִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל פְּרוּתֵיהֶם בְּעוֹלָם
 הַזֶּה. ב. שֶׁהִיָּה עִתָּה **בְּאַרְצֵי כְּנָעַן** וַיֵּשֶׁ לוֹ זְכוּת
 יְשִׁיבַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי זֶה בִקֵּשׁ עִתָּה לֵישֵׁב
 בְּשִׁלְוָה.

משניל לדוד

רבי דוד חיים צבאח זצ"ל

קפץ רגזו של יוסף על יעקב לפי שאין שכר המצוות גפרע בעולם הזה

אֵיתָא בְּמִדְרָשׁ, וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּקֵשׁ לֵישֵׁב
 בְּשִׁלְוָה, קִפֵּץ עָלָיו רְגָזוֹ שֶׁל יוֹסֵף.
 וְנִרְאֶה לִי שֶׁהוּא פְּשוּט גְּמוּר, כִּי אֵיתָא בְּגִמְרָא
 דְּקִדְוִישׁוּן (ט"ז): הָרִי שֶׁאָמַר לוֹ אָבִיו עֲלֵה לְבִירָה

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאַרְצֵי מְגוּרֵי אָבִיו בְּאַרְצֵי כְּנָעַן (לו)
 א

קהלת יצחק

רבי יצחק רייטבוֹרֵד זצ"ל

בקש יעקב לשכת בשלונה בזכות מצות כבוד אב ואם וישיבת ארץ ישראל

וְצָרִיכֵינוּ לְהִבְיֵן הַכֶּפֶל לְשׁוֹן שֶׁל 'בְּאַרְצֵי מְגוּרֵי
 אָבִיו בְּאַרְצֵי כְּנָעַן', דִּחְלָא יְדַעְנוּ
 שְׂמַגּוּרֵי אָבִיו הִיָּה בְּכְנָעַן. וְאַתְּבוּנָן מִפִּי סוֹפְרִים
 וּסְפָרִים כֵּן, דִּהְנֵה רַשִׁי וַיֵּל מְבִיא הַמִּדְרָשׁ,
 בְּקֵשׁ יַעֲקֹב לֵישֵׁב בְּשִׁלְוָה, קִפֵּץ עָלָיו רְגָזוֹ שֶׁל
 יוֹסֵף. וְחִקְרוּ הַמְּפָרְשִׁים וַיֵּל מִפְּנֵי מַה בִּקֵּשׁ
 עִתָּה לֵישֵׁב בְּשִׁלְוָה יוֹתֵר מִקֵּדָם לְכֵן.

אָכֵן בְּאֵמַת שְׂזֵאת הוּא מְרַמֵּז בְּקֵרָא בְּהַכֶּפֶל
 לְשׁוֹן מַה שֶׁבִקֵּשׁ עִתָּה לֵישֵׁב בְּשִׁלְוָה,
 דְּאֵיתָא בְּמִדְרָשׁ בְּפִרְשַׁת וַיִּשְׁלַח (ע"ב) מִפְּנֵי מַה
 נִתְּוֵרָא יַעֲקֹב כָּל כֶּף מַעֲשֵׂה, אָמַר כָּל הַשְּׁנִים
 הִלְלוּ הוּא יוֹשֵׁב בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, תֹּאמֵר שֶׁהוּא
 בָּא עָלֵי מַלְחַת יְשִׁיבַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְעוֹד כָּל
 הַשְּׁנִים הִלְלוּ הוּא יוֹשֵׁב וּמְכַבֵּד אֶת הוֹרְיוֹ,

כו', וְעָשָׂה לְכָבוֹד קוֹנוֹ שֶׁהִיא בּוֹ דְמוּת דְיוֹקְנוֹ כַּנִּל.

וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דִּבְתָּם רָעָה אֶל אָבִיהֶם (לו ב)

קרא משה

רבי משה זמן מאזוז זצ"ל

הרבה שהוציא יוסף על אחיו היתה רעה ליעקב

קשה, מאחר שדיבה' הם דבורים רעים, מדוע הוסיף הפסוק ואמר "רעה", ודי היה לומר "את דבתם אל אביהם".

ויש לבאר בהקדים מה שפרש החזקוני (בראשית כט, כח) ששהתרו של יעקב שנשוא שתי אחיות הוא מאחר שגירן, והגמ' ביבמות (כב.) אומרת שגור שנתגיר פקטן שנולד. ע"כ. ומזה מוכח שהיה לאבות דין 'ישראל', כי אם היה דינם כ'בן נח', לא היה שיוך בהם דיני גרות.

עוד יש להקדים את מה שפרש רש"י (ע"פ), על פי הגמ' בירושלמי (פאה פ"א ה"א), שכל רעה שיוסף היה רואה פאחיו בני לאה היה מגיד לאביו, ואחד הדברים היה, שהיו אוכלים אבר מן החי. ובאר ה'פרשת דרכים' (דרוש א), שיוסף ראה את אחיו אוכלים 'מפרנסת', ונחלקו אם דינם כ'ישראל לגמרי, או שיש להם להחמיר גם בחמרות בני נח, שהשכטים סברו שדינם כ'ישראל לגמרי, ולכן אכלו מפרנסת המתרת לישראל, אף יוסף סבר שיש עליהם להחמיר כבני נח ואסורים במפרנסת ולכן הביא "את דבתם רעה אל אביהם".

ומעתה יבאר מה שהוסיף הפסוק "רעה". בא לומר "ויבא יוסף את דבתם", שהרבה שהוציא עליהם, היא "רעה אל אביהם", שמאחר שלסברת יוסף אין דינם לגמרי כ'ישראל ועליהם להחמיר כבני נח, נמצא שיעקב חטא

וקבא לי גזלות, ובחזרתו נפל ומת, היכן אריכות ימיו של זה, אלא 'למען ייטב לך' לעולם שפלו טוב וכו', כי שכר מצות בהאי עלמא ליכא.

והשתא יבאר, בקש יעקב לישב בשלוה, כי הוא סבר שכר מצות בהאי עלמא איכא, לכן קפץ עליו רגזו של יוסף שקיים כבוד אב שהלך בשליחותו, ובכבוד אב ואם כתיב (שמות כ יב) 'למען יארכו ימיה', ואף על פי כן נזוק, אם פן ששכר מצות בהאי עלמא ליכא, כי בזה הרגה לו הקב"ה שאין לו לישב בשלוה בעולם הזה, כי שכר מצות בהאי עלמא ליכא.

והוא נער את בני כלה (לו ב)

צמח צדקה

רבי מנחם מנדל ב"ר דוד איסר'ל מניקלסבורג זצ"ל

התנפות יוסף לכבוד קונו

פרש רש"י עושה מעשה נערות מתקן בשערו כו' כדי שיהא נראה יפה. ובמסכת שבת (נ:) אמרו רז"ל, מגרר אדם גלדי מפה כו', ואם בשביל ליפות אסור, ואינהו סבריה פהא דתנאי רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום בשביל קונו, משום שגאמר 'כל פעל ה' למענהו', פרש רש"י דכתיב 'בצלים אלקים' גו'.

והנה לאו כל אדם זוכה לדמות הנ"ל, אמנם ביעקב אבינו ע"ה דמות דיוקנו חקוק בכסא כבוד, שלמעלה עולים ויורדים בו כדפרש רש"י, ויוסף היה בן זקונים, כמו שאמרו רז"ל (כ"ד פד ח) שהיה זיו איקונין שלו דומה לו.

ולזה פונתו, והוא נער שמיפה עצמו, ולכאורה לאו שפיר עביד, ואפלו הכי ו'ישראל אהב גו', ומפרש שהיה בן זקנים, זיו איקונין

אליו עכ"ל. והנה רבים וכן שלמים תמהו מה פעל קדוש ה' זה בדבריו הללו. ומה פרושו [ועין בשם הגדולים מערכת ש', שכתב דהמקבל החסיד מהר"ר נתמן ב"ר שמואל ו"ל הלך על קבר רש"י ו"ל, ועשה סגופים והפסקות עד שגלו לו סוד מה שכתב רש"י ויתנכלו אתו כמו אתו עמו, כלומר אליו, עין שם].

ושמעתי בשם הרב המגיד דק"ק פינסק מו"ה יוסף ו"ל לפ"ש בן, דאחי יוסף עשו עמו כמו שעשה נתן הנביא לדוד, כְּאֲשֶׁר נִשְׁלַח מֵאֵת ה' לְהוֹכִיחוֹ עַל מַעֲשֵׂה דַבַּת שָׁבַע וְאוּרִיָּה, הַשְּׂפִיל חוּזָה יָהּ זֶה לְצִיר לוֹ מַעֲשָׂהוּ כְּאֵלוֹ אִישׁ אַחַר עֲשֵׂהוּ, וּפְתַח בְּמִשְׁל פִּי, שְׁנֵי אֲנָשִׁים הָיוּ בְּעִיר אַחַת וְגו', לְעֹשִׂיר הָיָה צֶאֱזָן וּבִקְרָר וְגו', עֵינַי שָׁם בְּשִׁמוּאֵל (כ' יב) עַד וַיִּחַר אַף דָּוִד בְּאִישׁ מֵאֹד, וַיֹּאמֶר אֶל נָתָן חַי ה' כִּי בֵּן מְוֵת הָאִישׁ הֵעֵשָׂה זֹאת, וְאֵת הַכְּבֹשֶׁה יִשְׁלַם אַרְבַּע־מֵיִם וְגו', וְאַחַר כֵּן גָּלָה הַנְּבִיא אֶת אֵזֶן הַמֶּלֶךְ, וְאָמַר לוֹ 'אֲתָהּ הָאִישׁ כֹּה אָמַר ה' וְגו', ע"ש.

כמעשה וכחזיון הזה עשו גם אחי יוסף עם יוסף, מתחלה ספרו לו על ענין לשון הרע ודבה רעה, ושאלו לו מה דינו של האיש העושה כן, וכאשר הגיד את דעתו גם הוא כי עברה גדולה היא וכן לא יעשה, אז גלוהו כי הוא האיש אשר עשה כן, ודנהו.

וזהו שפרש 'אתו' כמו אתו, עמו. דקשה לרש"י ו"ל ד'אתו' מיתר הוא, והנה ליה למכתב ויתנכלו להמיתו ותו לא, לזה פרש ד'אתו' כתוב כאן פרושו כמו אתו בחיריק, או עמו כנ"ל, דעמו גופא היו מדברין להמיתו בכנוי על איש אחר, כלומר אליו, רצה לומר וכונתם היתה אליו, הפל כנ"ל.

במה שנשא שתי אציות, שהרי לא היה שני ביהם גרות, וזה "רצה" בשבילו. (באדיבות מכון חכמי ספרד/ נתיבות)

ויראו אחיו כי אתו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלם (לו ד)

מעניי ישועה

רבי ישועה הפהן זצ"ל

כל אחד מהאחים קנא לכבוד אחיו אך לא על עצמו

יש לדקדק, שמאחר שאמר הפסוק "ויראו אחיו", מדוע חזר ואמר "מכל אחיו", והנה יכול לומר 'מכלם'.

ונראה שבא הפסוק לומר, שכל אחד מהאחים לא היה מקנא על זה שהוא עצמו אהוב על יעקב אביו פחות מיוסף, אלא קנא לכבוד שאר האחים, שיעקב אוהב את יוסף יותר מהם.

וכך יתפרש הפסוק, "ויראו אחיו", הינו כל אחד מהאחים ראה "כי אתו אהב אביהם מכל אחיו", הינו שיעקב אוהב את יוסף מכל שאר האחים שלו, אף על זה שהוא אוהבו יותר ממנו בעצמו, לא היתה לו קנאה. (באדיבות מכון חכמי ספרד/ נתיבות)

ויראו אתו מרחק ובטרם יקרב אליהם ויתנכלו אתו להמיתו (לו יח)

קהלת יצחק - פרחי ניסן

רבי יצחק רייטבוך זצ"ל

דנו השכטים את יוסף על פי הכרעתו ופסק דינו

פרש רש"י ו"ל 'אתו' כמו אתו עמו. כלומר

ויאמר יהודה הוציאנה ותשרף (לח כד)

חמדת ישראל

כבי ישראל יהודה סארפונקעל זצ"ל

הוכחת תמר שיש לה דין ישראל ולא מגיע לה שרפה

עין ברש"י, שהביא הטעם למה דנו אותה בשרפה, מחמת שהיתה בתו של שם. ואולי יש לומר טעם אחר, הדיוע דהוכחות בין השבטים ויוסף היה אם קדם מתן תורה דין ישראל להם או דין בני נח, ועין בפרשת דרכים (דווש א) שכתב, דיוסף היה סבור דדין בני נח להם לחמרא, על כן לא היה רשאי לאכל אכר מן החי, דבבני נח במיתה תליא, אבל השבטים סברו דדין ישראל להם לגמרי, עין שם.

וידוע דעת הרמב"ם (מלכים פ"ט ה"ו) [דבבני נח שגם הם מצוים על העריות דהוא אחד משבע מצוות], דקדושין שלקחם הוא הביאה, ואצלם אין מיתת הבעל מתיר וממילא לעולם דין אשת איש להם, על כן דנוה בשרפה כדין אשת איש. אבל תמר אמרה (פסוק כה) 'לאיש אשר אלה לו', דהינו יהודה, דהוא אחד משבטי יה, דהם סברו דדין ישראל להם, על כן מיתת הבעל מתיר דדין פנויה לה, ואין לה דין שרפה, ועל זה צדקה ממני, דשיטתו דדין ישראל להם, על כן צדקה.

ותסר בגדי אלמנותה מעליה וגו' כי ראתה כי גדל שלה והיא לא נתנה לו לאשה (לח יד)

ידין של משה

רבי משה פרישקו זצ"ל

יהודה ובניו לא היו ראויים לשא בת כהן

קשה, מהו שאמר הפסוק "והיא", ודי היה לומר ו'לא נתנה לו לאשה'.

ונראה לבאר בהקדים את הגמ' בפסחים (טז), 'אמר רבי יוחנן, בת כהן לישראל אין זונגן עולה יפה, ומבאר בגמ' שהוא או היא מתים, או שמתגרשת, או שאין לה בנים, או שמביאה אותו לידי עניות. ושאלה הגמ' מדברי רבי יוחנן הרוצה שיתעשר ידבק בזרעו של אהרן, כל שבן שתורה וכהנה מעשרתם, ותרצה 'הא בתלמיד חכם, הא בעם הארץ'.

עוד יש להקדים את המובא במדרש (בר פה, א) שתמר היתה בתו של שם, הוא מלכי צדק, שעליו נאמר "והוא כהן לאל עליון" (בראשית יד, יח).

ומעתה יבאר, שיהודה חשש שמה שער ואונן מתו, היה זה מחמת שלא היו ראויים לשא בת כהן, ולכן חפה עד ששלה יגדל, אז יראה אם הוא תלמיד חכם הראוי לשא בת כהן או לא. וכשגדל וראה יהודה שאינו ראוי לשא בת כהן, לא השיא לו את תמר. וזהו שאמר הפסוק "והיא", כלומר היא היתה הסבה לכך ש"לא נתנה לו לאשה", מאחר שהיא בת כהן, ושלה אינו ראוי לה.

ובזה יבאר הפסוק "ויסר יהודה ויאמר צדקה ממני כי על כן לא נתתיה לשלה בני ולא יסף עוד לדעתה" (בראשית לח, כו). ופרש רש"י "ולא יסף", יש אומרים לא הוסיף. ויש אומרים לא פסק. ולדעה הראשונה קשה, מאחר שיהודה הודה שהיא צדקת וממילא המעשה היה כשר, מדוע 'לא הוסיף'.

ולפי האמור יובן, שאמר יהודה שמאחר שהיא צדקה ממני, כלומר, מזה שהעדיפה למות מאשר להלבין את פניו, מוכח שהיא צדקת וגדולה במעשים טובים יותר ממני, ומאחר שהיא בת כהן, רואה אני שאני ראוי לשא אותה ולכן "ולא יסף (לא הוסיף) עוד לדעתה". (באדיבות מכון חכמי ספרד נתיבות)

מטעם המלך

רבי חיים עמרם זצ"ל

ילך למקום שאין מכירים אותו וילבש שחרים

וּקְצַת קָשָׁה בְּכַפַּל הַפְּסוּק, דְּקָאָמַר וַיָּנֹס וַיֵּצֵא, וְאֵף שֶׁהַמְּפָרְשִׁים וְ"ל פָּרְשׁוּ לְהַאי וַיֵּצֵא' שֶׁהוּא רְאֵשִׁי תְּבוּת וְרָאָה יוֹסֵף צִוְרַת אֲבִיו, מִכָּל מְקוֹם חֲלָקֵי ה' אִמְרָה נִפְשִׁי, עַל פִּי מַה דְּאִיתָא בְּמַסְכַּת קְדוּשִׁין (מ). שְׁאֵם רוֹאֶה אָדָם שִׁיִּצְרוּ מִתְּגַבַּר עָלָיו, יִלְךְ לְמְקוֹם שְׁאִין מִכִּירִים וְיִלְבַּשׁ שְׁחָרִים, וַיַּעֲשֶׂה מַה שְּׁלִבּוֹ חֲפִץ, וּפְרָשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת כִּי לְשִׁינוֹס לְמְקוֹם אַחַר שְׁאִינוֹ מְקוֹמוֹ וְיִלְבַּשׁ שְׁחָרִים וּבְגָדֵי דְלִים, לֹא יִהְיֶה לוֹ לֵב גָּבוּר לְחֻטָּא.

וּלְפִי זֶה מַה שְׁאָמַר וַיַּעֲשֶׂה מַה שְּׁלִבּוֹ חֲפִץ, כְּלוֹמַר דְּמַסְתַּמָּא לֹא יִהְיֶה לְבוֹ חֲפִץ לְהַרְע אֱלָא לְהִיטִיב. וְהוּא אָמַר וַתִּתְּפַסְּהוּ בְּכַדּוֹ, כְּלוֹמַר שֶׁהַסְטֵרָא אַתְרָא הִיא תוֹפְסַת לְאָדָם מִסְבַּת בְּגָדוֹ, שֶׁהוּא מְסַלֵּס וְלוֹבֵשׁ בְּגָדִים נְחֻמִּים, אֲשֶׁר עַל פִּן הַתְּקוּנָה הוּא, שִׁיַּעֲזוֹב בְּגָדוֹ אֲצִלְהָ וְיִלְבַּשׁ בְּגָדִים אַחֲרִים, זְמַן שְׁחָרִים. וְעוֹד וַיָּנֹס וַיֵּצֵא הַחוּצָה לְמְקוֹם שְׁאִין מִכִּירִים. (ח"ד ס"ו תריג)

וַיִּתֵּן שַׂר בֵּית הַסֵּהַר בִּיד יוֹסֵף אֶת כָּל הָאֲסִירִים אֲשֶׁר בְּכִית הַסֵּהַר וְאֵת כָּל אֲשֶׁר עֲשִׂים שֵׁם הוּא הָיָה עֹשֶׂה (לט כב)

משמרת אלעזר

רבי אהרן אלעזר פאשקס זצ"ל

השתתף יוסף בכל עבודת האסירים שלא ישכח צער אביו

והמקרא הַזֶּה הוּא מְשַׁלֵּל הַבְּנָה, כִּי לְפִי פְרוּשׁ רַש"י וְ"ל הָיָה צָרִיף לְכַתֵּב בְּהַפּוֹף אֶת כָּל אֲשֶׁר עוֹשֶׂה שֵׁם הֵם הָיוּ עוֹשִׂים.

וּנְרָאָה, כִּי הִגֵּה יוֹסֵף הַצָּדִיק רָאָה כִּי הִדַּח מִדְּחֵי אֶל דְּחֵי, כִּי מִתְּחִלָּה נִגְנַב

ואיך אעשה הרעה הגדלה הזאת וחטאתי לאלהים

(לט ט)

צָרוֹר הַחַיִּים

רבי חיים קצבי זצ"ל

שמירת יוסף מכל גנודר חטא

יִשׁ לְדוֹקֵן פֶּתַח בְּרַעַה הַגְּדוּלָּה, וְסִיִּם בַּחֲטָא הֶקַל שֶׁהוּא שׁוּגַג. וְאִפְשָׁר לֹמַר, דְּמַרְב צָדְקָתוֹ הָיָה מִתְּפַחַד בְּכָל יוֹם שְׁמָא יַחֲטָא אֶפְלוֹ חֲטָא קַל, וְזֶה שְׁאָמַר דְּאִיף אַעֲשֶׂה הַרְעָה הַגְּדוּלָּה שֶׁהוּא מְזִיד, וְאֲנִי דְרַכִּי לְהַתְּפַחַד אֶפְלוֹ מִחֲטָא קַל, וְזֶהוּ וְחֻטְאֵי לְאֱלֹהִים שְׁדַרְכֵי לְהִיּוֹת חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא חֲטָאֵי לְאֱלֹהִים, וְאֲנִי נִשְׁמַר אֶפְלוֹ מִחֲטָא קַל.

עברת שונג מביאה למזיד

אִי נְמִי עַל פִּי מַה שְׁאָמְרוּ וְ"ל עַל פְּסוּק (ויקרא ה טו) 'נִפְשׁ כִּי תַמְעַל מֵעַל וְחֲטָאָה בְּשִׁגְגָה', דְּאִי אִפְשָׁר לְאָדָם לְחֲטָא בְּמִזִּיד אִם לֹא שְׁקַדְמוֹ חֲטָא שׁוּגַג, וְזֶה שְׁאָמַר אַעֲשֶׂה הַרְעָה הַגְּדוּלָּה שֶׁהוּא מְזִיד, אִם לֹא שְׁחֲטָאֵי כְּכַר חֲטָא בְּשׁוּגַג, וְאֲנִי יוֹדַע בְּעַצְמִי שְׁאִין בִּי חֲטָא אֶפְלוֹ שׁוּגַג.

והוראשונים פָּרְשׁוּ דְיוֹסֵף אָמַר וַאֲיֵךְ אַעֲשֶׂה

הַרְעָה הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת, וְהִיא הַשִּׁיבְתוֹ דְּיַעֲשֶׂה אַחַר כֶּף תְּשׁוּבָה, דְּכִינּוֹן שֶׁהוּא צָדִיק גְּמוּר צָרִיף לְקַיִם כָּל הַתְּרִי"ג מִצְוֹת וּבְכָלֵּם מִצְוֹת הַתְּשׁוּבָה, וְעַל פִּן צָרִיף הוּא לְחֲטָא בְּזָה. וְתִהְיֶה תְּשׁוּבָתוֹ, וְכִי לֹא סִגֵּי בְּלֹא הַכִּי, דְּמַקְרָא מְלֵא דְּבַר הַתְּתוּב (קהלת ז כ) 'אִין צָדִיק בְּאַרְץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יַחֲטָא', וְאֲנִי כְּכַר חֲטָאֵי חֲטָא שׁוּגַג וְקִימְתִי עַל יְדוֹ מִצְוֹת הַתְּשׁוּבָה.

ויעזוב בגדו כידה וינס ויצא החוצה (לט יב)

ממנו. והיה לו לבטח בשני הימים הראשונים לה' יתברך שמו שיוציאהו. ומדויק היטב הפתוב 'ויהי מקץ שנתים ימים', כי השנתים היה עבור השני ימים.

♦ מעניני הפרשה ♦

הזכרת שם שמים בכל המעשים והמאצעות

פלא יועץ

רבי אליעזר פאפו זצ"ל

יהיה שם שמים שגור תמיד בפיו

ופרשו רבותינו זכרונם לברכה (תנחומא וישב ח) על פסוק (בראשית לט א) 'וירא אדוניו כי ה' אתו וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו שהיה שם שמים שגור בפיו. ויצחק אבינו הכיר 'הקול קול יעקב' לפי שהזכיר שם שמים, ואמר (בראשית כו ב) 'כי הקרה ה' אלקי'ך לפני'. **הנה** כי כן טוב לגבר שיהא שם שמים שגור בפיו על כל דבור, אם מספר דבר שעשה יאמר: עשיתי זאת בסיעתא דשמיא, ואם מספר דבר שיעשה יאמר אעשה זאת בעזרת ה' יתברך, וכזה יהיה ה' מצליח בידו. (ערו שם

שמים)

שני להחות הבנית

רבי ישעיה הורוויץ זצ"ל

ככלל מצות האמונה שיהיה שגור בפיו להזכיר

שם שמים בכל מעשה ופעלה

בכלל דבקות האמונה, שייאמר על כל פעלה שרוצה לעשות, אפלו לזמן קרוב,

מבית אביו אשר אהבו ונמכר לעבד, ואחרי נמכר שורה היתה לו, כי מגוהו אדונו על כל ביתו וכל יש לו נתן בידו, אכן כמעט ישב בהשקט - ויתן אדונו יוסף אותו בבית הסהר. **ואז** חשב יוסף כי לא יוסיף לישב בשלוה פאשר עשה בתחלה בעת הפקידו אדונו על כל ביתו, אשר שכח את צערו כמאמר רש"י ו"ל על ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה', לכן עתה פאשר נתן לבית הסהר וישם אותו שר בית הסהר לפקיד על כל האסורים, לא רצה לנוח מעבודת האסורים, והיה עושה הכל פאחד מהם אף שהיה פקיד עליהם.

וזה שאמר הפתוב ויתן שר בית הסהר ביד יוסף את כל האסירים, ועם כל זה לא התנהג עמם בשירות, כי אם כל אשר עשים שם, הוא גם כן היה עשה פאחד מהם.

ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו (מ כג)

נחלת יעקב

רבי יעקב ב"ר מרדכי משעפס זצ"ל

היה ליוסף להמתין מלבקש משר המשקים עד יום השלישי

עין שם בפרוש רש"י דמביא דברי המדרש רבה דיוסף נענש על הבטחתו לשר המשקים. ושמעתי כמדמה בשם הגאון הצדיק ר' יוסף הגאב"ד פאזען, דמאד תמוה דיוסף יענש בשביל זה שנתים ימים לישב בבית אסורים, והלא חז"ל אמרו (פסחים טד:) אין סומכין על הנס.

ותרין, כי יוסף פתר לשר המשקים בעוד שלשה ימים ישא פרעה את ראשך והשיבך על פגך, ומיד אמר 'כי אם זכרתני אתך, ובאשר כי הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה. חשוב זה חטא לגבי יוסף. כי הגה צריך להמתין עד יום השלישי טרם צאתו

טו יח) וַתֵּרָא דְלִילָה כִּי הִגִּיד לָהּ אֵת כָּל לְבוֹ, וּפָרְשׁוּ רַבּוּתֵינוּ וְי"ל (סוטה ט:): שִׁשְׁמֵעָה שְׁהַזְכִּיר הַשֵּׁם, שְׁאָמַר נְזִיר אֱלֹהִים אָנִי, אָמְרָה, יוֹדַעַת אָנִי בְּאוֹתוֹ צַדִּיק שְׁאִינוּ מְזַכְרֵי הַשֵּׁם לְבִטְלָה.

אֵלֵא לֹא קִשְׂיָא, הַעֲנִן, שֵׁם שָׁמַיִם שְׁגוּר, הוּא עַל דְּרַף שְׁפָרְשִׁיתִי, שֶׁבְּכָל עֲנִין שֶׁבְּעוֹלָם אָמַר, 'אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם', אוּ 'בְּעִזְרַת הַשֵּׁם', אוּ 'בְּשִׁבְלֵי הַשֵּׁם' אָנִי עוֹשֶׂה, וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה, אָמְנָם לְהַזְכִּיר הַשֵּׁם כִּף בְּכַדִּי, חַס וְשְׁלוֹם.

(שער האותיות ערך אמת ואמונה)

שְׁנֵי לַחֲזוֹת הַבְּרִית

בְּבִי יִשְׁעִיָה הוֹרְנוּיָץ זצ"ל

בְּכָל פְּעֻלוֹתָיו יוֹדֶה וְיִשְׁבַּח לְקוֹנוֹ יִתְבַּרַךְ

בְּלַעֲרֵי אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֵת שְׁלוֹם פְּרַעְיָה וְגו' (בראשית מא טז), 'אֵת אֲשֶׁר הֶאֱלֵהִים

עֲשֶׂה' וְגו' (שם מא כה). רָאָה אֵיךְ שֵׁם שָׁמַיִם שְׁגוּר בְּפִי יוֹסֵף הַצַּדִּיק, לְתַלּוֹת הַגְּדֻלָּה בְּהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ וְאָמַר מַה אָנִי וּמַה חַיִּי, כִּי אִם מַה שֶׁחֹלֵק הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ מִכְבוֹדוֹ לִי.

וְזֶה מוֹסַר גְּדוֹל שֶׁהָאֲדָם בְּכָל פְּעֻלוֹתָיו יוֹדֶה וְיִשְׁבַּח לְקוֹנוֹ יִתְבַּרַךְ, כִּי לוֹ הַגְּדֻלָּה וְהַכֹּחַ וְהַמְּשָׁלָה בְּכָל מַכּל כָּל, וּבְמַצְבֵּייהָ עֶבֶדִּי הַכָּל.

(פרי' מקץ, דרך חיים תוכחת מוסר)

שְׁנֵי לַחֲזוֹת הַבְּרִית

בְּבִי יִשְׁעִיָה הוֹרְנוּיָץ זצ"ל

עַל פִּי ה' יִסְעוּ – יִהְיֶה שֵׁם שָׁמַיִם שְׁגוּר בְּפִי שֶׁל הָאֲדָם בְּכָל פְּעֻלוֹתָיו

עַל פִּי ה' יִסְעוּ וְעַל פִּי ה' יִחְנוּ (במדבר ט יח), וְאַחַר כֵּף כְּתִיב 'עַל פִּי ה' יִחְנוּ וְעַל

פִּי ה' יִסְעוּ'. יֵשׁ רְמֵז מוֹסַר בְּכָאן, עַל כָּל פְּעֻלָּה אוּ תְּנוּעָה שֶׁהָאֲדָם עוֹשֶׂה, יֹאמַר: אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, אוּ בְּעִזְרַת הַשֵּׁם.

יֹאמַר 'אֶעֱשֶׂה זֶה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם', הֵן שִׁיחֵיהּ דְּכָר גְּדוֹל אוּ דְּכָר קָטָן, וְסִימְנָף 'עֲצַת ה' הִיא תְּקוּם' (משלי יט כא), 'הִיא' רֹאשִׁי תְּבוֹת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְאִזּוֹ 'תְּקוּם', וְאִזּוֹ 'מָקוֹם כְּבוֹדוֹ'.

בְּהַלִּיכָה לַעֲשִׂית מִשָּׂא וּמִתָּן

וְכֵן אִם יִרְצֶה לַעֲשׂוֹת אֵיזָה מִשָּׂא וּמִתָּן, כְּגוֹן לְקַנּוּת אוּ לְמַכַּר אֵיזָה סְחוּרָה, יֹאמַר: אָנִי בּוֹטֵחַ בְּה' וּמְקוּנָה בְּזוֹ הַסִּפָּה יִשְׁלַח לִי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ מְזוֹנוּתִי וְצָרְכִי, כִּי הִיִּעֲשֶׂה ה' אַרְבוֹת בְּשָׁמַיִם, לְהוֹרִיד לוֹ שֶׁק מְלֵא מְעוֹת, רַק הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ מְזַמֵּן בְּרַצוֹנוֹ הַטוֹב עַל יְדֵי הַטְּבַע, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוּתֵינוּ וְי"ל (ילקוט שמעוני ח"ב רמז תתפג), 'וְיִבְרַךְ ה' אֱלֹהֵיךְ' (דברים יד כט), גְּדוֹל אֲפֹלוּ יוֹשֵׁב בְּטַל, תִּלְמוּד לומר (שם) 'אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה', וְיִבְטַח כִּי הַעֶסֶק זֶה הִיא הַסִּפָּה שֶׁשׁוֹלַח לוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ הַקְּצוּב לוֹ, וְכֵן כְּתִב בְּחֻכְתּ הַלְּבָבוֹת (שער הבטחון סוף ג).

כִּשְׁהַרְוִיחַ בְּעֶסְקוֹ

וְאִם הַרְוִיחַ, יֹאמַר: הַרְוִיחִי בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (דברים ח יח) (וידעת) 'וְזָכַרְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ' כִּי (ה) הוּא הַנִּתֵּן לָךְ כַּח לַעֲשׂוֹת חֵיל. וְכֵן לְהַפְּךָ, אִם אֲרַע לוֹ אֵיזָה רָעָה אוּ הַפְּסֵד, יֹאמַר: מֵאֵת ה' הִיְתָה זֹאת לִי עֲבוּר אֵיזָה חֲטָא, וַיִּפְשַׁשׁ בְּמִדָּה כְּנִגַּד מִדָּה, יִתְנַן הַמְּעֻנָּת [וכו'].

בַּעַת בִּיאַת פְּרַעְיוֹת

וְכָל מַה שֶׁיִּקְרָה לְאָדָם, יִזְמֵן שֶׁהוּא מֵאֵתוֹ יִתְבַּרַךְ, כְּגוֹן שֶׁפָּגַע בּוֹ אָדָם רַע וְזָלַזַל וּבִישׁ אוֹתוֹ וְקָלְלוֹ, יִקְבַּל בְּאַהֲבָה, כִּי ה' אָמַר לוֹ קַלֵּל, וְהוּא שְׁלוּחוֹ שֶׁל מְקוֹם מִפְּנֵי חֲטָאוֹ, כְּמוֹ שְׁאָמַר דָּוִד עַל שְׁמֵעִי בֶן גֵּרָא (שמואל ב' טו י). כִּכָּהֵן יִתְנַהֵג בְּכָל הַמְּקַרְאוֹת הֵן טוֹבִים הֵן רָעִים, יִזְמֵן וְיֹאמַר: מֵאֵת ה' הִיְתָה זֹאת [וכו'].

וְכִזְהוּ יִתְבַּאֵר מַה שֶׁדָּרְשׁוּ (תנחומא וישב ח), 'כִּי ה' אֵתוֹ' (בראשית לט ג), שֵׁם שָׁמַיִם שְׁגוּר בְּפִי. וְקִשְׂיָה, אֲצֵל אֲשֶׁת שְׁמִשׁוֹן כְּתִיב (שופטים

אם ירצה ה', ואסמכוה אקרא על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו, וכן אם ארע לו איזה הפסד או מקרה רע יאמר מאת ה' היתה זאת, וכזה מסלק כל החיצוניים מעליו. (אות א)

תהלת ה'

בני חיים ב"ר יששכר בער מלמד זצ"ל הזכרת שם שמים בכל מעשיו סגלה לברכה והצלחה

הנה גבי יוסף כתיב וירא ארניו כי ה' אתו ובאשר הוא עשה ה' מצליח בידו, פרש רש"י שם שמים שגור בפיו. והכי פרושו, כל מה שהיה עושה היה אומר אם ירצה השם, או בעזרת אל. וכן נכון לעשות, וזה גורם הצלחה וברכה, לכך סמך ואמר וכל אשר הוא עשה ה' מצליח.

וכן כתיב וברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף, דתבה בגלל' הוא בשביל דבורו, כמו שגאמר (דברים טו י) 'כי בגלל הדבר הזה, ודרשו תי"ל (ספרי ראה קיז) בגלל דבורו. וכן תרגום אונקלוס על 'והיתה נפשי בגללך' (בראשית יב יג) 'בפתגמיכו'. נמצא פי על ידי שמזכירין שם שמים בכל מה שעושים, גורם הצלחה וברכה.

שערי שמחה

בני שמחה ביום סופר זצ"ל

הזכרת שם שמים אף כשמשש ההצלחה זורחת עליו

ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח. אמרתי, כי רגיל להיות אם האדם בימי הצלחה וזרח שמש הצלחה עליו, אז אין שם שמים שגור בפיו, ובטוח על הצלחתו ועשרו ומעשי דיו שמצליחין, אבל אם נעזב מהצלחה והוא

למשל, בלכתו בדרך יאמר: הנני נוסע בעזרת השם יתברך, ובדעתי לחנות במקום פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה. וכשפא למקום החניה אז יחזר ויתן שבח, ויאמר: הנה בעזרת השם יתברך באתי הנה, ובדעתי לפע לזמן פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה. נמצא שם שמים שגור בפיו בשעה שעולה במחשבתו, ובשעת מעשה, ככה בכל פעולותיו. (פר' בהעלותך, דרך חיים תוכחת מוסר)

ספר זכירה

בני זכריה סימנר זצ"ל

סלוק החיצונים שלא ישרו על מעשיו

סגלה ודבקות האמונה לומר על כל דבריו 'אם ירצה השם', וסימנך וצצת ה' היא תקום, 'היא' ראשי תבות אם ירצה השם.

וסגלה לומר זה בכל משא ומתן לקנות או למכר, או בלכתך בדרך וכל פיוצא בו, נמצא שם שמים שגור בפיו, ורמז מקרא 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו'.

ויאמר אני בטוח שזמן לי מזונתי וצרכי, שגאמר (דברים טו יח) 'וברכך ה' אלהיך בכל אשר תעשה'. וכן להפך אם ארע לו איזה רעה או הפסד חס ושלום יאמר מאת ה' היתה זאת עבור איזה חטא.

ובזהר כתב פי מיד שהוציא מפיו שעושה לשם שמים, בזה מסלק כל החיצונים שלא ישרו באותו מצנה או באותו מעשה.

ימלט נפשו

בני אברהם שלום חמוי זצ"ל

סלוק החיצונים מעליו

סגלה נפלאה לאדם לומר בכל עסקיו ועניניו

הוא כגִּרְזוֹן בְּיַד הַחוּצָב בו, ויכדי שלא יעלה על דעתו אם רואה שהשערה משחקת לו ומצליח בעסקיו שבעצם חכמתו פעל כל זאת, ראוי שינגיל האדם את עצמו בכל דבוריו ובכל הדברים שרוצה לעשות, שיאמר תמיד אם רצה השם, או אם יהיה ה' בעזרי אז אעשה דבר זה, ודבור זה יהיה לו למזכרת שלא ישכח לעולם שרק ה' לבדו נותן כח לעשות חיל.

ובזה אפשר לפרש כונת פסוק (בראשית כ ח) ויֵיָדַר יַעֲקֹב נֶדָר לֵאמֹר אִם יִהְיֶה אֱלֹקִים עִמָּדִי וְגו', ענין נדרו היה לאמר, דהינו שכל ימיו יהיה התנהגותו בכל עסקיו שיִרְצֶה לעשות, יהיה מְרַגֵּל בְּפִוְמִיהָ תָּמִיד לומר 'אם יהיה אֱלֹקִים עִמָּדִי'. (כלל ג פרט א)

עני ואביון, ורואה שאין מעשיו מצליחים, אז מזכיר ה' תמיד שיעמד לימינו.

וכתיב וירא אֲדֹנָיו כִּי ה' אִתּוֹ, ופרש רש"י שהשם שגור בפיו תמיד, וזה ספר לנו הכתוב ויהי ה' את יוסף, שתמיד היה שם ה' בפיו של יוסף, אף שהיה איש מצליח ורואה שהצליח בכל דבריו.

אבקת רובל

רבי הלל ליכטנשטיין מקלאמניא זצ"ל נדרו של יעקב אבינו להזכיר בכל עסקיו שם שמים

ובזה שהאדם בכל חריצותו והשתדלותו רק

מעשי צדיקים

החזון איש. מיד עם כניסתו עם מלניו שאלו החזון איש בצחות האם זו 'אחזת מרעהו', או כל מרעיו, החזון איש בקש מהאמרי חיים שיספר אודות נס הצלתו מהשוואה הנוראה, והוא נענה לבקשתו.

בין השאר שח פי ירו אחריו במעבר הגבול מהונגריה לרומניה, והעיר, "הרגשתי אז שכל עוונותי נמחלו לי", והוסיף בענותנותו, "אלו לא הייתי עושה עברות מאז, הייתי יכול להיות אדם השלם".

האמרי חיים סח לחזון איש על תכניתו להקים ישוב חרדי מקור חומה רוחנית, מפני רוחות הרחוב. בעוד הכל התיחסו לרעיון בקשת רחבה של תגובות, מבטול

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען (לו א) **ברש"י**, הפשתני הזה נכנסו גמליו טעונים פשתן, הפחמי תמה, אנה יכנס כל הפשתן הזה, היה פקח אחד משיב לו, ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך, ששורף את כלו.

פנישתו הראשונה של הרה"ק **האמרי חיים** זיע"א עם **החזון איש** זצ"ל, ארעה בליל ששי פרשת וירא, אור לי"ז חשון תש"ח, לקראת אותה שבת הגיע האמרי חיים לשבת לראשונה בעירה בני ברק אותה אנה למושב לו, בקבלו באותם ימים את ההחלטה להקים בסמיכות למושבה ישוב קדוש, קרית ויז'ניץ.

בהגיעו לבני ברק ערף בקורים אצל רבני העירה, ותחלה פנה לבקור בבית

רוכל, ופקד עליו לנסע לקיוב ושם לפדות את השטרות בבנק.

באמצע הדרך בהיותו בעיר סלאוועשנע, הבחין ר' ברוך לתדהמתו כי החבילה נשמטה מאמתחתו, אבדה ואיננה, כל מאמציו ונסיונותיו למצאה היו לשוא, עגמת נפשו ויסוריו היו ללא שעור, ועלו עד למעלה מראש.

פנה ר' ברוך לר' אברהם מסלאוועשנע בן העיר בה אבדה לו חבילת השטרות, בקשו שיפקח עין ויטה און, שמא תגיע אליו שמועה אודות מציאת האבדה, ואלו הוא עצמו מהר לנסע לקברו של הרה"ק רבי ישראל דב מווילענדניק זיע"א, בעל שארית ישראל.

השתטח ר' ברוך על הציון הקדוש, נדר תרומת שמן לגר התמיד, וישפך את לבו המר בדמעות שלישי, בבקשו מהרבי שישלח לו עזרתו מקדש. כשסיים ר' ברוך את שיחו, חזר מווילענדניק לביתו לכבוד השבת המתקרבת.

הינם בבקרו של יום השבת, נכנס לבית ר' אברהם מסלאוועשנע גוי מהכפר הסמוך, וספר כי מצא חבילת נירות שאינו יודע את טיבם, אך באישון לילה הגיע אליו יהודי זקן, עוררו משנתו, וצוה עליו לגשת מיד אל היהודי אברהם מסלאוועשנע, ולמסר בידו את חבילת הנירות שמצא.

מאד לא התחשק לי לקטע את שנותי הערבה, ולנסע אליך באמצע הלילה", המשיך הגוי, "לכו התהפכתי על יצועי, ושוב שקעתי בתרדמה עמקה.

ולגלוג עד ספקנות וחשש, מצא האמרי חיים בחזון איש רע כנפשו, המבין ללכבו וחזונו, ורואה אף הוא למרחוק.

כשמע הגאון את דברי הרבי, חזק את ידיו ואחל לו הצלחה, והביע את תקוותו שהדבר יצליח ויביא להרחבת גבולות הקדשה בבני ברק.

בהתרגשות הוסיף החזון איש, "וויזניצער רבי, ההסתדרות הקימה בבני ברק ארבע שכונות ובהן למעלה מחמש מאות דירות, אבל אם הרבי יקים כאן את שכונתו יתקיימו בהם דברי רש"י 'ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלף, ששורף את כלו'.

האמרי חיים דבר עם החזון איש על תכניתו להקים ישיבה במעלה הגבעה אותה חפץ לקנות, והוא ענהו, בבני ברק קצמות שתי גבעות, על אחת הוקמה ישיבה ליטאית, היא ישיבת פונובז, על השנייה אני מצפה שתוקם ישיבה חסידית, קנו את הגבעה, והקימו שם ישיבה.

האמרי חיים התרשם עמקות מדבריו הנלהבים של החזון איש, שעודדו וחזקו לקראת בצוע תכניתו הקשה, להקים את הקריה החסידית הראשונה ואת מוסדותיה הקדושים. (מעשה איש)

שמעו נא החלום הזה אשר חלמתי (לו ו)

שמעתי מר' ברוך מהעיר קראבשצינע, כי לפני כעשר שנים נתן בידו אדוניו הפריץ חבילת שטרות על סך ששים אלף

**וְהָיָה אֲרֻחַת יְשַׁמְעֵאלִים בָּאָה מִגְּלַעַד וּגְמִלְיָהֶם נִשְׁאִים
נִכְאֹת וְצָרִי וְלֹט (לו כה)**

בְּרִשִׁי, לָמָּה פָּרַסְם הַכְּתוּב אֶת מִשְׁאָם, לְהוֹדִיעַ
מִתּוֹ שֶׁכָּרוּ שֶׁל צְדִיקִים. שְׂאִין דִּרְכוֹן
שֶׁל עֲרֵבִים לְשֵׁאת אֲלָא גִפְט וְעֵטְרוֹן שְׂרִיחוֹן
רַע, וְלָזָה נִזְדַּמְּנוּ בְּשָׂמִים שֶׁלֹּא יִזַּק מֵרִיחַ
רַע.

הַקֶּשָׁה רְבִי מְרֻדְבִי פּוֹגֵר מְנַסְקִי זצ"ל, הֵכִי בְּשֶׁעָה
שְׂיִוְסוֹף נִמְכַר לְעֶבֶד וְצִעְרוּ נוֹדָא מֵאֲדָ,
מְעַנְּנִין אוֹתוֹ אִם הַדְּבָרִים הַמְּנַחִים עַל הַגְּמֻל
מְרִיחִים טוֹב אוֹ רַע, הֲלֹא מֵרַב צִעְרוּ לֹא
יִרְאֶה וְלֹא יִרְגִישׁ מִה נַעֲשֶׂה בְּסִבִּיבֹתוֹ.

אֲלָא, מִשָּׁל לְחוֹלָה שֶׁעָשׂוּ לוֹ נִתּוּחַ קֶשָׁה,
אֲחֵר כַּמָּה שְׁעוֹת עוֹמְדִים הַרּוֹפְאִים
הַעוֹזְרִים וּבְגִי הַמְּשַׁפְּחָה מֵחוּץ לְחֵדְרוֹ, מִמֵּתִינִים
וּמְצַפִּים בְּכֻלָּיו עֵינַיִם מֵתִי יִתְעוֹרֵר מִתְרַדְמָתוֹ.
כְּשֵׁרוֹאִים שֶׁהַחוֹלָה פִּתַח עֵינָיו, הַשְּׂמֵחָה גְּדוֹלָה
עַד מֵאֲדָ.

אִךְ כִּי אֵין בְּזָה כְּלוּם, הַחוֹלָה הַמְרַדֵּם עֲדִין
אֵינוֹ מִכִּיר מִה נַעֲשֶׂה עִמּוֹ וּמִי עוֹמֵד
אֲצִלוֹ, וְלֹא נִרְאֶה בּוֹ שׁוּם תְּגוּעָה, בְּכָל זֹאת
הַשְּׂמֵחָה מְרַגְּשֶׁת וּמְבַשְּׂרִים אוֹתָהּ, מִפְּנֵי שְׂסִימֹן
הוּא שְׁעוֹמֵד לְקוּם מִמַּחְלָתוֹ וַיִּתְרַפֵּא בְּמִשְׁפָּחָה
הַזְּמַן.

כֵּן הוּא בְּעֵינָיו 'נִכְאֹת וְצָרִי וְלֹט', מֵאֲחֵר וְתִמְדִּי
מִנְהַגָּם שֶׁל הָעֲרֵבִים לְשֵׁאת זֶפֶת וּגִפְט
וְהַיּוֹם שָׁנוּ מִהֲרַגְּלָם, יְבִין יוֹסֵף הַצְּדִיק אֶת
אֲשֶׁר נִרְמַז בְּכּוֹ, שְׁעִין ה' פְּקוּחָה עֲלָיו בְּכָל
עַתָּה, בְּזֹאת יִנָּחֵם וַיִּקַּל עֲלָיו דִּרְכוֹן וְכֻאֲבוֹ. (ויגל
הַמֵּאָה)

כַּעֲבָר זְמַן קָצָר חֲזַר הַיְהוּדִי הַזֶּקֶן, הַקִּיצְנִי
בְּטֻלְטֵלָה נוֹרָאָה, וְכַמְעַט גְּרַוְנִי בְּכַח
מֵעַל הַתַּנּוּר הַחֲמִים, בְּצוּוֹתוֹ עָלַי לְהִבְיֵא אֶת
הַחֲבִילָה תַּכְּפֵי וּמִיד לְיְהוּדִי אֲבָרְהָם. עֵתָה הֵא
לָךְ הַמְצִיאָהּ, וְאֲנִי מְקוּהָ שֶׁהַזְּקוֹן לֹא יַעִיר
אוֹתִי שׁוֹב".

הוֹדָה ר' אֲבָרְהָם לְגוֹי עַל טְרַחְתּוֹ, הוֹרָה לוֹ
לְטַל רוֹבֵל בְּשִׁכְרוֹ, וְאֶת הַחֲבִילָה שְׁמַר
עַד שׁוֹבוֹ שֶׁל ר' בְּרוּךְ, שֶׁהִבִּין מִיד כִּי הַרְבִּי
הוּא אֲשֶׁר הִגִּיעַ אֶל הַגּוֹי בְּשִׁנְתּוֹ, וּפְקַד עָלָיו
לְהַחְזִיר מִיד אֶת הַמְצִיאָה הַיְקָרָה. (סיפורים
נִפְלְאִים)

**וַיִּסְפָּר אֶל אָבִיו וְאֶל אָחִיו וַיַּגִּיעַר בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מִה
הַחֲלוּם הַזֶּה אֲשֶׁר חִלְמָתְךָ הִבּוֹא נְבוֹא אֲנִי וְאִמְךָ וְאִתְּךָ
לְהַשְׁתַּחֲוֹת לָךְ אֲרֻצָּה (לו י)**

מֵאֲחֵר וּבְרוּר הָיָה בְּעֵינָיו כִּי הַרְבִּי יִפְתָּר לוֹ
חֲלוּמוֹ עַל פִּי הַשְּׂבָלָה, הַפְּצִיר יְהוּדִי
רַבּוֹת בְּהֵרָה"ק **רְבִי בְרוּךְ שְׁלוֹם הַלּוֹי אֲשֶׁלֶּג**
זִיע"א בְּעַל בְּרַבַּת **שְׁלוֹם** שֶׁיִּשְׁמַע אֶת חֲלוּמוֹ,
וַיַּחֲלֵל מִסְפָּר בְּאַרְיִכוֹת יִתְרָה.

"בַּחֲלוּמִי הִלַּכְתִּי בְּשֵׂדָה, וּמִרְחוֹק רְאִיתִי פָּרָה
רוֹבְצָת. מִיד כְּשֶׁרָאֲתָה אוֹתִי, קָמָה
וּבְרָחָה. כִּי חֲלַמְתִּי שְׁלִשָּׁה לַיְלוֹת רְצוּפִים,
יֹאמֵר לִי רַבְּנוּ פֶּשֶׁר הַחֲלוּם, מִדּוּעַ בּוֹרַחַת
הַפָּרָה מִפְּנֵי". עֲנָהוּ הַרְבִּי וּבַת שְׁחוֹק עַל פְּנָיו,
"הַפְתָּרוֹן פְּשוּט מֵאֲדָ, כְּשֶׁהַפָּרָה רוֹאֶה אוֹתָךְ
הִיא מִפְּחָדָת מִמּוֹךְ, לָכֵן כְּנִרְאֶה הִיא בּוֹרַחַת".
(הַסּוּלָם)

וַיִּקְמוּ כָּל בְּנֵי וְכָל בְּנֵי לְנַחְמוֹ (לו לה)

כְּאִשֶּׁר הִגִּיעַ הַרְהֵ"ק הַלֵּב שִׁמְחָה זִיע"א לְנַחֵם אֶת בְּנֵי הַרְהֵ"ק רַבִּי יוֹחָנָן מִרַחֲמֵסְטְרִיּוֹקָא זִיע"א, אַחַר הַסְתַּלְקוֹת אֲבֵיהֶם בְּיוֹם ד' פְּרֻשֶׁת וַיֵּשֶׁב, חָזַר עַל אֲשֶׁר כָּתַב הָאוֹר הַחַיִּים הַקְדוּשׁ זִיע"א עַל הַפְּסוּק וַיִּקְמוּ כָּל בְּנָיו וְכָל בְּנֵי לְנַחְמוֹ, כִּי כָּל בְּנָיו שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ נִתְקַבְּצוּ יַחְדָּיו וְעָמְדוֹ אֲצֻלוֹ, שֶׁתִּהְיֶה זֹאת נִחְמָתוֹ. וְזֶה וַיִּקְמוּ כָּל בְּנָיו לְנַחְמוֹ, קִימָה זֹו שֶׁל כָּל־יָחַד, הִיא לְנַחְמוֹ.

אַחַר הַפְּטִיר הַלֵּב שִׁמְחָה וְאָמַר, "כְּשִׁירוּאִים אֶת הַבְּנִים שֶׁהִשְׁאִיר אַחֲרָיו, קִימָה זֹו הִיא הַנְּחֻמָּה". (מעייני הברכה)

וַאִיךָ אֲנֵשׂה הַרְעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְחֻטְאֵי לְאֻלָּמִים (לט ט)

בַּעֲתָ שִׁיבַשׁ הַרְהֵ"ק רַבִּי מֹשֶׁה צְבִי מִסְאֲוֹרָאן זִיע"א בְּשִׁלְחָנוּ הַטְּהוֹר שֶׁל רַבּוֹ הַרְהֵ"ק רַבִּי בְּרוּךְ מִמְעַז'בוֹד' זִיע"א, אָמַר לוֹ רַבִּי בְּרוּךְ מִטְעָמִים הַכְּמוּסִים עִמּוֹ, שֶׁהוּא מִכְּטִיחוֹ עוֹלָם הַבָּא, אִם יִדְבַּר סָרָה בְּאֶחָד מִגְּדוּלֵי צַדִּיקֵי הַדּוֹר.

מֵאַן רַבִּי מֹשֶׁה צְבִי לַעֲשׂוֹת כְּדָבָר הַזֶּה, הַגֵּם שֶׁהֵבִין שְׁכֻנַּת רַבִּי בְּרוּךְ לַעֲשׂוֹת טוֹבָה נִסְתַּרְתָּ לְאוֹתוֹ צַדִּיק. לְשֵׁאלַת רַבִּי בְּרוּךְ הָאֵם אֵינּוּ חֹפֵץ בְּעוֹלָם הַבָּא, הַשִּׁיב, "מִימֵי לֹא עֲשִׂיתִי שׁוּם מִצְוָה עֲבוֹר עוֹלָם הַבָּא, וְאִיךָ אֲנֵשׂה הַרְעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת, עֲבוֹר שְׂכָר שֶׁל עוֹלָם הַבָּא". (למוטי שושנים השלם)

אֵין שׁוֹר בֵּית הַסֵּהר רָאָה אֶת כָּל מְאוּמָה בְּיָדוֹ בְּאִשֶּׁר

ה' אֵתוֹ וְאִשֶּׁר הוּא עֵשָׂה ה' מְצַלִּיחַ (לט מג)

סִפְרָ רַבִּי מִרְדְּכַי בְּרִים, כִּי בְּיַלְדוּתוֹ שָׁמַע אֶת רַבִּי שְׁמוּאֵל הַיּוֹמֵנֵר זצ"ל, מֵאֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, וּמְחַבְּרֵי 'עֲבַד הַמֶּלֶךְ', 'מִצְוַת הַבְּטוּחַן' וְעוֹד, כְּשֶׁהוּא מוֹסֵר שְׁעוֹר לְזִקְנֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּסִפְרֵי מוֹסֵר, וּבִין הַדְּבָרִים סִפֵּר לָהֶם סִפּוֹר שֶׁאַרְעַ עִמּוֹ עֲצָמוֹ.

פַּעַם שֶׁבַת רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּעִיר טַבְּרִיָּה, לְאַחַר תְּפִלַּת מוֹסֵף רָצָה לַעֲנוּ בְּסִפְרָ כָּל שְׁהוּא, נִכְנַס לְבַיִת כְּנֶסֶת סִפְרָדֵי בְּטַבְּרִיָּה שֶׁהִיא פְּתוּחָה, וְהִתְיַשֵּׁב לְלַמֵּד. שָׁמַשׁ בֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ לְנַעַל אֶת בֵּית הַכְּנֶסֶת, לֹא הִעֲלָה עַל דַּעְתּוֹ שֶׁמִּיִּשְׁוֶה נִמְצָא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְנַעַל אֶת הַמְּקוֹם כְּמִנְהַגּוֹ עַל מִסְגֵּר וּבְרִית.

רַבִּי שְׁמוּאֵל שִׁיבַשׁ רְכוּן עַל סִפְרוֹ לֹא הִרְגִישׁ בְּמְאוּמָה, אֶךְ לְאַחַר זְמַן כְּשֶׁרָצָה לְחַזֹּר לְאַכְסֵנְיָתוֹ, רָאָה כִּי הִדְלַת סְגוּרָה, וְלֹא יוֹכֵל לְסַעַד סְעוּדַת צִפְרָא דְשִׁבְתָּא, לֹא הִיָּתָה אֶפְשָׁרוּת לְצִאת מִהַמְּקוֹם הַנְּעוּל וְאִף לֹא לְקַרָא לְעִזְרָה, כִּיּוֹן שֶׁהִיא בְּמַעְלָה הָהָר, רְחוֹק מִמְּקוֹם מְגוּרֵי אֲנָשִׁים.

רַבִּי שְׁמוּאֵל לֹא אֲבַד עֲשֵׁתוֹנוֹתָיו, וְאָמַר לַעֲצָמוֹ, אִם כִּף עֵשָׂה ה', בְּוֹדָאֵי שִׁזְהוּ רְצוֹנוֹ יִתְבַּרְרָה, שֶׁלֹּא אֶסְעַד סְעוּדַת הַשְּׁבִיט הַיּוֹם, אִם כִּף מָה הִרְעַשׁ וְהִצְעֵר בְּזֶה, וְיֵשֶׁב לְהַמְשִׁיךְ בְּלַמוּדָיו בְּשִׁמְחָה וּבְהַתְמַדָּה.

מִנְחָה וְעִרְבִית גַּם הַכֹּרַח לְהַתְפַּלֵּל בִּיחִידוּת, וְכֹן לְוַתֵּר עַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית, אֶךְ הוּא שׁוֹב לֹא אֲבַד יְשׁוּב דַּעְתּוֹ וְשִׁמְחָתוֹ בְּה', כִּי אִם הַתְפַּלֵּל בִּיחִידוּת בְּשִׁמְחָה, בִּיחִידוּת שֶׁזֶה עֲכָשׁוֹ הַעֲבוּדָה הַמְּסֻלַּת עָלָיו, כִּף רָצָה ה', וְאֵין לוֹ צַעַר עַל כִּף.

התנאי חוזר ומספר על מעשה זה שארע עמו, באזני באי ביתו.

"בהיותי" במעזריטש, מסתופף בצל רבי הקדוש הרה"ק **רבי דב בער ממעזריטש** זיע"א, התגוררתי בבית אלמנה, פעם אחת בבאי לבייתה, מצאתיה בוכה ומיללת כמו על מת, שאלתי מה ארע, והיא אמרה שגנה יחידה מסר עצמו לכמרים להמיר דת יהודית, וכעת הוא סגור ברשותם בבית עם חומה גבוהה. התעוררו רחמי על האמלה, ואמרתי, "אל תדאגי, בגר יחזר בעזרת ה'".

דרכו בקדש של הרבי היה להתבודד בחדרו, והיה קשה לבוא במחצת קדשו לדבר עמו, ובפרט שהמשרת שלו היה איש קשה מאד. אמרתי לה, "מחר ביום ערב שבת קדש אחר חצות, כאשר יצא המשרת למקוה, תמתיני ליד בית הרבי, אני אפתח את הפתח למחצת קדשו, ואז תפגסי ותספרי לו אודות המקרה הרע, ובדאי יעזר בעזר ה' שבגך יחלץ ממאסרו".

אחר חצות עת היה המשרת במקוה והרבי עסק בהכנה רבה לקבלת שבת, פתחתי הדלת והאשה נכנסה בקול ילה וצעקה גדולה ומרה, מחמת דחיקות המוח והלב, לא היה בה כח הדבור כלל ולא ספרה מאומה מצרתה.

סמן רבי דב בער בידו שתצא מהבית, והיא הלכה בצרות נפשה בכפלים, זכתה להכנס למחצת קדשו, אף הרגישה שלא הועילה מאומה, כי לא הודיעתו מהעגנו הרע כלל.

אני לעמתי הייתי בטוח בלא שום ספק שיהיה הכל על נכון, באשר הפרתי וידעתי גדלתו וקדשתו, ידעתי שזה דבר קטן

קר נמשך הדבר בימים ראשון שני ושלישי, רבי שמואל התפלל בבית הכנסת הנעול והמבדד בלי תפליו וגלי מגנו, ועשה מה שביקלתו מתוך שמחה ורחמים, כי כך רוצה ה' יתברך.

אין צרך להדגיש כי חסר האכילה השתיה והמנוחה כלל לא הפריע לצדיק הזה שכלו היה "רוחניות", אבל החסרון שהרגיש בעבודת ה' שחסר לו, גם לא העבירו על דעתו, באמרו, "כך רוצה ה', וזה העבודה שלי עכשו".

לאחר שלשה ימים הזדמן הגבאי לבית הכנסת, פתח את הדלת, ונדהם למראה היהודי הכלוא במקום. בהתנצלו על מה שארע הסביר כי נס ארע עמו, על פי רב בית הכנסת עומד סגור משבת לשבת ורק מחמת סבה נדירה הכרח לבא ולפתח, לולי כן מי יודע אם היה נותר רבי שמואל בחיים, לנכח החם הכבד השורר בעיר טבריה, כשטפת שתייה לא באה לפיו כל אותם הימים.

לימים, מספר רבי מרדכי ברים, בימי המלחמה בתשכ"ז כשהיינו מקרחים להיות במקלט ולא היה לנו אפשרות ללמד ולהתפלל כרגיל, ספרתי ספור זה למורי ורבי **רבי נטע ציינריט** זצ"ל, בשעת מעשה לא הגיב כלום, אולם לאחר זמן, כאשר היה שוב איזה סבה שנקלענו למצב כזה שלא יכולים להתפלל וללמד כרגיל וכל סדר היום השתבש, נגש אלי רבי נטע ושאל, "מה היה אומר רבי שמואל הומינר עכשו". (נטיעה של שמחה)

והוצאתני מן הבית הזה (מ יד)

מפאת חביבות הדבר בעיני קדשו, היה הרה"ק **רבי שניאור זלמן מליאדי** זיע"א בעל

יָדְעוּ מַה הוּא זֶה, אַךְ אֲנִי לֹא הִתְפַּלַּאתִי כָּלֵל, יָדַעְתִּי הַדָּבָר מִקֶּדָם. יֵצֵא הַמְּשֻׁרֵת לַחוּץ וְרָאָה אֶת בֶּן הָאֱלֹמֶנָה שׁוֹכֵב וּבֹכֶה, לָקַח אוֹתוֹ וְהוֹלִיכֵוּ לְמִלּוֹן הַסְּמוּרָה לְעִיר, וְהִרְבִּי סִיָּם הַדְּרוֹשׁ בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְהִלֵּךְ לוֹ לְמַחְצוֹת קִדְשׁוֹ.

"מֵאָחֵר וְהַמְּלוֹן הָיָה בְּתוֹךְ תַּחֲנוּם שִׁבְתָּ, הִלַּכְתִּי מֵיָד לְבֹן לַחֲקוֹר מִמֶּנּוּ מַה הָיָה לוֹ וְאִיךָ הִיְתָה הַצֵּלְתוֹ, כִּי הָיָה סָגוּר וּמִסְגָּר בַּקּוֹמָה הַשְּׁנִיָּה בְּבֵית עִם חוֹמָה סָבִיב. מִצָּאתִי אוֹתוֹ קוֹרֵא הַסְּדָרָא בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ, וְאָמַרְתִּי לוֹ, "בְּנִי, סִפֵּר נָא אִיךָ הָיָה אִפּוֹ הַצֵּלְתָּךְ".

פְּתַח הִבּוּ וְסִפְרוּ, "שִׁכַּבְתִּי עַל מִטְתִּי סָגוּר וּמִסְגָּר בַּקּוֹמָה הַשְּׁנִיָּה, כְּשִׁבְדַעְתִּי לְהַמִּיר אֶת דְּתִי, לִפְתַּע פְּתֹאוֹם, בְּעָרֶךְ שְׁעֵתִים קִדְּם הַלְּלִילָה נִדְּלַקָה בְּלִבִּי מִמֶּשׁ לְהִבָּת אֵשׁ, לְבִי נִמְשָׁךְ בַּעֲבֹתוֹת אֶהְבֶּה רַבָּה לִיחַד נִפְשִׁי וְרוּחִי לְדַת יְהוּדִים". הָיָה זֶה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה בַּהַ נִכְנָסָה הָאֱלֹמֶנָה בְּמַחְצַת קִדְשׁוֹ.

"קִמְתִּי בְּחִפְזוֹן לְרוּץ, וּבָאתִי אֶל הַפֶּתַח לְשֹׁבֵר הַדְּלָת, אֲבָל לֹא הָיָה בְּאֶפְסָרוֹתַי וְחִזְרוֹתִי לְאַחֹרַי. שִׁכַּבְתִּי עַל הַמִּטָּה בְּעָרֶךְ חִצֵּי שְׁעָה, אֶךְ הַחִפְץ וְהַתְּשֻׁקָה לְדַת יְהוּדִים בּוֹעֵר כְּאֵשׁ בְּקִרְבִּי בְּכָל רִגְעַת בְּתֵר שְׂאֵת. הַרְגַּשְׁתִּי שִׁכְחוֹת הַבְּהִמִּיּוֹת עֲזוּבוֹנִי כִּמוֹ אֶדָם אַחַר פְּטִירְתוֹ מֵעוֹלָם הַזֶּה, וְהִבְנִיתִי שְׂאִין זֶה מִכַּחֲכִי כִּי אִם מִתַּת אֱלֹקִים הַרְחַמְנוּ, לְבַלְתִּי תִדַּח נִשְׁמַתִּי הַטְּהוֹרָה.

עֲמַדְתִּי בְּחִפְזוֹן לְשֹׁבֵר הַדְּלָת, אֲבָל לֹא הָיָה אֶפְשָׁרִי בְּשׂוּם אִפּוֹ, יִשְׁבַּתִּי כְּמִשְׁתוֹמָם וְדַמְעוֹתַי עַל לִחְיִי, נִתְיַשְׁבַּתִּי בְּדַעְתִּי כִּי אֲנִי רוֹאָה שֶׁהַתְּעוּרָרוֹת זֹו אֵינּוּ מִכַּחֲכִי, כִּי אִם מֵאֲבִינִי אֲב הַרְחַמְנוּ, בְּוֹדָאֵי יַעֲרֹנִי שְׂאוּצִיא מִחֻשְׁבַּתִּי הַטּוֹבָה לַפֶּעַל.

אֲצַלּוּ, לְדַעַת הָעֵנָן מֵעֲצָמוֹ, אִין מֵהַצָּרֶךְ לְדַבֵּר אֲלֵיוֹ דְּבַר מַה, וְגַם אַחֲרַי כֹּן לֹא שְׂאֵל כָּלֵל מֵהָעֵנָן.

מֵיָד כְּשִׁבָּא הַמְּשֻׁרֵת, צָוָה שְׁיִכְנָסוּ הַתְּלַמִּידִים לְקַבֵּל שִׁבְתָּ, הָיָה זֶה לְפָלֵא בְּעֵינֵי הַתְּלַמִּידִים וְהַמְּשֻׁרֵת, בְּאֶשֶׁר הָיָה עוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל וּמֵעוֹלָם לֹא הָיָה דְרָכּוֹ בְּכֹךְ, לְקַבֵּל שִׁבְתָּ בְּעַת כְּזוֹ. אַחֲרַי כֹּן עָרַךְ הַמְּשֻׁרֵת אֶת הַשְּׁלֶחָן וְאָכַל בְּלֹא אֲרִיכוּת, הַגַּם כִּי דְרָכּוֹ הָיָה לְהֶאָרִיךְ בְּשִׁלְחָנוֹ, וְהָיָה כָּל זֶה לְפָלֵא בְּעֵינֵי הַתְּלַמִּידִים.

הִרְבִּי הָיָה בְּדַבְּקוֹת נִפְלְאָה אֲשֶׁר גַּם זֶה אִין דְרָכּוֹ בְּכֹךְ, כִּי הָיָה הַצָּנֵעַ לְכַת בְּתַכְלִית. בְּרָכּוֹ בְּרַכַּת הַמְּזוֹן, וְאַחַר דָּרַשׁ לְתַלְמִידִים בְּדַבְּקוֹת עֲצוּמָה וּבְקוֹל רֹם, בְּעוֹד דְרָכּוֹ בַּקִּדְשׁ הָיְתָה לְדַבֵּר בַּחֲשָׁאֵי, כְּדַבְרֵי חֲכָמִים אֲשֶׁר בְּנַחַת יִשְׁמְעוּ.

מִסְפָּר פְּעָמִים אָמַר בְּדַרְשָׁתוֹ, "שְׁמַעוּ נָא אַחֵי מִתִּיקוֹת הַתּוֹרָה", אֲשֶׁר כָּל זֶה הָיָה חֲדָשׁוֹת שְׁמַעוֹלָם לֹא נִשְׁמְעוּ מִפְּיו הַקְּדוֹשׁ. הַתְּלַמִּידִים הִתְפַּלְּאוּ מִכָּל זֶה, אַךְ אֲנִי לֹא הִתְפַּלַּאתִי, יָדַעְתִּי שְׁמִיד כְּאֲשֶׁר שָׁמַע קוֹל בְּכִיּוֹת הָאִשָּׁה, הַתְּחִיל לַעֲסֹק לְעוֹרֵר אֶת נִשְׁמַת הַבֶּן שְׁיַחֲזוּ בַּתְּשׁוּבָה.

בְּאֲמָנַע הַדְּרוֹשׁ הַתְּלַהֵב מֵאִד עַד שְׁפָנִיו הָיוּ כְּלִפִּיד אֵשׁ, לִפְתַּע הַחֲלָה לְנִשְׁבַּח בַּחוּץ רוּחַ סְעָרָה הַמְּרַקֶּת הָרִים, פָּחַד גְּדוֹל נִפְלַע עַל הַתְּלַמִּידִים, וּבְתוֹךְ כֹּךְ הָיָה נִשְׁמַע דְּבַר מַה בְּכַתֵּל הַבַּיִת בְּחֹזֶק גְּדוֹל, וְהַזְדַּעְזְעוּ כָּלָם כִּי יָרְאוּ שְׂלֵא יִפֹּל הַבַּיִת.

מֵיָד אָמַר הִרְבִּי לְמְשֻׁרֵת, "מַהֵר קַח אֶת הַסּוּס וְהַעֲגָלָה, וְהוֹלֵךְ אוֹתוֹ מִהֵרָה לְמִלּוֹן הַסְּמוּרָה לְעִיר". הַתְּלַמִּידִים הִשְׁתוֹמְמוּ מֵאִד כִּי לֹא

כפתרון חלמו (מ ה)

מתחכמי גִּרְבָּא הִיָּה רַבִּי שְׁלוֹם הַפְּהֵן יצ"ל, בעל אמצעים הנה, מלבד היותו עוסק בתורה יומם ולילה, החזיק על חשבונו שתי תלמידי חכמים נוספים, לימים התרושש רבי שלום, והכרח לקבל עליו על רבנות בכפר זרזיס, אשר בדרום תוניסיה.

אנשי קהלתו וכל מכריו ויודעיו מספרים ממנו נפלאות, צדיקים אלה דבוקים היו בקב"ה בכל רגע, לא כתבו קמיעות, לא עסקו בנסתרות על כל פנים לא בגלוי, אבל תפלתם היתה זכה וטהורה שלפניה נפתחים כל שערי הרקיע.

בת היתה לרבי שלום בשם שרה, שבילדותה חלתה בעיניה עד שהסתמאה לגמרי. פעם הביא לה אביה לשונות של צמר ופשתן בצבעים שונים להבחין ביניהם, ולא היתה רואה בכלל, יצא אביה מהחדר בצער, פרש בפיו אל ה' ואמר, 'דבונגו של עולם, בת עונת זה צער ועלבון גדול, א-ל נא רפא נא לה'.

באותו לילה ראתה הילדה בחלומה מישהו שם ידו על עיניה ואומר לה, "אל תיראי, למחר תארנה עיניך ככל האדם", הקיצה משנתה, והנה היא רואה. חפתה לבוא אביה מבית הכנסת, לבשרו על הנס. קשבא אמר לה, "בטח זה מלאך רפאל, בא ורפא אותך". מאז ועד סוף ימיה, היא חיתה כתשעים שנה, לא חלתה בעיניה אפלו הצטננות קלה. (מגדולי הדורות)

בערב חג השבועות, נכנס לבית רבי משה גרינוולד זיע"א בעל ערוגות הבשם, גיסו, ובקדו שלוש שטרות כסף גדולים בסך

הלכתי לחלון וראיתי שאפשר לפתחו, אבל בראותי הגבה מהחלון עד לארץ אחזני פלצות, אם אדלג מהחלון לארץ על רצפת האבנים, בודאי כל עצמותי תשברנה ולא אבוא לקבורת ישראל, וחזרתי לאחורי, כך היה מספר פעמים עד שחשב הלילה.

פתאום הגבה גופי ממש מעצמי בלי בחירה כלל, קפצתי לחצר מבעד לחלון, ומצאתי עצמי ב"ה בריא לגמרי, רק הכאה קטנה הרגשתי בפרסות רגלי. עמדתי זמן מה, ונזכרתי שאני קעת בסכנה יותר גדולה.

בחצר זו יש כלבים גדולים הטורפים ואוכלים בני אדם, ביום הכלבים אסורים בשלשלאות ברזל, ובלילה מתירים אותם והם טורפים כמו אריות ונמרים. מה גם שמקול נביחתם ישמעו הנמרים ויתפסוני, ובודאי ייסרוני בייסורים קשים ומרים.

הסכמתי בדעתי שיהיה מה שיהיה, אני אלך בעזרתו יתברך. הלכתי עד מקום הכלבים, והם רצו לקראתי כאשר ישמח הכלב עם אדוניו ולא השמיעו קול, התקרבתני לגדר החצר, והנה גבהה שתי קומות איש והכתל חלק לגמרי, ובגבהו חתיכות ברזל מחדדות עד שאי אפשר בטבע אנושי לעבר אותה.

נטאתי עיני לאבי שבשמים ואמרתי, "יוצרי ובוראי, עד כה מסרתי גופי ונפשי על קדוש שמך הגדול, עשיתי מה שיש בכח אנושי לעשות, כעת אין לאל ידי מה לעשות".

מדי דברי הגיעה רוח עזה שהגביהני למעלה מעל גדר החצר, והביאתני עד לכתל מחיצת קדשו של הרבי. (סיפורים נוראים)

ויחלמו חלום שניהם איש חלמו בלילה אחד איש

עת סכום כסף קצוב כפי צרכיו, כך ספר לַיָּמִים רַבִּי אֶהְרֹן לְבָנוּ יַחֲידוּ הַרְהֵ"ק רַבִּי אַבְרָהָם חַיִּים רֵאטָה זִיע"א סְמוּךְ לְהַסְתַּלְקוּתוֹ, כְּשֶׁהוּא מוֹסִיף שֶׁהוּא מְגַלֵּה זֹאת כְּדִי לְהוֹדִיעַ עַד הֵיכָן יָכוֹל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִגִּיעַ עַל יְדֵי מַדַּת הַבְּטָחוֹן, גַּם בְּיָמֵינוּ.

הִיָּה זֶה בִּימֵי לְמוֹדָיו בִּישִׁיבַת וְוִיַּעְעוֹן, בְּמִשְׁוֹר זְמַן שְׁלָם לֹא קָבַל מִבֵּיתוֹ תְּמִיכָה כְּסִפִּית, וְלֹא רָצָה לְהִנּוּחַ מִלְּבַקֵּשׁ נְדָבוֹת, גַּם כְּשֶׁהוֹצֵאתוֹ הָיוּ רַבּוֹת וְאֵת כָּלֵן הִיָּה עָלָיו לְשִׁלָּם מִכִּסּוֹ, הַמְשִׁיךְ לְחִזָּק עֲצָמוֹ בְּמַדַּת הַבְּטָחוֹן.

כְּפִעִים כְּשֶׁהֲצִיָּק לוֹ מִצְבוֹ מֵאֵד וְעִשָּׂה חֲשָׁבוֹן כְּמָה הוּא צָרִיךְ לְאוֹתוֹ הַיּוֹם, הַפְּנֵה פָּנָיו אֶל הַקִּיר וְהַתְּפַלֵּל לְרַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה וּמְפָרְסֵם מִבִּצְיָ כְּנִיָּם עַד קִרְנֵי רְאָמִים, "הַזְּמַן לִי הַצְּטָרְכוּתִי, וְלֹא אֶצְטָרֵךְ לְבִנֵי אָדָם".

כְּאֲשֶׁר אִךְ סִיָּם לְהַתְּפַלֵּל, הַכְּנִיס יָדוֹ בְּפִי אִמְתַּחַתוֹ וְגַלְּהַ בָּהּ סְכוּם כְּסָף בְּדִיוֹק כְּפִי שֶׁהִיָּה צָרִיךְ לְאוֹתוֹ הַיּוֹם, מֵאֵד הַמְשִׁיךְ וְעִשָּׂה כֹּךְ בְּכָל עֵת שֶׁנֶּזְקֵק לְסְכוּם מְסָיָם, הַתְּפַלֵּל לָהּ, וּמִצָּא בְּכִיסוֹ כְּסָף קָצוֹב כְּפִי הַצְּטָרְכוּתוֹ.

כִּי עֲבָרָה עָלָיו מִחֲצִית הַשָּׁנָה, יוֹם אַחַד הַבְּחִין בְּעַל הַמְּלוֹן כִּי אִין רַבִּי אֶהְרֹן מְקַבֵּל כְּסָף מֵהוֹרָיו וּשְׁאֵלוֹ מֵהֵיכָן הוּא חִי וּמְנִין יֵשׁ לוֹ לְשִׁלָּם, רַבִּי אֶהְרֹן שְׁלֹא רָצָה לְשַׁקֵּר, נִסָּה לְהַתְּחַמֵּק, אִךְ בְּעַל הַמְּלוֹן לְחַץ עָלָיו עַד שֶׁנֶּאֱלָץ לְגַלּוֹת אֵת סוּדוֹ, מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם פָּסַק הַנִּסְיָא. (ילקוט

טהרת הקודש)

שְׁלֶשֶׁת אֲלָפִים זְהוּבִים, מֵאֲשֶׁר הַפְּקִיד הַעֲרוּגוֹת הַבֶּשֶׂם בְּיָדָיו מְמַיָּם רַבִּים, כְּדִי לְעַסֵּק בָּהֶם לְמַחֲצִית שָׁכָר.

הַסְּכּוּם הַזֶּה הִיָּה חֶלֶק נִכְבָּד מִכָּל רְכוּשׁוֹ, בְּהִיָּתוֹ שְׁקוּעַ בְּהַכְּנוּת לְקַבְּלַת הַתּוֹרָה וּמִשׁוֹטֵט בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ בְּעֵלְיוֹנִים, לֹא שֶׁת לְבוֹ כְּמַעַט אֶל הַכְּסָף הַמוֹשָׁב לוֹ, הַנִּיחוֹ בְּאַחַד הַסְּפָרִים הַמְּנַחִים לְפָנָיו, וּמֵרַב דְּבָקוֹת וְהַתְּפִשְׁטוֹת הַגְּשָׁמִיּוֹת שֶׁכַּח מְכַל אֲשֶׁר נִעְשָׂה עַל יָדוֹ.

כַּעֲבֹר שְׁעוֹת אַחַדוֹת נִכְנְסוּ בְּגִי בֵיתוֹ לְחַדֵּר תְּלַמּוּדוֹ וּשְׁאֵלוּהוֹ בְּעִנְיֵן הַכְּסָף, אִךְ הוּא לֹא זָכַר מֵאוּמָה וְלֹא יָדַע כָּלֵל אִם קָבַל מְעוֹת וְהֵיכָן הַנִּיחָם. מֵאַחַר וְהִגִּיס טַעַן בְּתַקְוָה שֶׁהִבִּיא הַשְּׁטָרוֹת לְיַדֵּי הַרַב, הַחֲלוֹ לְחַפְּשׁ בְּכָל פְּנוֹת הַבַּיִת לְרַבּוֹת בְּחֹרִים וּבְסֻדָּקִים, אִךְ לֹא מִצָּאוּ דָּבָר עַד שֶׁהִתְיַאֲשׁוּ מֵהַכְּסָף וְחֲשָׁבוּ שֶׁנֶּגְבַּב.

כַּרְב צְדָקוֹתוֹ, לֹא דָאָג הַעֲרוּגוֹת הַבֶּשֶׂם כְּהוּא זֶה עַל אַבּוּד דָּמָיו, אֲבָל הִיא הַצְּדָקָת הַצְּטָעְרָה מֵאֵד שֶׁכָּף אֵרַע לָהֶם, בְּאֲשֶׁר הַמְּמוֹן הַזֶּה הִיָּה כְּמַעַט כָּל הַיּוֹנָם.

לְבַסוּף רַחֲמוּ עָלֶיהָ מוֹן הַשָּׁמַיִם, וְהִרְאוּהָ בְּחִלוֹם שֶׁהַמְּעוֹת מְנַחִים בְּאַחַד הַסְּפָרִים. בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב נִגְשָׂה אֶל אֲרָגַז הַסְּפָרִים וְתַחֲפֵשׂ בָּהֶם, עַד שֶׁפְּתַחַה סֶפֶר יִשְׁמַח מִשָּׂה וּמִצָּאָהּ בּוֹ אֵת שְׁטָרוֹת הַכְּסָף, וְיִהִי לְפֶלֶא. (תולדות בעל יחי יוסף)

וְלֹא זָכַר שֶׁר הַמְּשָׁקִים אֵת יוֹסֵף וַיִּשְׁכַּחְהוּ (מִנְיָ)

בְּאַרְנָקוֹ שֶׁל הַרְהֵ"ק רַבִּי אֶהְרֹן רֵאטָה זִיע"א, מְנַח הִיָּה בְּמִשְׁוֹר תְּקוּפַת זְמַן בְּכָל

מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב ורמלמידיו

כְּשֶׁהֲגִיעוּ לבית החולים כדי לנתח, דאג ר' דוד שחתימתו תופיע על אשור הנתוח ולא של ההורים, הנתוח התחיל בשבת קדש, ונמשך שש שעות עד מוצאי שבת קדש. מיד כשהוציאו את הילד מחדר הנתוחים, נגש ר' דוד באמץ אל האחות ודרש במפגיע שיסירו את התחבשת.

אחרי דין ודברים שר' דוד עמד על שלו, ודרש מהרופא שהזעק למקום, כי הואיל והנתוח נעשה על ידי חתימתו על אשור הנתוח, הוא דרש שיסירו את התחבשות מיד. הרופא השתומם, אך הוא לא היה יכול לעמד בפני הדרושה התקיפה והסכים בלית בררה.

כְּשֶׁהֲסִירוּ את התחבשת הדליק ר' דוד גר, ולתדהמת ההורים והרופא שאל את הילד, "מה אתה רואה", וענה להם "גר". בראותה זאת, התעלפה האם מיד מרב התרגשות. ר' דוד התקשר במוצאי שבת קדש מבית החולים לרבי, וספר את אשר התרחש, והרבי צוה עליו לבוא למלוה מלכה, והודיע שהוא מחכה לו.

קהל המסבים לא ידעו מהמתרחש, אך הרגישו שהרבי מאריך במלוה מלכה יותר מהרגלו, עד שר' דוד הגיע ושוחח עם הרבי, ואחר ספר הכל במדויק. כאשר סים אמר לו הרבי, "דוד, אתה רואה את כל הקהל כאן, אם הם ידעו מה אנחנו יכולים לעשות, הצלם אלקים שעליהם היה נראה אחרת". (מונט' עטרת יוחנן)

ספר הרה"ח ר' דוד פריינד שהיה עוסק במסחר, שפעם ספר לו אחד מלקוחותיו שיש לו בן יחיד שלקה במחלת עינים ומאור פניו השחירו, עד שהרופאים נואשו למצא תרופה למכתו, והוא הבטיחו שבעת שיכנס אל רבו, הרה"ק רבי יוחנן מקארלין סטאלין זיע"א, יזכירו לרפואה, ואכן הוא הזכירו אצל הרבי מספר פעמים, אך לא נענה מאומה.

יום אחד שאלו הרבי מה נשמע עם הילד, ואיך הוא מרגיש, והוא ענה שהמצב חמור מאד, שאל הרבי האם האשה שומרת יהדות, והוא ענה שהיא אינה מאמינה בכלום, אמר לו הרבי שישאל אותה אם היא מוכנה לקבל על עצמה להדליק גרות שבת בכל ערב שבת, ואם כן שיבואו אליו ההורים.

האשה הסכימה לקבל אל עצמה, וההורים נסעו לניו יורק ונכנסו אל הרבי. אמר להם הרבי שילכו כאן בניו יורק לרופא ממחה לשאל חות דעת, הם נכנסו לרופא, ואחרי שבדק את הבן אמר שיש לו דרך רפואה קשה.

באמצעות נתוח מסבף מאד על העין, יש סכוי שיחזור הילד לראות בתנאי שאחרי הנתוח צריף הילד להיות חבוש בתחבשת על העין, למשך ששה חודשים. שאל ר' דוד את פי הרבי שהסכים לדבר, וקבעו מועד לנתוח.

אחרי כן צוה הרבי על ר' דוד שמיד לאחר הנתוח, ידרש מהרופאים להוריד את התחבשת ולהדליק גר. ר' דוד נבהל מהדבר, אבל הרבי בשלו, שיוריד התחבשת מיד אחרי הנתוח, ושלא ידבר עם אף אחד מזה.

מילין קירין והיודשים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהנרא שליט"א

מִירָתָא

חֲדָתָא

חֲדָתָא דְאִוְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

יראת שמים - המידה שנשתבחו בה האבות הקדושים

עקב - ענוה, ובזכות הענוה בא ליראת שמים כמו שמש"ס הכתוב 'מגוריו אביו' לשון מגור ופחד.

משה רבנו זכה לכל דרגותיו בזכות הענווה

כן מוצאים אנו במשה רבנו ע"ה העניו מכל אדם שהיה מופלג במידת היראה, כמו שאמרו חז"ל (ברכות לג:): שיראת שמים לגבי משה דבר קטן היא, כי לרוב שפלותו וענוותנותו זכה גם ליראת שמים, וזהו הנאמר בדברי חז"ל (ספרי בהעלותך קא) 'עניו מאוד מכל האדם' ולא מהאבות, הרי לנו שהאבות כמו משה רבנו ע"ה בענווה, ועל ידה זכו למידת היראה.

ובזה יבואר גם הלשון 'לגבי משה מילתא זוטרתא', היינו אותם שמתחברים אל משה רבנו ולמדים ממנו לנהוג בענוה ומרגישים בעצמם כ'מילתא זוטרתא', להם ודאי 'יראת שמים דבר קטן הוא, מאחר ורכשו בעבודתם את מידת הענווה המביאה ליראת שמים. וכך אמר משה רבנו לבני ישראל (דברים יב) 'ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה', ותיבת 'מה' רמוז למידת הענוה כמו שאמר משה (שמות טז ז) 'ונחננו מה', כאומר, 'מה ה' שואל מעמך' שמבקש הוא ממך להיות 'מה', וכך יבואו אחריה שאר המידות שעל ידי זה תזכה 'כי אם ליראה את ה' אלקיך', ללכת בכל דרכיו, ולאהבה אותו, ולעבוד את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך'.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ פְּנֵן (לז א).
פירש הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק ע"ה, כי 'מגוריו אביו' ביאורו כמו 'ויגר מואב' (במדבר כב ג) שהיה תמיד בפחד מאבינו שבשמים. ובכך המשיך דרך האבות הקדושים שהשלימו עצמם במידת היראה. באברהם אבינו ע"ה נאמר (לעיל כב יב) 'עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה', ויצחק אבינו ע"ה שורשו היה יראה ופחד כנודע כמו שכתוב (שם לא מב) 'אלקי אברהם ופחד יצחק', וכן כתוב (שם פסוק ג) 'בפחד אביו יצחק', ועתה בא יעקב אבינו ע"ה ואף הוא ישב 'בארץ מגוריו אביו' - מגוריו לשון פחד, וישב שם היינו שהתעכב על מידה זו והתיישב בה.

הענוה מביאה ליראה

והנה, הדרך הנכונה לבוא ליראת שמים על ידי שיסגל לעצמו את מידת הענווה, כמו שאמר הכתוב (משלי כב ד) 'עקב ענוה יראת ה', ופירש רש"י: בשביל הענווה יראת ה' באה. וכך איתא בגמרא (ע"ז כ:): ענוה מביאה לידי יראת חטא.

הוא הדבר שמצינו באבותינו הקדושים, שהשפילו את עצמם בענווה יתירה וכך זכו להגיע לדרגת היראה השלמה. וכך כתב הרה"ק בעל תולדות יעקב יוסף ע"ה (ד"ה וישב) שאף דבר היותם - הענווה והיראה, מחוברים בקשר בל ינתק, נרמז אף הוא בפסוק 'וישב יעקב בארץ מגוריו אביו', כי 'יעקב' לשון

מִלְתָּא דְפִלְיָאָה

בדוק ומנוסה שתפילה על רוחניות לעולם מתקבלת

כאשר יש לו לאדם יראת שמים זוכה ומקבל כל הנצרך לו גם בגשמיות, וכך דרש רבנו דוב בער ע"ה המגיד ממעזריטש (מגיד דבריו ליעקב קמד) בפסוק (תהלים לד י) "ראו את קדושי כי אין מחסור ליראיו", כי הירא את דבר ה' אינו חסר מכל טובות שבעולם, והטעם, כי יראת שמים נקראת בלשון חז"ל אוצר, כדאיתא בגמרא (ברכות לג:): רבי חנינא משום רבי שמעון בן יוחי, אין לו להקדוש ברוך הוא בבית גזזיו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר (ישעיה לג ו) "יראת ה' היא אוצרו". ובאוצר הרי נמצא וגונז כל טוב שיש בעולם, ולכן הירא את ה' הזוכה להיכנס לאוצרו של הקב"ה שהוא יראת שמים, זוכה לקבל כל טוב הגנוז באוצרו של הקב"ה.

יתכן לבאר בזה, כי כשמבקש האדם בתפילתו על דבר מה מענייני העולם, אין בהכרח שיקבל הדבר כי יתכן שאינו לטובתו ברוחניות או בגשמיות, או שאינו ראוי ואינו בעל זכויות לקבל דבר זה. אך כאשר מבקש על רוחניות שזה דבר שתמיד מתקבלת תפילתו וכפי שיבואר, אזי יחד עם בקשת הרוחניות יזכה לקבל הברכה גם בגשמיות.

דהנה, מובא בספר חסידים (אות קלא) שאם אדם שואל דבר שבח לבוראו כגון על לימוד התורה או על אחד מחפצי שמים, ושופך נפשו עליו הקב"ה מקבל תפילתו אפילו אם אין בידו מעשים טובים. וביאר רבי ישראל סלנט ע"ה, שזה בדוק ומנוסה שתפילה על רוחניות לעולם מתקבלת, וזה ביאור הכתוב (תהלים קמה יח) 'קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת'. ואמרו חז"ל (ויק"ר יז א) שמא תאמר לכל, תלמוד לומר 'לכל אשר יקראוהו באמת'. מסביר רבי ישראל שכוונת הפסוק לומר שמא תאמר שלכל בקשה קרוב הוא לקב"ה ומתקבלת תפילתו, תלמוד לומר 'לכל אשר יקראוהו באמת', שרק כאשר בקשתו על דבר אמת דהיינו ענייני רוחניות שהם אמת, בשונה מהבלי העולם שהינם אך שקר ואחיות עינים, או אז תיענה בקשתו.

וכן דרשו צדיקים על מה שאמרו בגמרא 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים', שעל כל דבר שמבקש האדם בידי שמים לתת לו או שלא לתת לו, אך אם מבקש האדם על יראת שמים, אינו בידי שמים שלא לתת לו, ומיד כשמבקש על יראת שמים נענה.

לימוד ליראה את ה' מהשמים ומן הארץ

עוד יבואר בטעם הדבר שבקשות הגשמיות נענים יחד עם הרוחניות, כי בשעה שמתאחדים בבקשותיהם מתברר כי כל הגשמיות נבראה לתכלית רוחנית, וממילא מתעלים תפילות הגשמיות.

כי נדרש מהאדם ללמוד לעבודת ה' מכל הנברא בעולם, כפי שביאר באמרי נועם (ויקרא ד"ה ויקרא), שיש בזה שתי בחינות, האחת הללו את מן השמים וגו' הללוהו כל מלאכיו הללוהו כל צבאיו' (תהלים קמח א), שילמד משמים ושמי שמים ממלאכי מעלה הכיצד כולם עושים באימה ובריאה רצון ה', וכן מצינו בדוד מלך ישראל ע"ה שאמר (שם ח ד) 'כי אראה שמך מעשה אצבעותיך אשר כוננתי'. שעל ידי זה שרואה ומביט תמיד לשמים, ומעלה במחשבתו איך שיש שם מלאכים שעובדים תמיד באימה ובריאה ועושים רצון קונם שלא ישנו את תפקידם, על ידי זה לוקח מהם מוסר להתלהב לבבו גם כן לעבודת ה' יתברך.

והבחינה השנייה היא הללו את ה' מן הארץ' (שם קמח ז) כמאמר חז"ל בעירוּבין (ק): 'מלפנו מבהמות ארץ ומעוף השמים יחכמנו' (איוב לה יא), ואמר רבי יוחנן, אילמלא לא ניתנה תורה היינו למידין צניעות מחתול, וגזל מנמלה, ועריות מיונה. שיש לנו ללמוד מדברים פחותים שבארץ, שעל כל פנים אין מהראוי שאדם יהיה גרוע מהבהמות, שהם דברים הנמוכים ביותר. וזה שכתוב לאחר מכן 'תנינים וכל תהומות' וגו', שרומזים על הדברים הארציים והפחותים ביותר, ואף מהם הללו את ה' מן הארץ'.

מעין שכתב בתפארת שלמה (בא ד"ה ויאמר משה): הנה זה הדרך ההתחלה וראשית להבאים לטור ולעבוד את ה', אשר מכל הדברים שיראה להם בעולם הזה מהתאוות הגשמיות, הנה הם לוקחים החשק הזה לעבודת ה' יתברך שמו, ומכל חמדת הטוב והיפה אשר בעולם הזה הנה מעלים הדבר הזה לחמוד כן לעבודת הבורא יתברך שמו, וכן בכל השבע מדות כנודע.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

יוסף עמד בנסיון בכח האבות הקדושים

בדרכי אבות ואמהות, כמו שכתוב (תהלים קכא א) 'אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי', 'הרים' אלו האבות, ועל ידי שנושאים עינים ללכת בדרכיהם זוכים למצוא עזר וסיוע, וכל עיקר חוזקם של ישראל בא להם מן היסודות שהעמידו אבותינו הקדושים, כמו שכתוב (במדבר כג ט) 'כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו', 'צורים' הם האבות ו'גבעות' הם האמהות.

וכל עבודת האדם ללכת בדרכי האבות כמו שאמרו (תנא דבי אליהו רבה פכ"ג) חייב כל אחד ואחד לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אברהם יצחק ויעקב, כי כל יהודי יש לו שייכות באבות הקדושים ובמעשיהם הטובים, ואף שאין לנו שום השגה בקדושת נשמתם ובגודל עבודתם, מכל מקום לעולם יש לבנים נגיעה באבותיהם, ועל שם כן הם קרואים אבות כי הניחו כוחם לבניהם אחריהם, ולפיכך חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי.

משלו על כך שהוא כמו היוצא לדרך, שאף שלא הגיע עדיין למחוז חפצו, הרי הוא נמצא בכל זאת בדרך הרצויה, כך גם ההולך בדרכי האבות אף שאינו זוכה לעשות כמעשיהם, מכל מקום הוא זוכה להיות נוגע במעשיהם ואפילו נגיעה בעלמא, וכל נשמות ישראל היו כלולות בנשמת אברהם אבינו, וכל מצוה שקיים היה כולל בה את נשמות יוצאי חלציו, וכן אנו זרעו אחריי מתקשרים בו בכל מעשה מצוה שאנו מקיימים, כי כל מעשי ישראל נעשים מכוח האבות הקדושים שקיימו את מצוות התורה במסירות נפש ובכל הכוונות הראויות בשלימות.

כשהולכים בדרכי האבות והאמהות זוכים לברכות האמורות בתורה, כמו שנרמז בפסוק

וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ בַּבְּגָדוֹ לֵאמֹר שִׁכְבָּה עִמִּי וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בַּיְדָה וַיֵּנֶס וַיֵּצֵא חוּצָה (לט יב). ואמרו בגמרא (סוטה לו:): באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון, אמר לו, יוסף, עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם, רצונך שימחה שמך מביניהם ותקרא רועה זונות, דכתיב (משלי כט ג) 'ורועה זונות יאבד הון'. מיד 'ותשב באיתן קשתו'. ואמרו בגמרא (יומא לה:): 'יוסף מחייב את הרשעים'. וכמו שאומרת הגמרא שם: רשע אומרים לו, מפני מה לא עסקת בתורה? אם אמר, נאה הייתי וטרוד ביצרי הייתי, אומרים לו, כלום נאה היית מיוסף. הרי לנו שעל כל אדם מוטל ללמוד מניסיונו של יוסף כדי שגם הוא יוכל לעמוד כנגד טרדת היצר. ואם ראינו שיוסף התגבר בזכות דמות דיוקנו של אביו, אם כן אף אנחנו צריכים להתבונן ולהעלות על ליבנו דמות דיוקנם של אבותינו הקדושים.

לימוד מדרך האבות הקדושים

כל אדם מישראל צריך ליתן אל ליבו להיות מהלך בדרכם של האבות הקדושים, וללמוד מהם דרך בעבודת ה', ועל ידי ההתבוננות בדרכיהם אפשר לזכות להגיע לאהבת ה', כמו שכתב **בעל הטורים** (דברים ו ה) 'ואהבת' אותיות האבות, 'בכל לבבך' כאברהם שנאמר בו 'ומצאת את לבבו' (נחמיה ט ח), 'בכל נפשך' כיצחק שמסר נפשו להקב"ה, 'ובכל מאדך' כיעקב דכתיב ביה (לעיל כח כב) 'וכל אשר נתן לי עשר אעשרנו לך'. והיינו שיתנהגו כמו האבות במסירות נפש, וגם אם היצר הרע יחלישו יתגבר עליו, ולא יחוס על ממונו בקיום המצוות ובלמוד התורה.

הליכה בדרכי אבות

יהודי עובד ה' נותן דעתו בכל עת ללכת

מכוחם, ובכח תפילות אלו זוכים לעורר כוחם עמנו לסייע בעדנו בעבודת ה' בכל תרי"ג מצוות.

זכות אבות בשלמות עומדת

עוד יעלה על ליבו כי כוחם נמצא עם כל אדם מישראל בכל הדורות והמצבים, שזכות אבות עומדת להם לבני ישראל בכל שנות הגלות, ובכל עת ובכל תפילה מזכירים את זכות האבות הקדושים אשר בזכותם יש לדורותיהם אחריהם עמידה וקיום, ואף שבגמרא נחלקו אם זכות אבות עודנה קיימת או שכבר תמה אותה הזכות, מכל מקום היו צדיקים מפרשים בדרך רמז שבודאי גם היום עומדת לנו זכות האבות, ואדרבה עודנה תמימה ושלמה ולא נגעו בה כל עיקר, וזהו הרמז בדברי חז"ל 'תמה זכות אבות', 'תמה' לשון תמימות, לומר שזכות אבות עומדת בשלמותה, ובמשך כל הדורות עדיין לא השתמשו בה והיא שלמה ותמימה ובכוחה להגן על בני ישראל בכל מצב שהוא.

כוח האבות להתגבר על היצר

ובכל מצב וקושי שאדם נמצא יכול למצוא עזרה וחיזוק מכוח האבות, כמו שנרמז בכתוב שהובא לעיל 'אשא עיני אל ההרים', לשאת עינים בכל עת צרה אל האבות הקרוים 'הרים', ועל ידי כן 'יבוא עזרי', והוא הדבר שיש לכל אחד ללמוד מיוסף הצדיק, שאף אם הוא טרוד ביצרו יכול הוא ללכת בדרכי יוסף, וכמו שרואים אצל יוסף הצדיק שעמד בניסיונות קשים ביותר, והיה מחזק את עצמו בכוח אביו יעקב, והיה זיו איקונין של יוסף דומה לשל יעקב, עד שלא משה מנגד עיניו דיוקן צורתו של אביו, לקיים האמור (ישעיה ל כ) 'היו עיניך רואות את מוריך', ודבר זה עמד לו להתגבר ולסרב לעצת יצרו, בכוח דמות דיוקן אביו שנגלתה לו בשעת הניסיון.

אם בחקותי תלכו ואת' ראשי תיבות 'אבות', וכן סופי תיבות עם התיבות בגימטריא 'אמהות', ועל ידי ההליכה בדרכיהם יזכו לכל האמור בפרשה בברכה גשמית ורוחנית.

כוח האבות והאמהות מיוחד כאחד

וכחם של האבות והאמהות מאוחד הוא יחד, וכמו שמצינו אצל שרה אמנו שנעשו עמה ניסים גדולים, והיה הענן קשור על האוהל שלה, והברכה היתה שורה בעיסתה והנר היה דלוק מערב שבת לערב שבת, ואף על פי שלאחר פטירתה הסתלקו כל אותם הניסים, מכל מקום כשנכנסה רבקה לאוהלה של שרה חזרו כל הניסים למקומם, כי היה כוח קדושתם נמשך מדור לדור, עד שהתאספו כל הכוחות אצל יעקב אבינו, ועל שם כן היה נקרא בשם 'ישראל' הכולל את כל האבות והאמהות, ונרמז בראשי תיבותיהם, 'יצחק יעקב ש'רה ר'בקה ר'חל א'ברהם ל'אה, ונקראו גם בני בשם 'ישראל' כי התאספו בהם כל הכוחות הללו לדורות עולם, וכן מצינו שהזכירו את זכות רחל ולא בנישואי בועז ורות, 'יתן ה' את האשה הבאה אל ביתך כרחל וכלאה אשר בנו שתיים את בית ישראל' (רות ד יא), ונמשך כוחם אחריהם לכל בית ישראל.

זכות אבות בג' תפילות

והזמן המיוחד להתקשר בכוח האבות הקדושים הוא בתפילת העמידה, אשר הם שתקנו ג' תפילות בכל יום, ובעמדנו להתפלל מקדימים זכות אבות ואומרים 'אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב', ובתפילת שחרית מתקשרים בכוחו של אברהם אבינו ע"ה, ובתפילת מנחה מתקשרים בכוחו של יצחק אבינו ע"ה, וכן בתפילת ערבית מתקשרים בכוחו של יעקב אבינו ע"ה, וזהו שאין קורין אבות אלא לשלשה, כי כל עבודתנו היא

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

לזכור תמיד מה מבוקשו בעולם

ניצוצי קדושה אל שורשם למעלה, וזה תכלית עבודת כל אדם שיהיו כל דרכיו ופעולותיו לשם שמים לצורך עבודת גבוה.

וכן מבואר **במאור עינים** (מטות ד"ה וידבר) כי זהו הטעם שצריך כל אחד לנסוע זה למקום פלוני וזה למקום פלוני, כי הנהגת הבורא יתברך שמו שהוא יודע כי חלקי ניצוצות השייכים לנפשו הן שם, מלובשים במאכל או באיזה משא ומתן, ומסבב הבורא ברוך הוא סיבות בכדי שילך האדם הלז שם, על ידי שנותן לו בלבו חשק ומלביש לו הסיבה בדבר מה שיצטרך ליסע לשם, ועיקר הכוונה שיאכל שם וישתה או משא ומתן, ועל ידי זה יעלה הניצוצות ההם.

וכתב **בקדושת לוי** (וישב ד"ה או יאמר) שכאשר יישב לאכול ולשתות תהיה כוונתו לשם בריאות גופו לעבודת בוראו, וכן כשעוסק בכל ענינים גשמיים מעניני העולם הזה תהיה מחשבתו לכבוד שמים, ובזה יזכה להעלות את הניצוצות הקדושים אל שורשם, כי בכל דבר גשמי יש מידות כמו אהבה ויראה והתפארות גשמיים, וחיות המידות הגשמיות היא מניצוצות הקדושה שנפלו ממדרגתם, וכשאוכל ושותה בכוונה נכונה וראויה אזי מעלה את התאוה הגשמית אל התאוה הרוחנית, ובזה משיב את המידות הגשמיות אל הרוחניות, ועל ידי תיקון המידות מברר את ניצוצות הקדושה מנפילתם ומשיבים לשורשם בקדושה. וזו העצה היעוצה לכל איש ישראל, לזכור תמיד שהוא שליח בעולם הזה, וכמו שהזהיר שלמה המלך ע"ה (משלי כב כא) 'להשיב אמרם אמת לשולחך'.

זכירת ארבעה תנאי השליחות

בכלל הזכירה במהות שליחותו יעלה על ליבו, שהלא השליח צריך להיזהר בארבעה ענינים אשר בהם תלוי עיקר השליחות, במהות המשלח, במהות השליח, באיכות השליחות,

וימצאנו איש והנה תעה בשדה וישאלהו האיש לאמר מה תבקש (לז טו). העולם הזה מלא בהפרעות המסיחות את הדעת משליחותו העיקרית של האדם, וצריך לעורר עצמו בכל עת לא להיחלש בעבודת הקודש, ועל ידי שמשנן לעצמו מהי מטרתו בימי חייו מקבל כוחות להוסיף ולהתעלות, וכמו שנרמז בדברי המלאך אל יוסף הצדיק בצאתו מבית אביו 'מה תבקש', ולימד המלאך את יוסף לחזור ולומר תמיד לעצמו מה מבוקשו בעולם, ודוקא בשעה זו כשהוא יורד מביתו הקדוש של יעקב אבינו, והוא יורד למצרים שהיא ערות הארץ, העצה היא לשוב ולהזכיר לעצמו מהי שליחותו ומה מבוקשו בעולם, ועל ידי שיתיישב בדעתו ויזכור תכליתו בעולם, יהיה בכוחו להתמיד בעבודתו גם בימי ההסתר.

[כדאי לציין לדבריו הנפלאים של השפתי צדיק (וישב יג) בפירוש הפסוק 'וישאלהו וגו' לאמר מה תבקש', שמעתי שהגיד זקני הקדוש ז"ל מפי מוריניו הקדוש מקאצק שאמר, 'מה תבקש', כי המלאך לימד את יוסף שיאמר ויחזור ויאמר תמיד את מבוקשו, ואמר בזה הלשון, "ודאי לא דבר קטן הוא ירידה זו מבית תלמודו של יעקב אבינו ע"ה עד בין מצרים שטופי זימה, הזהירו שיזכור תמיד את מבוקשו הקבוע בו, ועל ידי זה חזר לקדמותו!"]

בירור ניצוצות הקדושה בעולם הזה

ויש להעמיק בזה עוד, הנה העולם הזה הגשמי מלא ניצוצות קדושים בכל מקום, וכן היתה דרכו של **הבעל שם טוב הקדוש** ללמד את הבאים לחסות בצילו שתהיה עבודתם לברר הקדושה בכל דרכיהם, כי כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא אלא לכבודו, ואפילו כל הענינים הגשמיים צריך לעשותם באופן שיצא מהם כבוד שמים, ולהתכוון במעשיו להגביה

מי שיקבל את מוראו, אף שאינו כהוגן בשאר המעלות יבוא לסעודה. ובזה יתפרש המסורה שפיר, 'מה אדיר שמך', רוצה לומר שהקדוש ברוך הוא מלך אדיר ונורא, ו'מה רב טובך' פירוש שהבטיח הקדוש ברוך הוא ליתן שכר טוב לאוהביו ועושי רצונו, אך הנה 'מה אנוש כי תזכרנו' ואיך יוכל האדם הפשוט לזכות לכל זה, לזה משיב 'מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה', כלומר מי שיקבל את מוראי עליו יזכה לרב טוב הצפון].

כשיודע מי מבקש השליחות ישכיל לקיימה בשלימות

יפה המשילו האדמו"ר רבי נחום בער מסדיגורא ע"ה, למלך שיצא לצוד ציד ביער ובהיותו שם נזקק המלך לגפרור. פנה המלך לאחד הקבצנים וביקש ממנו גפרור אחד, והבטיח לו תמורתו רכוש גדול תוך כדי הגילוי כי הוא המלך בכבודו. אולם הקבצן סירב לתת למלך את מבוקשו. כמה שוטה הוא הקבצן בסירובו לך, הלוא מי המבקש, לא פחות מהמלך האדיר בעצמו, וממי הוא ביקש, איזה קבצן זקן, ואיזה דבר פעוט מבקשים ממנו, גפרור קטן, ומה יקבל תמורתו, הון רב וכבוד מלכים, ועדיין הוא מסרב, אין לך שוטה גדול מזה.

והנה זה האדם אשר שלחו השם יתברך בכבודו ובעצמו לעולם הזה, ומסר לו תורה ומצוות להחיות את נפשו, הלא ידע ויבין גודל מעלת משלחו זה אלקים אלקינו, ולעומת זה יראה בשפל מדרגת השליח, האד"ם העשוי מחומריות אפר דם מרה והאחוז בחבלי בוז. וכן יתבונן במהות השליחות כי דבר קל הוא, כמו שכתוב 'מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה' וגו', ולעומת זה יראה בגודל השכר הצפון ליראי ה' ולחושבי שמו, הרי שכל המעלות נקבצו באו לו, והמשכיל המבחין במהותם יבוא לדקדק בשליחותו.

ובשכר השליחות, ובזכירת ארבעה ענינים אלו יצליח להשלים שליחותו במשך ימי חייו בלי לשנות מתפקידו כלום, ויתגבר על כל הנסיונות עם יראת שמים האמיתית.

וכדברי המסורה שפירש **בעוללות אפרים** (קפט), כי ארבעה פעמים כתוב 'מה' בתנ"ך ה' אדונינו **מה** אדיר שמך בכל הארץ' (תהלים ח ב), '**מה** אנוש כי תזכרנו' (שם פסוק ה), '**מה** ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה' (דברים י יב), '**מה** רב טובך אשר צפנת ליראיך' (תהלים לא כ). ופירש, שבכל שליחות צריך לדעת מי הוא המשלח, כי ביותר צריך השליח להיות זהיר בשליחותו אם משלחו גדול וחשוב משאם יהיה שפל אנשים, ועל זה הזהיר הכתוב '**מה** אדיר שמך בכל הארץ', שישער גדולת המשלח.

'מה אנוש כי תזכרנו' מזכיר מהות השליח, שאם הוא בעצמו פחות ושפל אז ביותר הוא צריך להיות מזוורו משאם יהיה חשוב, כי כל עוד שתקטן מדרגתו ביותר צריך הוא לדקדק שלא ישנה מדעת משלחו. ובאיכות השליחות, כמה שהוא יותר קל יזכר לזכור ביותר כי אין לו שום התנצלות לומר שהשליחות היה כבד עליו לעשותו, וזהו '**מה** ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה'. ו'**מה** רב טובך אשר צפנת ליראיך' מציין את שכר השליחות, כי כל עוד שיגדל השכר מחויב השליח לדקדק יותר בעשייתו.

[ראה בארץ החיים על תהלים (הקדמה) שפירש המסורה באופן אחר, על פי משל למלך שהכין סעודה גדולה בכל מיני מעדנים שבעולם, וצויה שכל מי שיקשט עצמו ויכין עצמו בטהרת המלבושים וכו' יבוא לסעודה, ויהי ליום הנועד לא באו כי אם מועטים, ויתמה וישאל מה זה, האם זה רצוני, והשיבו העבדים הנה הוא רק משום שלא יכלו כולם למרק ולקשט עצמם כראוי לכל הבא לפני המלך, ויאמר המלך אם כן יכריזו שכל

יבא לאור ע"י מבין אור לישראל
 כל הוציאת שמירת
 אין להעתיק או לנשט ללא אישור
 מצדדים בכתב ממנו אור לישראל
 מוציב ושימו: שוקי קט

פרשת וישב

הצנע לכת

בדרום ארץ מרוקו, למרגלות הרי האטלס הנישאים, על גדות נהר הזיו, שוכן איזור 'תאפיללת'. איזור זה ידוע במזג האויר שלו, באקלים החם והיבש במשך שעות היום ובקרה החזקה המצויה בו בלילה. זו תופעה אופיינית לסביבה השוממת והמדברית בה הוא מצוי וששם קבעו צאצאי הרה"ק רבי יעקב אביחצירא זיע"א את ביתם נאוה קודש.

המסורת המקובלת, שרבי שמואל אלבז, ראש המשפחה לפני דורות רבים, היה חי בעיר הקודש ירושלים, בזמנו של רבינו מה"ר חיים ויטאל זיע"א. רבי שמואל היה איש צנוע מאוד ונחבא אל הכלים. למרות שהתמיד בלימוד התורה, ובעיקר הגה רבות בתורת הנסתר, היה מסתיר את ידיעותיו הרבות בכל מקצועות התורה ומתנהג בהצנע לכת. הקהילה בירושלים חיה בדוחק ובעוני רב והתפרנסה בעזרת תמיכת יהודי חוץ לארץ שהיו מפזרים מממונם לצדקת עניי ארץ ישראל.

את איסוף הכספים היו עושים המשולחים המיוחדים שנתמנו על ידי חכמי ורבני הקהילה הירושלמית. הם היו יוצאים לארצות הגולה ולתפוצות ישראל, בידיהם מכתבי ההמלצה, ואוספים פרוטה לפרוטה שלבסוף עלו לחשבון גדול. שנה אחת החליטו רבני ירושלים לשלוח את רבי שמואל אלבז לאסוף כספים בערי טורקיה. מצבם של בני ירושלים היה כה קשה עד שהם אפילו לא נתנו לו כסף ומזון כצידה לדרך.

רבי שמואל אלבז, שלא היה בידו כיצד לשלם את דמי הנסיעה באנייה, כמובן לא הורשה לעלות על הסיפון, ולכן כשהחלה האנייה לנסוע הוא פרס מחצלת פשוטה על פני המים, התיישב עליה ונסע בעקבות האניה עד לעיר קושטא, שם פעל לטובת אחיו ואסף את כספי הצדקה לטובת אנשי ירושלים. משנתפרסם מעשה מופלא זו נמנו אנשי ירושלים וגמרו להחליף את שם משפחתו של רבי שמואל מאלבז לאביחצירא, על שם אותה מחצלת בה נעשה הנס.

לאחר שנתגלתה גדולתו של רבי שמואל אביחצירא, החליט רבי שמואל לעזוב את ירושלים והלך לגובאר שעל יד דמשק, ושם אכן מצוי קברו של הצדיק שהפך להיות תל תלפיות למבקשי ישועה ומקום תפילה להמונים. המרחק בין גובאר שבסוריה לתאפיללת שבמרוקו הוא גדול מאוד ומשערים כי הסיבה לעזיבת צאצאיו של רבי שמואל אביחצירא את סוריה עד שהגיעו למרוקו, היא בשל החינוך שאותו קיבלו מאביהם הצדיק והנסתר, ובשל רצונם לחיות חיי צניעות והסתר הם בחרו באיזור נידח זה בו יוכלו לעבוד את השי"ת בלי לבלוט ולהתגדל.

אחד המיוחדים מצאצאיו של רבי שמואל אביחצירא, שהיה נידח במיוחד במידה טובה זו של הצנע לכת, היה רבינו הבבא סאלי, הרה"ק רבי ישראל אביחצירא זיע"א. הבבא סאלי היה גאון במידת הצניעות והסתיר את גדולתו עד שהציבור לא הכירו כלל וכלל, ואפילו אנשים שחשבו עצמם לקרובים אליו ביותר לא הכירו והבחינו בגדולתו ובאישיותו המיוחדת והעילאית.

של יום ולילה, אלא זו תענית ארוכה ומתמשכת, תחילתה בשעה מוצאי שבת וסופה בקידוש של ליל שבת. התענית נמשכת במשך ששה ימים רצופים, כשלמעשה אין אוכלים אלא בשבת שלפניה ושלאחריה.

בעיר תאפיללת של הימים ההם היה נפוץ בין עובדי ה' לעשות 'תענית הפסקה' ורבים מהחכמים שהתגוררו שם זקפו לזכותם מספר רב של תעניות כאלה. כמובן שהדבר היה מקובל דווקא אצל אנשים מבוגרים שכוחם במתנם ויכולים הם לעמוד ולשאת צער כזה של עינוי אכילה ושתיה, אלא שהבבא סאלי כבר בהיותו כבן שנים עשרה קיבל על עצמו לצום 'תענית הפסקה', אלא שביודעו שהוריו ימנעו זאת ממנו, הוא הסתיר את תעניתו בכל אופן שהיה יכול. בימים האחרונים של התענית, כשגופו נחלש מאוד, אמר שהוא אינו חש בטוב ולא הסכים לגלות שהוא שרוי בתענית.

רק ביום שישי, כשהלך בשארית כוחותיו לטבול לכבוד שבת קודש, ראה אותו אחיו הקדוש עטרת ראשנו רבי דוד אביחצירא זיע"א, ומתוך שהבחין מיד בחולשתו העצומה, ידע לנכון כי אחיו הצעיר מסיים עתה ששה ימים של תענית הפסקה. רבי דוד ניגש לאחיו וגער בו על כך שהוא נוהג כך. רבי דוד הסביר לו שהוא למעשה מקדים את המאוחר, שכן בגילו הצעיר הוא עדיין אינו ראוי לתעניות כאלו.

בשנת תשל"ז, באחד מביקוריו של הבבא סאלי בירושלים, נכנס ובא למעונו אברך אם להניח תפילין של רבינו תם. אותו אברך לא קיבל מבית אבותיו את המנהג להוסיף להניח תפילין של רבינו תם, והוא היה מניח מדי יום ביומו רק תפילין של רש"י. משעלה בדעתו להוסיף בקודש ולהדר במצות התפילין פנה אל

עוד לפני הגיעו לגיל בר מצוה כבר היה הבבא סאלי מתנהג כאיש זקן ורגיל במדרגות הקדושה הרמים והנישאים. ענינים רבים שאחרים אינם אפילו מכירים אותם, ובוודאי שאין הם מתנהגים על פיהם, אפילו בשנות זקנתם, היו לחם חוקו מאז היותו נער צעיר. כך היה מקפיד הבבא סאלי ומשתדל בכל עוז להוסיף קדושה על קדושתו ולטבול במקוה טהרה מדי יום ביומו. כמו כן היה ממעוררי השחר ולא עבר עליו יום בלא שהקדים והתפלל את תפילת שחרית כותיקין. קדושת פיו ולשונו הייתה נוראה, והיה נזהר מאוד לבל יוציא שום דיבור אסור. התמיד בכל שעות היום בלימוד התורה הקדושה ואף היה מסגף את עצמו בצומות ותעניות.

אלא שאת כל זאת היה עושה הבבא סאלי בהצנע לכת והיה משתדל מאוד שלא ירגישו אנשים במעשיו הטובים. במיוחד הסתיר הבבא סאלי את תעניותיו והיה עושה ככל יכולתו לבל ירגישו בזה אחרים, ובפרט הוריו היקרים שחרדו לשלומם ולבריאותו. לפיכך היה עושה הבבא סאלי את עצמו כאילו הוא אוכל ושותה, אמנם בפועל היה מדיר ומזיר עצמו מאכילה ושתיה. אביו ואמו של הבבא סאלי היו משימים עין פקוחה על מעשיו בנם היניק וחכים, מביאים לפניו את ארוחותיו תמידין כסדרן, אך הוא בפקחותו היה נוהג בתעניותו בסתר וכלפי חוץ היה נראה כאילו הוא אוכל את כל שהוגש לפניו.

באחת משבועות ימי השובבי"ם, הלא הם הפרשיות שבין פרשת שמות לפרשת משפטים, הימים שבהם בת קול יוצאת ואומרת 'שובו בנים שובבים' ומעלת ימים אלו לתשובה ולמעשים טובים ידועה בספרי הקבלה, ביקש הבבא סאלי לקבל על עצמו 'תענית הפסקה'. אין תענית זו כשאר התעניות, אין היא תענית מבוקר ועד לילה; אין היא תענית 'מעט לעת'

גם שמא אביו הגדול, הרה"ק רבי מסעוד אביחצירא זיע"א, בנו בכורו של רבינו האביר יעקב זיע"א, יעכב בידו מלהניח תפילין אלו בטענה כי בשל גילו הצעיר הוא עדיין אינו ראוי למדרגה זו המתאימה רק לאנשי מעלה.

בשל סיבות אלו התנה הבבא סאלי עם הסופר שאיש לא ידע למי הוא כותב את תפילין אלו. לאחר זמן קצר סיים הסופר לכתוב את התפילין המהודרות ומסרם להבבא סאלי תוך כדי שהוא מצהיר בפניו כי הוא קיים את ההסכם ולא גילה לאיש שרבינו הוא זה שקנה את התפילין. אלא שלמרבה הפלא, באותו יום ממש בו הבבא סאלי החל להניח את התפילין של רבינו תם קרא לו אביו, רבי מסעוד, באופן פתאומי וביקש לשוחח אתו.

בשיחתו של רבי מסעוד עם בנו, הוא גילה לו סוד נסתרים: הלילה ראיתי את מור אבי רבי יעקב זיע"א בחלום הלילה, והוא שאלני: הלא בנך רבי ישראל כבר עלה ונתעלה במעלות קדושים וטהורים והוא ראוי והגון להניח תפילין דרבינו תם, מדוע הוא אינו מניח תפילין אלו? סיים האב, רבי מסעוד, ואמר לבנו הבבא סאלי: אם כך הם דברי מור אבי, הרי שמבקש אני ממך למהר ולהזמין לך תפילין של רבינו תם! בענווה גדולה השיב הבבא סאלי לאביו: תפילין אלו כבר הם מוכנים אצלי, הזמנתים אצל הסופר דמתא והם מהודרים להפליא, ואף הנחתים היום בבוקר! שמח רבי מסעוד על החלום ופתרונו ובאותו היום ערך כעין סעודת בר מצוה לבנו על כך שהחל להניח תפילין של רבינו תם.

הרה"ק רבי יעקב יהודה מנאדרזין זיע"א, חתנו של הרה"ק רבי מנחם מנדל מווארקא זיע"א, נוסע היה ברכבת כשלצידו בקרון ישבה

הבבא סאלי וביקש לשמוע ממנו את חוות דעתו. מלבד עצם השאלה, ביקש האברך גם לדעת את האופן הנכון להנחת תפילין של רבינו תם, האם עליו להניחם יחד עם של רש"י או שמא יניחם בזה אחר זה.

לאחר שהאברך הציע את השאלה בפני הבבא סאלי, אמר לו הבבא סאלי כי הוא מעולם לא היה שואל שאלות כאלו, שכן בכל פעם שעלה בדעתו לקבל על עצמו הנהגה טובה ולהדר בלימוד התורה ובקיום המצוות, הוא תיכף ומיד היה מקבל זאת על עצמו וממהר להוציא מהכח אל הפועל.

דוגמא לכך, סיפר הבבא סאלי, באמת הייתה לגבי הנחת תפילין של רבינו תם. היה זה לפני שבעים שנה, כשהוא היה בגיל שבע עשרה שנה, החלה לבעור בקרבו אש השתוקקות להניח גם תפילין דרבינו תם. איש צדיק וחסיד, ענוותן וירא אלקים היה בתאפיללת, ומלאכתו מלאכת קודש בהיותו סופר סת"ם. שעות רבות היה הסופר שוקד על הקלף ובקולמוסו היה מפליא להעלות את אותיות הקודש בכתב פניני ויפה במיוחד, תוך שהוא מכוון כוונות רבות מספרי הקבלה והסוד.

לילה אחד הגיע הבבא סאלי אל ביתו של הסופר והמתיק עימו סוד. הנער הצעיר ביקש מהסופר להכין עבורו תפילין של רבינו תם ביתרון ההידור ובתכלית הכשרות, ואף הביא עימו את כל כספי חסכונו אשר אגר במשך כל השנים ונתן אותם לסופר תמורת עבודת הקודש. אלא שתנאי קודם למעשה היה לו לנער הצעיר: רצונו העז והמוחלט שאף בריה בעולם לא תדע מרצונו להניח תפילין של רבינו תם, ובוודאי שלא יידעו כי הוא הזמין כתיבת תפילין אלו.

מלבד רצונו העז להסתיר את מידת החסידות וסלסולי הקדושה שהיה נוהג בהם, הוא חשש

גם קבוצת אברכים צעירים שלא הכירו אותו. אותם אברכים היו יראים ושלמים, עובדי ה' ומתנהגים בחסידות, ואף את נסיעתם ברכבת ניצלו בכדי לנהל שיח תורני מובהק. אורייתא הייתה מרתחת בהם והם שוחחו בדברי תורה בקול גדול, זה אומר כך ורעהו טוען אחרת.

פנה הרה"ק מנאדרזין לאותם אברכים ואמר להם תוכחת מוסר: בפרשת השבוע נאמר אצל יוסף הצדיק (בראשית לז ב): **'וַיִּבְנֵא יוֹסֵף אֶת דְּבָתָם רְעָה אֶל אֲבֵיהֶם'**. והרי הדברים צריכים ביאור רב, כפי שכבר עמדו על כך המפרשים: וכי יוסף הצדיק, שאין אנו יכולים להשיג תוקפו וגדולתו, דיבר חלילה לשון הרע על אחיו?

אלא, הסביר הרבי, נראה לומר שיוסף הצדיק עבד את ה' בהתלהבות רבה, בעוז ובתעצומות. יעקב אבינו ראה את עבודתו של יוסף הצדיק ומתוך כך בא להוכיח את שאר בניו השבטים, באומרו אליהם: ראו את ההבדל ביניכם ובין יוסף אחיכם, שיוסף עובד את ה' בכל כוחו ואילו אצלכם אין רואים את עבודתכם. כך שאין הכוונה שיוסף הצדיק הביא את דיבת אחיו רעה אל אביהם, אלא שמתוך עבודתו הגלויה לעין כל נעשה מאליו שהובא דיבת אחיו לאביו. אמנם, המשיך הרה"ק מנאדרזין ותמה: אם זו בלבד מה שעשה יוסף הצדיק, מה אשמה יש בו עד כדי כך שהתורה הקדושה כתבה עליו כך, שהוא הביא דיבת אחיו רעה. אלא, סיים הרה"ק מנאדרזין: מזה אכן מוכח שחובתו של אדם לעבוד את בוראו במידה זו של הצנע לכת, עד כדי כך שאפילו אביו לא יכיר בו ולא יידע על גדולתו (בישישים חכמה').

ואמנם מצינו שיוסף הצדיק תיקן עניין זה והיה מעשיו בהצנע לכת, וכמו שנאמר בסוף הפרשה (בראשית לט כג): **'אִין שר בֵּית הַסֵּהר רְאָה אֶת כָּל מְאוּמָה בְּיָדוֹ בְּאֶשֶׁר ה' אֹתוֹ וְאֶשֶׁר הוּא עֹשֶׂה ה' מְצַלְחִי'**, ופירש הרה"ק רבי ברוך ממזבז

זיע"א, ששר בית הסוהר ראה כי יוסף מצליח ולכן היה מתבונן אחריו בעינא פקיאח לדעת איזה עבודה הוא עושה שבעבורה הוא זוכה לכך שה' אתו, אבל יוסף היה עושה מעשיו בהצנע לכת, עד שהוא לא ראה ממנו מאומה.

וכן דבר מפורש הרה"ק הצמח צדיק בפרשתו: כבר תמהו כל המפרשים: איך יתכן שיוסף הצדיק שהיא תיקון ברית (זוה"ק ח"ב קא) המכוון כנגד הלשון (ספר יצירה א ב), יביא לשון הרע ח"ו, וגם הדבר לפלא על שבטי יה שיעשו איזה רע ח"ו. ואפשר לומר, דיוסף הצדיק עלה במעשיו הטובים על כל אחיו, וכשראה אביו מעשיו הטובים, חרה לו על אחיו למה אינם עושים מעשים טובים כיוסף, וזה 'ויבא יוסף', פירוש כשבא יוסף לאביו, וראה מעשיו הטובים נגד מעשי אחיו, ע"י זה ממילא היה דבתם רעה אל אביהם. והחטא של יוסף הצדיק היה, שהיה לו להיות בהצנע לכת ובבחינת מה ואין, ואחיו כשראו שאביהם חרה לו עליהם סברו שדיבר יוסף עליהם איזה לשון הרע, לכן מכרוהו לישמעאלים, פירוש: 'שמע אל', שמסרוהו להשגחה, ואם לא חטא ישמע אל ויעזור לו, לכן באו הנסיונות ליוסף, כדי שיבא ע"י זה לבחינת מה ואין, ולהיות הצנע לכת. וזה שאמר הכתוב 'אין שר בית הסוהר', ר"ל שר הקליפות, רואה את כל מאומה בידו, שהיה בבחינת הצנע לכת, והיה בבחי' אין, ולכן וה' אתו, כי את דכא ושפל רוח אשכון.

ויש להוסיף כי לימים יוסף הצדיק הסתיר עצמו אפילו בפני אביו, כמו שלמדנו הרה"ק השפת אמת זיע"א (ויגש תרל"ד) אודות כך שרק יעקב אבינו קרא קריאת שמע בשעה שנפגש עם יוסף הצדיק, ואילו יוסף הצדיק לא קרא קריאת שמע: **ומה שיוסף לא קרא קריאת שמע אמרנו כבר, כי זה בחינת יוסף, שיכול להצניע עצמו שלא יהיה ניכר על פניו (את) מהותו.**

המאור הגדול לתורת החסידות

מאור ושמש המבואר

מאור טהוב | צננים והשוואות
אלפי מראי מקומות

פיוסוק וניקוד | הקדמות מופלאות
פרקי תולדות ומבוא

מתירות משטה | מפתחות
עימוד מרחיב עין

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחיל' טל
 ארמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחיו
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנוזות של הרה"ק רבי אליעזר אשכנזי זיע"א - אב"ד קראקא, בעל 'מעשה ה'

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
 והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
 - מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך